

การพัฒนาระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศ

โดย

พันเอก นวกร สงวนศักดิ์โยธิน

รองผู้บัญชาการกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน

กองทัพบก

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๒ – ๒๕๖๓

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “การพัฒนาระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศ” ลักษณะวิชาการทหาร ของ พันเอก นวกร สงวนศักดิ์โยธิน เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๒ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๒ – ๒๕๖๓

พลโท

(พิสิทธิ์ ปฐมเอม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง การพัฒนาระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศ

ลักษณะวิชา การทหาร

ผู้วิจัย พันเอก นวกร สงวนศักดิ์โยธิน หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศ และเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศให้มีประสิทธิภาพ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี คู่มือราชการสนาม และแผนการปฏิบัติ เกี่ยวข้อง รวมทั้งรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นบุคลากร ที่ปฏิบัติงานในหน่วยที่เกี่ยวข้องกับระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศโดยตรง และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตีความ เพื่อสร้างข้อสรุปเชิงนามธรรมตาม วัตถุประสงค์ของการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของระบบการปฏิบัติในการป้องกันภัย ทางอากาศ การแบ่งมอบความรับผิดชอบในการป้องกันภัยทางอากาศของเหล่าทัพ ยังมีความซ้ำซ้อนกัน ในบางพื้นที่ จึงเป็นปัญหาในการประสานแผนขั้นต้น ไม่มีการฝึกซ้อมกันระหว่างหน่วยทหารกับ ภาคพลเรือนที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยทางอากาศ ทำให้การปฏิบัติในการป้องกันภัยทางอากาศ กับกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนไม่เป็นรูปธรรม แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ ในเรื่องของภัยทางอากาศยังไม่มีรายละเอียดในการปฏิบัติ แนวทางการพัฒนาระบบฯ จัดให้มีการวางแผน ประสานงาน และดำเนินการร่วมกันทุกภาคส่วนราชการ ภาคเอกชน และ กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านการป้องกันภัยทางอากาศ ตั้งแต่ยามปกติ รวมไปถึงการประสานและจัดทำแผนร่วมกับกองอำนาจการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภออีกด้วย กรมยุทธการทหาร ควรจัดให้มีการฝึกซ้อมกันระหว่างหน่วยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยทางอากาศ ทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน โดยกำหนดเป็นงานประจำการหนึ่งในการฝึกซ้อมกองทัพไทย สำหรับ กองทัพบก การฝึกพิทักษ์พื้นที่ส่วนหลัง กรมยุทธศึกษาทหารบกควรกำหนดกิจดังกล่าวให้อยู่ใน งานการฝึกของกองทัพบกด้วย เพื่อให้เกิดการปฏิบัติร่วมกัน และนำมาซึ่งการปรับปรุงแผนให้มี ความสมบูรณ์ขึ้น ในส่วนของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยควรปรับปรุงแผนป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยแห่งชาติให้มีกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งต่าง ๆ รองรับภัยทางอากาศให้ชัดเจน เพื่อให้ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับภัยทางอากาศได้มีแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน

ABSTRACT

Title The Development of Air Defense Operating System
Field Military
Name Colonel Nawakorn Sanguansakyothin **Course** NDC **Class** 62

The objectives of this qualitative research on the development of air defense operating system are to study the present air defense operating system and to propose the guidelines for the efficient development. The researcher conducted a study on concepts, related theories, field manuals and relevant action plans. The collection of primary data in this research was conducted from in-depth interviews with key informants who are working directly related to air defense operating system. The data were summarized according to determined criteria, then analyzed, synthesized and interpreted to obtain abstract conclusion of research objective.

The research found that there are many problems in air defense operating system. There are many overlap areas for air defense in each armed force, then it is difficult to coordinate the initial plan. The air defense practice with the Civil Defense Command is ineffective because there is no joint training. The issue of air hazards in The National Disaster Prevention and Mitigation Plan 2015 has not yet detailed in the implementation guidelines for system development and plan coordination between the private sector and the National Disaster Prevention and Mitigation Command in air defense responsibility. The Provincial Disaster Prevention and Mitigation Division and the District Disaster Prevention and Mitigation Division should be included in plan coordination as well. Joint training among air defense-related units in military and civilian should be conducted by Directorate of Joint Operations and designated as one of the training tasks. For Royal Thai Army, Army Training Command should assign training to protect the communication zone in the rear part of the theater of war. For the National Disaster Prevention and Mitigation Command, the National Disaster Prevention and Mitigation Plan should be revised in order to have clear laws, regulations

and orders to support air hazards, then the government agencies involved in air hazards will have a common practice guideline.

คำนำ

เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้ เป็นเอกสารวิจัยประกอบการศึกษาตามหลักสูตร การป้องกันราชอาณาจักร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบการปฏิบัติงานในการ ป้องกันภัยทางอากาศ เพราะต้องการที่จะกำหนดแผนพัฒนาศักยภาพของระบบป้องกันภัย ทางอากาศของกองทัพบกขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในการสนองตอบต่อ ภารกิจการป้องกันภัยทางอากาศร่วม ซึ่งเป็นภารกิจที่สำคัญภารกิจหนึ่งของกองทัพไทยได้ โดย คาดว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัย ทางอากาศให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสอดคล้องกับบทบาทของกองทัพบก กองทัพไทย และหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อีกทั้งเป็นการรองรับต่อภัยคุกคามด้านความมั่นคง รูปแบบใหม่ที่มีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้นในอนาคตอีกด้วย

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยมีความคาดหวังว่า เอกสารวิจัยส่วนบุคคลนี้ จะเป็นประโยชน์โดยตรง ต่อหน่วยงาน และบุคคลที่เกี่ยวข้องที่จะนำเอาข้อมูลจากการวิจัยไปใช้เพื่อพัฒนาระบบ การปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเหมาะสมกับภัยคุกคาม ที่จะมีการพัฒนารูปแบบที่ซับซ้อนมากขึ้นในอนาคต ซึ่งจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อกองทัพ และ ประเทศชาติต่อไป

พันเอก

(นวกร สงวนศักดิ์โยธิน)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเพราะความกรุณาของอาจารย์หลายท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง โดยเฉพาะ พลเอก สุรใจ จิตต์แจ้ง ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษา และพันเอกหญิง สุวภัทร ทังทอง อาจารย์ที่ปรึกษา รวมทั้งคณะกรรมการควบคุมเอกสารวิจัยทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และให้แนวทางในการจัดทำเอกสารวิจัย ตลอดจนช่วยตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้งานวิจัยนี้เสร็จสมบูรณ์ รวมถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ได้ให้ข้อมูล และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ได้มีส่วนสนับสนุนให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี

ประโยชน์ที่พึงได้รับจากเอกสารวิจัยฉบับนี้ ขอมอบความดีนี้ให้กับทุกท่านที่มีส่วนสำคัญ ในการทำให้เอกสารวิจัยฉบับนี้สำเร็จ หากมีข้อผิดพลาดและข้อบกพร่องประการใด ผู้วิจัยขอน้อมรับ และขออภัยมา ณ โอกาสนี้

พันเอก

(นवर สวงศักดิ์โยธิน)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๒

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ข
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๔
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๕
บทที่ ๒ ทฤษฎีและแนวคิดในการป้องกันภัยทางอากาศของไทย	๖
หลักการ และทฤษฎีความร่วมมือ	๖
ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ด้านความมั่นคง	๑๓
แผนป้องกันภัยทางอากาศ (ทปอ.๖๐) – บก.ทท.	๒๑
แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘	๒๒
คู่มือราชการสนามว่าด้วย การปฏิบัติการป้องกันภัยทางอากาศ	
ของกองทัพบก รส. ๔๔-๑๐๐ พ.ศ.๒๕๕๑	๒๕
แผนฝึกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ	๓๑
กรอบแนวคิดในการวิจัย	๓๖
สรุป	๓๗
บทที่ ๓ ระบบการปฏิบัติการและระบบควบคุมบังคับบัญชา	
ในการป้องกันภัยทางอากาศ	๓๙
ระบบการป้องกันภัยทางอากาศ	๓๙
บทบาทและโครงสร้างของระบบป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก	๔๑

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทบาทและโครงสร้างของระบบป้องกันภัยทางอากาศกองทัพเรือ	๔๖
บทบาทและโครงสร้างของระบบป้องกันภัยทางอากาศกองทัพอากาศ	๔๗
บทบาทและโครงสร้างของระบบควบคุมบังคับบัญชา	๕๐
การบูรณาการในการป้องกันภัยทางอากาศในปัจจุบัน	๕๖
การเปรียบเทียบระบบ C ⁴ I ของกองทัพไทยกับระบบ C ⁴ I ของกองทัพบกไทย	๖๕
ปัญหาของระบบ C ⁴ I ในการป้องกันภัยทางอากาศในปัจจุบัน	๖๕
สรุป	๖๖
บทที่ ๔ การพัฒนาระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศให้มีประสิทธิภาพ	๖๗
แนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ	๖๘
สรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์	๗๒
การวิเคราะห์ข้อมูล	๗๓
สรุป	๗๖
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๗๗
สรุป	๗๗
ข้อเสนอแนะ	๗๙
บรรณานุกรม	๘๐
ภาคผนวก	๘๔
ผนวก ก แบบสอบถาม	๘๕
ผนวก ข ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๘๖
ประวัติย่อผู้วิจัย	๘๗

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒ - ๑	กรอบแนวคิดของการวิจัย	๓๖
๓ - ๑	โครงสร้างการจัดหน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก	๔๑
๓ - ๒	ผังการจัดศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก	๔๒
๓ - ๓	ผังการจัดกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน	๔๕
๓ - ๔	การจัดส่วนราชการหน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง	๔๗
๓ - ๕	โครงสร้างการจัดหน่วยบัญชาการอากาศโยธิน	๔๙
๓ - ๖	โครงสร้างการจัดหน่วยของกองทัพอากาศ	๔๙
๓ - ๗	โครงสร้างการจัดหน่วยของกองพันทหารอากาศโยธิน	๕๐
๓ - ๘	การบัญชาการและควบคุมตามแผนป้องกันประเทศของ บก.ทท. (ชั้นปกติ และชั้นตอบโต้)	๕๘
๓ - ๙	การบัญชาการและควบคุมตามแผนป้องกันประเทศของ บก.ทท. (ชั้นป้องกันประเทศ)	๕๙
๓ - ๑๐	โครงสร้างการจัดศูนย์บัญชาการทางทหาร	๖๐
๓ - ๑๑	โครงสร้างการจัดศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพอากาศ	๖๑
๓ - ๑๒	สายการบังคับบัญชา	๖๒
๓ - ๑๓	การปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง	๖๔

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภัยทางอากาศถือเป็นภัยคุกคามที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว รุนแรง และเกิดได้ทุกเวลา และทุกพื้นที่ สามารถสร้างความเสียหายและสูญเสียแก่ประเทศที่ถูกโจมตีเป็นอย่างมาก ประเทศที่เป็น คู่สงครามกันมักจะใช้การโจมตีทางอากาศเพื่อสร้างความเสียหาย และสูญเสียต่อตำบลสำคัญ ทางยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ก่อนที่จะเริ่มใช้หน่วยดำเนินกลยุทธ์ภาคพื้นดินรุกเข้ายึดพื้นที่ ทำให้ประเทศที่มีความสามารถในการโจมตีทางอากาศเหนือกว่ามักจะประสบชัยชนะอยู่เสมอ การโจมตีทางอากาศ จึงมักถูกนำมาใช้ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศในระดับต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นทุกประเทศจึงให้ความสำคัญกับการป้องกันภัยทางอากาศ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นมาตรการป้องปรามในภาวะปกติ และเป็นมาตรการลดความรุนแรงจากการเข้าโจมตีทางอากาศของฝ่ายตรงข้ามได้ เมื่อเกิดสถานการณ์การรบ

ภัยทางอากาศที่ประเทศไทยเผชิญครั้งล่าสุดทำคือสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นการถูกโจมตีทางอากาศจากฝ่ายสัมพันธมิตร ในการโจมตีที่ระเบิดต่อที่หมายทางยุทธศาสตร์ที่สนับสนุนการปฏิบัติทางทหารของฝ่ายญี่ปุ่น ทั้งในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด ซึ่งการโจมตีดังกล่าวส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง การป้องกันภัยทางอากาศของประเทศไทยได้ดำเนินการป้องกันภัยทางอากาศเชิงรุก คือ การนำเครื่องบินขึ้นสกัดกั้น การใช้ปืนต่อสู้อากาศยานยิงทำลายเครื่องบิน และยังได้ดำเนินการป้องกันภัยทางอากาศเชิงรับเพื่อลดการสูญเสียต่อประชาชน โดยการให้สัญญาณเพื่อลบลบภัย

ในปัจจุบันนี้ สถานการณ์ด้านความมั่นคงทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค ก็ยังคงมีความขัดแย้งอยู่ ทำให้หลาย ๆ ประเทศยังคงมีการพัฒนา เสริมสร้างกองทัพของตนเองอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางทหารยังคงได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะยุทโธปกรณ์ที่ใช้ในการโจมตีทางอากาศ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องบินรบ ขีปนาวุธข้ามทวีป (Inter-Continental Ballistic Missile: ICBM) อาวุธปล่อย และอากาศยานไร้คนขับ (Unmanned Aerial Vehicle: UAV)

ในปี ๒๕๖๑ ได้ประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐ เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” โดยประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกราช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อม สามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งกองทัพบกเป็นเครื่องมือหลักในการปฏิบัติงานเพื่อขับเคลื่อนให้ประเด็นยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงบรรลุผลสมความมุ่งหมาย

หน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก เป็นหน่วยเดียวของกองทัพบกที่มีภารกิจในการป้องกันภัยทางอากาศ โดยมีกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานเป็นหน่วยในระบบอาวุธในการป้องกันภัยทางอากาศ และศูนย์ต่อสู้อากาศยานป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก เป็นหน่วยในระบบควบคุมและแจ้งเตือนภัยทางอากาศ ซึ่งต้องรับผิดชอบทั้งการป้องกันภัยทางอากาศให้กับหน่วยดำเนินกลยุทธ์ตามแผนป้องกันประเทศ และตำบลสำคัญทางยุทธศาสตร์ ตามแผนป้องกันภัยทางอากาศด้านทหาร ทำการป้องกันภัยทางอากาศทั้งเชิงรุกและเชิงรับ ด้วยการประสานกับส่วนราชการพลเรือนที่เกี่ยวข้องเพื่อลดผลกระทบจากการโจมตีทางอากาศ

ตามแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ ภัยทางอากาศถือเป็นภัยพิบัติประเภทหนึ่งที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์ อีกทั้งแผนป้องกันภัยทางอากาศด้านทหารได้กำหนดให้มีการประสานกับส่วนราชการพลเรือนที่เกี่ยวข้อง แต่ที่ผ่านมายังไม่มีระบบการปฏิบัติที่ชัดเจน

ด้วยปัญหาและข้อจำกัดตามที่ได้กล่าวมานั้น ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาระบบการปฏิบัติการป้องกันภัยทางอากาศร่วมระหว่างหน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางในการกำหนดแผนพัฒนาศักยภาพของระบบป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบกขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้มีประสิทธิภาพ มีความพร้อมรับ รองรับภัยคุกคามทางอากาศสมัยใหม่ในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นในอนาคต และสามารถสนองต่อภารกิจการป้องกันภัยทางอากาศร่วม ซึ่งเป็นภารกิจที่สำคัญภารกิจหนึ่งของกองทัพบกไทยได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และ ข้อขัดข้อง ของการปฏิบัติในการป้องกันภัยทางอากาศ ระหว่างหน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

๒. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงาน ในการป้องกันภัยทางอากาศร่วมระหว่างหน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยทางอากาศฝ่ายพลเรือน

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศ จะศึกษาเฉพาะการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบก กับส่วนราชการพลเรือนที่เกี่ยวข้อง

๒. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ ได้แก่ ฝ่ายเสนาธิการที่เกี่ยวข้องในปฏิบัติการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบก กองบัญชาการกองทัพบก หน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก และผู้รับผิดชอบการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนของกระทรวงมหาดไทย

๓. ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาใช้ระยะเวลาตั้งแต่ ตุลาคม ๒๕๖๒ - พฤษภาคม ๒๕๖๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

๑. วิธีการวิจัย : เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวคิดของกลุ่มตัวอย่าง หรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการทำงานในระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศ เพื่อให้การศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

๒. แหล่งข้อมูล :

๒.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ รวบรวมโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบหรือกำหนดนโยบาย และมีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศโดยตรง

๒.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ รวบรวมโดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร หลักฐาน การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อนำมาสร้างประเด็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) : ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารวบรวมนี้ เป็นผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องโดยตรงกับระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศ จำนวน ๗ นาย ประกอบด้วย

๓.๑ ฝ่ายเสนาธิการของกองทัพอากาศ กองทัพบก และหน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพอากาศ จำนวน ๕ นาย

๓.๒ ผู้รับผิดชอบการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนของกระทรวงมหาดไทย จำนวน ๒ นาย

๔. ประเด็นที่ศึกษา : ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลให้ครอบคลุมขอบเขตของเนื้อหา ได้แก่

๔.๑ ความคิดเห็นต่อระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศระหว่างหน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพอากาศ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในปัจจุบัน

๔.๒ ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศระหว่างหน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศ กองทัพอากาศ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยทางอากาศฝ่ายพลเรือน

๕. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย : ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) โดยมีแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเนื้อหาจะมีความสอดคล้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้รับการสัมภาษณ์ และเพื่อให้ได้ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานในระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศในปัจจุบัน รวมถึงการเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศให้มีประสิทธิภาพ

๖. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ : โดยอาศัยข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ทั้งจากเอกสาร หลักฐาน การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อนำมาสร้างประเด็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผ่านการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ และดำเนินการปรับปรุงตามคำแนะนำ เพื่อให้ข้อคำถามมีความถูกต้อง สมบูรณ์ ครบถ้วน และมีความน่าเชื่อถือมากที่สุดก่อนนำไปสัมภาษณ์

๗. การเก็บรวบรวมข้อมูล :

๗.๑ ประสานผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มต่าง ๆ ที่มีชื่อรับการสัมภาษณ์และไปทำการสัมภาษณ์ ณ ต้นสังกัดของผู้ให้ข้อมูล โดยจัดทำตารางเวลาการสัมภาษณ์ให้เหมาะสมกับเนื้อหา และข้อมูลที่ต้องการทราบ

๗.๒ จัดบันทึกเนื้อหาการสัมภาษณ์ บันทึกเสียง และบันทึกภาพการสัมภาษณ์

๘. การวิเคราะห์ข้อมูล :

๘.๑ นำข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ข้อมูลภาคสนาม และข้อมูลที่บันทึกไว้ในแถบบันทึกเสียง มาถอดความด้วยวิธีการสรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่กำหนดไว้ในขอบเขตด้านเนื้อหา ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปพร้อมกับการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และทำการบันทึกข้อมูลอย่างละเอียดในทุกแง่มุม เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาทุก ๆ ด้าน

๘.๒ หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาประมวล รวบรวมเป็นหมวดหมู่ จัดระเบียบ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด ตรวจสอบความถูกต้องและเก็บข้อมูลเสริมให้มีเนื้อหาสมบูรณ์

๘.๓ นำข้อมูลที่ได้ตรวจสอบและเก็บข้อมูลเสริมแล้วทั้งหมด มาวิเคราะห์ (Analysis) สังเคราะห์ (Synthesis) และตีความ (Interpretation) เพื่อสร้างข้อสรุปเชิงนามธรรม (Analytic Induction) ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค และ ข้อขัดข้อง ของการปฏิบัติในการป้องกันภัยทางอากาศ ระหว่างหน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

๒. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงาน ในการป้องกันภัยทางอากาศร่วมระหว่างหน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยทางอากาศฝ่ายพลเรือน

บทที่ ๒

ทฤษฎีและแนวคิดในการป้องกันภัยทางอากาศของไทย

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบการปฏิบัติในการป้องกันภัยทางอากาศ จึงกำหนดสาระประเด็นสำคัญหลักที่ผู้วิจัยจะทำการทบทวน แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสรุปเป็นหัวข้อได้ ดังนี้

๑. หลักการและทฤษฎีความร่วมมือ
๒. ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ด้านความมั่นคง
๓. แผนป้องกันภัยทางอากาศ (ทปอ.๖๐) – บก.ทท.
๔. แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘
๕. คู่มือราชการสนามว่าด้วย การปฏิบัติการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบก รส. ๔๔-๑๐๐ พ.ศ. ๒๕๕๑
๖. แผนฝึกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ
๗. กรอบแนวคิดของการวิจัย

หลักการและทฤษฎีความร่วมมือ

ความหมายของความร่วมมือ

K.J.Holsti (1995) ได้ให้คำอธิบายว่า ความร่วมมือ (Cooperation) หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่ทำร่วมกัน หรือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อไปสู่เป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่ง หรือเป็นการทำงานร่วมกับคนอื่นในทางต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์การหรือหน่วยงาน โดยมีลักษณะของความร่วมมือ ดังนี้

๑. ความร่วมมือเป็นลักษณะของการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายเดียวกัน
๒. ความร่วมมือเป็นการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ หรือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางสร้างเสริม
๓. ความร่วมมือเป็นการยอมรับการกระทำของบุคคลอื่นและของตนเอง ความร่วมมือเป็นการกระทำที่เห็นพ้องต้องกันและเพิ่มกำลังในทางปฏิบัติ

K.J.Holsti กล่าวว่า ความร่วมมือระหว่างรัฐเกิดขึ้นอย่างมีเหตุมีผล โดยให้เหตุผลที่นำไปสู่ความร่วมมือของรัฐหรือการทำให้รัฐเกิดความร่วมมือกับรัฐอื่น ไว้ ๕ เหตุผลคือ

๑. รัฐต้องการลดต้นทุนในการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของรัฐ (Reducing Costs) คือ รัฐนั้น ๆ ต้องสร้างความร่วมมือกับอีกรัฐหนึ่ง ๆ เพื่อที่จะทำให้เกิดการแบ่งเบาดภาระต้นทุนในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อไม่ให้รัฐนั้น ๆ ต้องแบกรับภาระแต่เพียงฝ่ายเดียว เช่น การลดต้นทุนมูลค่าการซื้อขายทางด้านเศรษฐกิจ และการลดต้นทุนในการผลิตอาหารและการซื้อขายอาวุธ ในด้านความมั่นคงทางด้านการทหาร เป็นต้น

๒. รัฐต้องการเพิ่มประสิทธิภาพในกิจกรรมบางอย่าง (Increase Efficiency) คือ การที่รัฐจะต้องดำเนินกิจกรรมบางอย่างตามลำพังแล้วก่อให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพ และถ้ารัฐได้สร้างความร่วมมือกับรัฐอื่น ๆ ที่สมควรจะสร้างความร่วมมือด้วยแล้ว ก็จะทำให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น หรือมากกว่าการดำเนินการในกิจกรรมนั้น ๆ เพียงรัฐเดียว เช่น ความร่วมมือในการขนส่ง การคมนาคมขนส่งสินค้าร่วมกัน การลงทุนทางการค้าร่วมกัน การปฏิรูปการศึกษาร่วมกัน เป็นต้น

๓. รัฐต้องการจัดการแก้ปัญหาหรือภัยคุกคามร่วมกัน (Common Threats or Problem) คือ ในบางเรื่องหรือบางกิจกรรมที่เป็นปัญหานั้น รัฐหนึ่ง ๆ จะไม่สามารถจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงลำพังได้ เพราะปัญหาหรือภัยคุกคามบางเรื่องก็จำเป็นที่จะต้องหาวิธีแก้ หรือหาทางออกร่วมกัน ถึงจะสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ นั้นได้ โดยความร่วมมือในลักษณะนี้จะเป็นแบบทวิภาคี เช่น การแก้ปัญหามลพิษร่วมกัน การแก้ปัญหาภาวะโลกร้อนร่วมกัน การต่อต้านกลุ่มโจรก่อการร้ายร่วมกัน การปราบปรามยาเสพติดร่วมกัน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันและอื่น ๆ เป็นต้น

๔. รัฐต้องการจะลดผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำฝ่ายเดียวของรัฐ (Reduce The Negative Costs) คือ รัฐจำเป็นจะต้องร่วมมือกับรัฐอื่น ๆ เพื่อแสวงหาวิธีการปฏิบัติในกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน หรือเพื่อลดการต่อต้านจากรัฐอื่นเพื่อจะสามารถรักษาสมดุลของกิจกรรมนั้น ๆ ไว้ได้

๕. รัฐต้องการสร้างผลประโยชน์แห่งชาติของตน โดยจะทำการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับรัฐอื่น (Reciprocity) คือ ความร่วมมือในลักษณะนี้จะเป็นแบบต่างฝ่ายต่างได้ประโยชน์ร่วมกันและมีความสมานฉันท์ร่วมกัน โดยผลประโยชน์ที่นำมาแลกเปลี่ยนนั้นไม่จำเป็นจะต้องเป็นเรื่องเดียวกันเสมอไป เช่น ประเทศหนึ่งอาจนำผลประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจมาแลกเปลี่ยนกับผลประโยชน์ในด้านความมั่นคงกับอีกรัฐหนึ่ง เป็นต้น (K.J.Holsti. 1995: 362 - 363)

ส่วนวิธีการสร้างความร่วมมือ K.J.Holsti กล่าวว่า ใช้แนวทางปฏิบัติ ดังนี้

๑. ชี้ให้เห็นประโยชน์ร่วมกัน ทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมีความรู้สึกต่องานตรงกันด้วยการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง และทำความเข้าใจถึงผลงานที่จะเป็นประโยชน์ร่วมกัน การชักจูงให้เห็นประโยชน์ของส่วนรวมอาจใช้ไม่ได้กับคนบางคน จึงต้องชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ทางอ้อมที่ผู้เกี่ยวข้องในการประสานงานจะได้รับด้วย

๒. ผู้กมิตรไมตรีต่อกัน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีน้ำใจที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยวิธีให้ ผู้เกี่ยวข้องร่วมแสดงความคิดเห็นถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จให้จงได้ และย้าให้เห็นว่าเป็นความสำเร็จร่วมกัน

๓. แนะนำกัน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกันมีความสามารถทัดเทียมกันด้วยการ พิจารณาความสามารถของผู้ร่วมปฏิบัติในการประสานงาน ทั้งด้านความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถเฉพาะด้านหรือความถนัดในงาน และให้ข้อเสนอแนะที่จะเป็นทางทำให้ผู้เกี่ยวข้อง มีความสามารถในระดับเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน เพื่อจะได้ทำงานไปด้วยกันได้

๔. มีการสื่อสารที่ดี ทำได้ด้วยการมีประสบการณ์ร่วมกัน หรือสร้างสภาวะคล้ายคลึงกัน ด้วยการร่วมกันคิด หากสามารถร่วมวางแผนปฏิบัติการด้วยกันตั้งแต่ต้นก็จะช่วยให้มีกรอบแห่ง การอ้างอิง (Frame of Reference) ร่วมกันทำงานอยู่ในวงประสบการณ์ที่มีสภาวะคล้ายคลึงกัน

๕. เพิ่มความใกล้ชิด ทำให้มีการพบปะหรือกันอยู่เสมอเพื่อให้ไว้วางใจกัน เพราะ ความใกล้ชิดจะช่วยให้ได้และเปลี่ยนความคิดเห็น และถ่ายทอดความรู้สึกถึงกัน ยิ่งใกล้ชิดกันมากเท่าใด ก็จะทำให้เกิดความเข้าใจและรู้จักคุ้นเคยกันมากขึ้น ถ้ามีความหวังดีต่อกันมีเจตนาที่บริสุทธิ์และจริงใจก็จะ เพิ่มความเชื่อถือ ไว้วางใจกันยิ่งขึ้น

ดูเบรียน และ ไอร์แลนด์ (Dubrion. & Ireland, 1993 : 86 - 87) ได้ให้คำอธิบายว่า ความร่วมมือ คือ การที่คนตั้งแต่สองคน หรือสองหน่วยงาน/องค์กรขึ้นไป มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและร่วมกัน ปฏิบัติภารกิจ โดยมุ่งหวังให้บรรลุเป้าหมายเดียวกันหรือคนละเป้าหมายก็ได้ และมีการระดมทรัพยากร ร่วมกัน มีการร่วมกันกำหนดวิธีการปฏิบัติ มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการปฏิบัติและ/หรือร่วมรับ ผลประโยชน์จากการปฏิบัติ และภายใต้การปฏิบัติร่วมกันดังกล่าวต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อตกลง และความป็นอิสระโดยไม่ขึ้นต่อกัน

โดย ดูเบรียน และไอร์แลนด์ (Dubrion. & Ireland, 1993 - 125) ได้กล่าวว่า สาเหตุ ที่ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างกันและกัน มี ๓ ประการ ดังนี้

๑. ยอมรับถึงความจำเป็นที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน
๒. มีลักษณะจะต้องพึ่งพาอาศัยกันและกันบ้างบางส่วน
๓. มีการแสดงออกถึงความจำเป็นหรือความต้องการที่จะพึ่งพาอาศัยกันในระดับ ปฏิบัติการ

บาร์เดช (Bardach, 1998 : 8) ได้ให้คำอธิบายว่า ความร่วมมือ หมายถึง การทำกิจกรรม ร่วมกันตั้งแต่สองหน่วยงานขึ้นไป ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มมูลค่าของภาครัฐโดยการทำงานร่วมกัน มากกว่าแยกกันทำงาน

ครเนตร อารีโสภณพิเชฐ (2550 : 67 - 68) ได้ให้คำอธิบายว่า ความร่วมมือ คือ กระบวนการในการมีส่วนร่วมของประชาชน กลุ่ม และองค์กรในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิด

ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน การเริ่มต้นในการสร้างความร่วมมือนั้น เกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น การเผชิญปัญหาพร้อมกัน การแบ่งปันวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมุ่งหวังในผลลัพธ์ร่วมกัน เป็นต้น ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดวิสัยทัศน์ และผลลัพธ์ในการสร้างความร่วมมือขององค์กรในด้านต่าง ๆ เช่น การกำหนดเป้าหมายการบริหารจัดการบุคลากร การจัดสรรทรัพยากร ดังนั้น ความหมายของความร่วมมือในการวิจัย เรื่องความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติของกองทัพบก ในอาเซียนไทยนี้ หมายถึง การร่วมมือของกองทัพบกไทย ในการหาวิธีการแก้ไขหรือหาทางออกในการจัดการภัยพิบัติในอาเซียน

ความสำคัญของความร่วมมือ

แจ๊คสัน และ แม็คดี (๒๐๐๕ อ้างถึงใน ศรเนตร อารีโสภณพิเชษฐ, ๒๕๕๐ : ๖๙) กล่าวว่า ความร่วมมือช่วยให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพของบุคลากรให้มีความตื่นตัว และผลักดันให้เกิดการปรับปรุงวิธีการทำงานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น การปรับปรุงคุณภาพการสื่อสารกันระหว่างองค์กร จะช่วยให้หุ้นส่วนขององค์กรสามารถที่จะแบ่งปันข้อมูลระหว่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างองค์กร อีกทั้งความร่วมมือยังก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ มีความก้าวหน้าทางด้านนวัตกรรม การบริหารทักษะของบุคลากร การพัฒนาองค์ความรู้ การให้ความช่วยเหลือ และการจัดสร้างวัสดุอุปกรณ์และการบริการ โดยการเชื่อมโยงทรัพยากรระหว่างองค์กร ทำให้งานมีประสิทธิภาพมากขึ้นในขณะที่ใช้งบประมาณและทรัพยากรเท่าเดิม (Rossi, 1992 อ้างถึงใน ศรเนตร อารีโสภณพิเชษฐ, ๒๕๕๐ : ๗๘)

นอกจากนี้ ความร่วมมือยังก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงาน Tennyson (2005 อ้างถึงใน กฤษนันท์ ภู่อวาสดี, ๒๕๕๑ : ๒๙) ดังนี้

๑. การขยายวงกว้างของผลกระทบ (Greater Impact) เกิดการขยายวงกว้างขึ้นในการเพิ่มผลประโยชน์ต่อประชาชน ธุรกิจ หรือชุมชน การเข้าถึงประชาชนด้วยโอกาสได้มากขึ้น
 ๒. แหล่งทรัพยากรที่เพิ่มขึ้น (More Resources) คือ หาทุนจากกลุ่มสาธารณชนที่มีนโยบายสอดคล้องกัน ร่วมมือกันดำเนินโครงการและเกิดมีอำนาจต่อรอง
 ๓. วิธีใหม่และดีกว่า (New and Better Ways) มีนวัตกรรม วิธีการใหม่ที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เกิดมุมมองและความท้าทาย การเข้าถึงโอกาส และความต้องการความร่วมมือ
 ๔. การกระจายความเสี่ยง (Spread Risks) จากการมีวิสัยทัศน์ การระดมทรัพยากร และความแข็งแกร่งร่วมกันของหน่วยงาน
 ๕. การลด/การร่วมกันลงทุน (Reduce/Share Costs) มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน
- จะเห็นได้ว่า ความสำคัญของความร่วมมือทำให้เกิดการเชื่อมโยง และใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่า องค์กรความร่วมมือมีความตื่นตัวในการเข้าร่วมปฏิบัติงาน เกิดการพัฒนาการระบบ

การปฏิบัติงานและองค์ความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำไปสู่การพัฒนาวัตกรรมการจัดการ ภัยพิบัติ ที่ดีและเหมาะสมต่อไป

หลักการของความร่วมมือ

ไคสเนอร์ (Kisner, 1997: 23 – 28) ได้เสนอหลักการสร้างความร่วมมือ ดังนี้

๑. การทบทวนพันธกิจของหน่วยงาน (Internal Revision of Mission) การทบทวนพันธกิจของหน่วยงานเป็นการภายใน เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการสร้างและพัฒนาความสัมพันธ์ อันจะนำไปสู่การบรรลุพันธกิจที่ตั้งไว้

๒. การเลือกสรรผู้เป็นหุ้นส่วน (Selecting Strategic Partner) การเลือกสรรผู้เป็นหุ้นส่วนนั้น ต้องมุ่งเลือกคู่ดำเนินงานที่เสริมแรงกันในการประกอบกิจกรรมเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ทั้งสองฝ่ายต่างก็ชนะด้วยกัน (Win-win Situation) แต่แต่ละฝ่ายควรรู้จักแข็ง จุดอ่อน ความต้องการและทรัพยากรที่มีอยู่ ปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อความสำเร็จของความร่วมมือขึ้นอยู่กับระดับความเชื่อถือศรัทธาระหว่างกัน เพราะทั้งสองฝ่ายจะต้องเต็มใจที่จะใช้ข้อมูลยุทธศาสตร์สำคัญร่วมกัน

๓. การกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานร่วมกัน (Goal Setting) ควรเริ่มแผนการความร่วมมือกันโดยการกำหนดเป้าหมายร่วมกันให้มีความชัดเจนและเห็นชอบร่วมกันในการก้าวไปสู่วัตถุประสงค์ร่วมกันภายในกรอบเวลาที่กำหนด กิจกรรมในระยะเริ่มต้นของความสัมพันธ์ระหว่างกันควรเป็นโครงการเล็ก ๆ หรือมีจุดมุ่งหมายไม่ยุ่งยากสลับซับซ้อน ซึ่งง่ายต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของทั้งสองฝ่าย และจะนำไปสู่ความเชื่อถือศรัทธา อีกทั้งยังเป็นการจัดความรู้สึกแตกต่างของทั้งสองฝ่ายที่มีต่อกันเพื่อสร้างความมุ่งมั่นที่จะทำงานอื่น ๆ ตามแผนความร่วมมือให้สำเร็จต่อไป

สำหรับลักษณะของการปฏิบัติงานร่วมกัน แบ่งตามระดับความสำคัญออกเป็น ๓ ระดับ คือ (เรวัตร์ ชาตรีวิศิษฐ์, ๒๕๓๙ : ๑๒๐ – ๑๒๑)

๑. การปฏิบัติงานร่วมกันในระดับต่ำ มีแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้

- ๑.๑ ทำความรู้จักคุ้นเคยกับโครงการที่เกี่ยวข้องจากองค์กรหรือหน่วยงานอื่น
- ๑.๒ ทำความรู้จักคุ้นเคยกับโครงการที่เกี่ยวข้องและต้องปฏิบัติงานร่วมกัน
- ๑.๓ จัดให้มีการติดต่อสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ
- ๑.๔ แลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลทั่วไป โดยเน้นด้านโครงการ
- ๑.๕ เป็นคณะกรรมการองค์กรร่วมกัน

๒. การปฏิบัติงานร่วมกันในระดับกลาง มีแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้

๒.๑ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลอย่างเป็นทางการ เช่น รายงานข่าวเป็นการภายในระหว่างองค์กรร่วมมือ

๒.๒ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ ทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือ เครื่องใช้

๓. การปฏิบัติงานร่วมกันในระดับสูง มีแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้

๓.๑ จัดให้มีคณะกรรมการร่วมกันอย่างเป็นทางการ

๓.๒ จัดให้ร่วมเป็นเจ้าของสิ่งอำนวยความสะดวกด้วยกัน

๓.๓ จัดให้มีการทำข้อตกลงร่วมกันอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับนโยบายและโครงสร้างการดำเนินงาน

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นของหลักการความร่วมมือ ทำให้ทราบถึงหลักการ แนวทางการสร้าง และดำเนินการความร่วมมือ ซึ่งจะเป็แนวทางของรูปแบบของความร่วมมือต่อไป

รูปแบบและประเภทของความร่วมมือ

โทมัส และ โรเบิร์ต (๑๙๘๒ : ๗๔ อ้างถึงใน อีรพงษ์ แก้วหาวงษ์, ๒๕๔๒ : ๒๒ – ๒๓) ได้แบ่งรูปแบบและลักษณะของการปฏิบัติงานร่วมกัน เป็น ๒ รูปแบบ ดังนี้

๑. การตกลงร่วมกัน (Bargaining) คือ การตกลงร่วมกันระหว่างองค์กร ๒ องค์กร หรือมากกว่า เพื่อแลกเปลี่ยนผลตอบแทนซึ่งกันและกัน

๒. การเข้าร่วมมือกัน (Coordination) คือ การร่วมมือกันปฏิบัติงานระหว่าง ๒ องค์กร หรือมากกว่าเพื่อเป้าหมายเดียวกัน

เครือข่ายการสร้างความร่วมมือแห่งชาติ (National Network for Collaboration : NNCO (2005 อ้างถึงใน ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ, ๒๕๕๐ : ๗๒ – ๗๓) ได้กำหนดขอบเขตของรูปแบบความร่วมมือระดับองค์กร จำแนกตามโครงสร้างพื้นฐานได้ ๕ รูปแบบ ดังนี้

๑. เครือข่าย (Networking) มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสในการพบปะสนทนาระหว่างองค์กร สร้างความเข้าใจร่วมกัน เป็นแหล่งเก็บข้อมูล และให้การสนับสนุนพื้นฐานระหว่างสมาชิก ไม่มีลำดับชั้นการบริหาร ลักษณะการเชื่อมโยงองค์กรแบบยืดหยุ่น กำหนดบทบาทความรับผิดชอบหลวม ๆ การเชื่อมโยงกันเป็นแบบขั้นต้น ไม่มีความซับซ้อน ภาวะผู้นำภายในเครือข่ายอยู่ในระดับต่ำ การตัดสินใจเกิดขึ้นน้อย ความขัดแย้งพบได้น้อย มีลักษณะการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ

๒. พันธมิตร (Cooperation or Alliance) มีวัตถุประสงค์เฉพาะในการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความร่วมมือที่เหมาะสมตามความจำเป็น มุ่งเน้นความสำเร็จของงาน ลดความซ้ำซ้อนในงาน หรือการบริการของสมาชิกกลุ่ม เน้นการเป็นศูนย์กลางการติดต่อสื่อสาร ลักษณะการแนะนำเน้นการเพิ่มผลผลิตทางการเงิน ภาวะผู้นำของความสัมพันธ์นี้ ผู้นำจะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ การตัดสินใจค่อนข้างซับซ้อน และพบว่ามี ความขัดแย้งกันบ้างเล็กน้อย มีลักษณะการสื่อสารแบบเป็นทางการ

๓. หุ้นส่วน (Coordination or Partnership) มีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งปันทรัพยากรในกลุ่มสมาชิกที่มีเป้าหมายเดียวกัน เน้นการรวมทรัพยากรเพื่อการสร้างผลผลิตใหม่ (Productivity) เป็นศูนย์กลางการติดต่อสื่อสารของกลุ่มผู้บริหาร ลักษณะการเชื่อมโยงองค์กรแบบเป็นทางการ มีการกำหนดบทบาทชัดเจน และมีการร่วมพัฒนาทรัพยากร และร่วมลงทุนด้านการเงิน ภาวะผู้นำ มีอำนาจ

อิสระแต่จำกัดตามขอบเขตความร่วมมือที่กำหนดไว้ ระดับการตัดสินใจมีทั้งตัดสินใจร่วมกัน และแยกกลุ่มในการตัดสินใจ มีการสื่อสารที่สม่ำเสมอและชัดเจน

๔. กลุ่มผนึกกำลัง (Coalition) มีวัตถุประสงค์เพื่อแบ่งปันความคิด และใช้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อสร้างพันธะสัญญาในการพัฒนาร่วมกัน โดยมีระยะเวลาอย่างน้อย ๓ ปี และสมาชิกทั้งหมดร่วมกันตัดสินใจ มีการกำหนดบทบาทและระยะเวลาที่ชัดเจน ลักษณะการเชื่อมโยงแบบเป็นทางการ ภายใต้อัตลักษณ์ร่วมกัน ภาวะผู้นำเป็นแบบมีการแบ่งปันกัน การตัดสินใจเป็นแบบทางการ และการสื่อสารเป็นไปตามลำดับความสำคัญ

๕. กลุ่มรวมพลัง (Collaboration) มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นความสำเร็จ จากการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน และมีการเทียบเคียงผลกระทบที่เกิดขึ้น สร้างระบบที่ต้องพึ่งพากันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เพื่อกำหนดประเด็นและโอกาสร่วมกัน สมาชิกทั้งหมดมีการตัดสินใจร่วมกันอย่างเป็นเอกฉันท์ (Consensus) มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกในกลุ่ม กำหนดระยะเวลา และการประเมินผลชัดเจน ลักษณะการเชื่อมโยงองค์กรแบบเป็นทางการ ภาวะความผู้นำอยู่ในระดับสูง มีความไว้วางใจสูง และสามารถสร้างผลผลิตสูง (Productivity) มีการแบ่งปันความคิดและการตัดสินใจในระดับเท่ากัน การสื่อสารแบบเป็นทางการ มีการพัฒนาอยู่ในระดับสูง

ปัจจัยที่จะทำให้ความร่วมมือประสบผลสำเร็จ

ความร่วมมือเป็นกลไกทางการบริหารอย่างหนึ่งที่จะก่อให้เกิดการร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงาน ระดมความคิด ระดมภารกิจเพื่อใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นช่องทางในการปรับตัวเข้าหากันระหว่างองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยทั้งสองฝ่ายจะต้องรับสภาพความจริงที่ว่าองค์กรหรือหน่วยงานใด ๆ ก็ตามโดยตัวของมันเองแล้ว ทรัพยากรและศักยภาพที่มีอยู่อาจไม่เพียงพอที่จะบรรลุเป้าหมายได้อย่างเต็มที่ จำเป็นต้องประสานงานและสร้างเครือข่ายการทำงาน (วิฑูรย์ สิมะโชคดี, ๒๕๓๙ : ๖๖) ปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้ความร่วมมือประสบผลสำเร็จ คือ ความไว้วางใจ เชื่อใจ ความจริงใจ การให้เกียรติ และการเชื่อถือกันและกันของทั้งสองฝ่าย

ดังนั้น ปัจจัยที่ทำให้ความร่วมมือประสบความสำเร็จได้ จึงต้องมีการประสาน ในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ (เรวัตร์ ชาตรีวิศิษฐ์, ๒๕๓๙ : ๑๑๖ - ๑๑๗)

๑. การทำความเข้าใจและยอมรับเป้าหมายร่วมกัน
๒. การกำหนดวิธีการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไข รวมทั้ง วางแผนปฏิบัติและอำนวยความสะดวกในทรัพยากรร่วมกัน
๓. การจัดระบบการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ
๔. การที่ผู้บริหารระดับสูงควรส่งเสริมการสร้างบรรยากาศในการประสานงาน และการทำงานร่วมกันของทั้งสองฝ่าย

๕. การพัฒนาภายใต้ความร่วมมือ การยอมรับในความอิสระของแต่ละองค์กร ในการกำหนดกิจกรรมในส่วนความรับผิดชอบของตน และส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ โดยยึดเป้าหมายการทำงานมากกว่าวิธีการ

การดำเนินความร่วมมือนั้น ทั้งสองฝ่ายควรจัดทำข้อตกลงร่วมกันอย่างเป็นทางการ ซึ่งกำหนด หรือระบุบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน และรับทราบร่วมกัน ทั้งสองฝ่าย รวมทั้งมีกรอบเวลาการปฏิบัติ มีตัวบ่งชี้ความก้าวหน้า และลักษณะผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของโครงการความร่วมมือ ข้อตกลงนี้ควรกำหนดขึ้นให้ชัดเจน ไม่ซับซ้อน และคำนึงถึงผลประโยชน์ร่วม ไม่ใช่เป็นการให้การอุดหนุนฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

ในการสร้างความร่วมมือมักจะประสบปัญหาการตัดสินใจล่าช้า ข้อจำกัดในเรื่องของทรัพยากร เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้น ความร่วมมือระหว่างองค์กรจะลดระดับลง ซึ่งการเป็นหุ้นส่วนกันนั้น หากขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ก็จะไม่สามารถสร้างสรรค์แนวความคิดใหม่ ๆ หรือการแบ่งปันทรัพยากรได้เลย ด้านการตัดสินใจร่วมกันของกลุ่มที่มีความร่วมมือระหว่างกัน เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการใด ๆ เนื่องจากต้องใช้เวลาค่อนข้างมากจึงจะเกิดความเห็นพ้องต้องกันในกลุ่มสมาชิกได้ ด้านข้อจำกัดในเรื่องของทรัพยากรสมาชิกบางรายอาจไม่สามารถสนับสนุนด้านทรัพยากรได้ ดังนั้น สมาชิกที่มีความพร้อมหรือศักยภาพสูงกว่าอาจต้องลงทุนด้านทรัพยากรมากกว่า ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการถอนตัวออกจากกลุ่มได้ภายหลัง ตลอดจนเมื่อเกิดภาวะวิกฤต หรือปัญหาความขัดแย้งขึ้นภายในกลุ่ม ระดับความร่วมมือระหว่างกลุ่มสมาชิกอาจมีการลดระดับลงได้ เช่น การลดงบประมาณ การเปลี่ยนแปลงกลุ่มผู้บริหาร หรือการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการ เป็นต้น เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อ การสร้างความร่วมมือแบบหุ้นส่วนระหว่างกลุ่มสมาชิกได้ โดยเฉพาะการถอนตัวของสมาชิกที่เป็นแกนนำความร่วมมือ Jackson, & Maddy (2005 อ้างถึงใน ศรเนตร อารีโสภณพิเชษฐ, ๒๕๕๐ : ๖๙)

จะเห็นได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความร่วมมือประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ความเข้าใจร่วมกัน ความเชื่อถือซึ่งกันและกัน ความจริงใจ การสร้างข้อตกลงร่วมกัน การวางแผน การดำเนินงานและเป้าหมายการดำเนินงานร่วมกัน การยอมรับซึ่งกันและกัน และภาวะผู้นำขององค์กร

จากการศึกษาหลักการ และทฤษฎีความร่วมมือ เมื่อนำมาวิเคราะห์กับลักษณะความร่วมมือด้านการจัดการภัยพิบัติของกองทัพไทยในอาเซียนแล้ว จะเห็นได้ว่า กองทัพไทยจะเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งอันหนึ่งของประเทศไทยที่จะนำไปใช้ในการร่วมมือของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อวัตถุประสงค์ในการจัดการแก้ปัญหาหรือภัยคุกคามร่วมกัน (Common Threats or Problem) ต่อปัญหาภัยพิบัติขนาดใหญ่เกินกว่าที่รัฐหนึ่ง ๆ จะสามารถจัดการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้เพียงลำพัง การรวมตัวกันก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในการรับมือปัญหานี้ได้ และในรูปแบบความร่วมมือซึ่งประกอบด้วย การประสานทรัพยากร การพัฒนาและดำเนิน

โครงการร่วมกัน การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญ การสื่อสารและการระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนาสังคม และการร่วมพัฒนากลยุทธ์องค์กรสู่ความเป็นเลิศ ทั้งนี้จะต้องมีการสร้างความเข้าใจร่วมกัน และร่วมกำหนดหลักการ ข้อตกลง วางแผนการทำกิจกรรม ตลอดจนการ ประเมินผล เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายและผลประโยชน์ร่วมกันตามวัตถุประสงค์ต่อไป

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ด้านความมั่นคง

ความมั่นคงถือเป็นเป้าหมายสำคัญสูงสุดของทุกสังคมในทุกยุคทุกสมัย โดยกรอบแนวคิดความมั่นคงให้น้ำหนักความสำคัญกับมิติที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการทหาร แตกต่างกันไปตามบริบทแวดล้อมของแต่ละช่วงเวลา ปัจจุบันในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ส่งผลให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดและพลิกผันได้ทำให้มิติทั้งปวงถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างไม่อาจแบ่งแยกได้ ด้วยเหตุนี้ กรอบแนวคิดความมั่นคงแบบเดิมจึงถูกปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม เป็นกรอบแนวคิดใหม่ที่เรียกว่า “ความมั่นคงแบบองค์รวม” ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงจึงมีเป้าหมายสำคัญเพื่อบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศ ให้มีความมั่นคง ปลอดภัย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน ไปจนถึงระดับความมั่นคงของมนุษย์ และทุกมิติ ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคาม และภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลก บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อมุ่งที่จะเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติ ด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงจึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับการรักษาความสงบภายในประเทศ เพื่อปรับสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงให้ประเทศมีความสงบเรียบร้อยและสันติสุข ในขณะเดียวกันก็จะต้องมีการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการค้ามนุษย์ ปัญหาการขาดเสถียรภาพทางการเมือง ปัญหาความไม่สงบในบางพื้นที่ รวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาใหม่ เช่น ปัญหาที่เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมแบบพลิกผัน ปัญหาการแข่งขันทางการค้า และการย้ายถิ่นของทุนข้ามชาติ นอกจากนี้ เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวสามารถบรรลุผลที่เป็นรูปธรรมทั้งปัจจุบันและในอนาคต จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาศักยภาพของ

ประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ ด้วยการยกระดับขีดความสามารถของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง รวมทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ให้มีความพร้อม และเพียงพอในการป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ รวมทั้งสามารถติดตาม ป้องกัน แก้ไข และรับมือกับปัญหาความมั่นคงและภัยพิบัติทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับ อย่างบูรณาการทั้งภายในประเทศ ตลอดจนบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมถึงองค์กรภาครัฐ และที่มิใช่ภาครัฐ เพื่อเสริมสร้างความสงบ สันติสุข ความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศชาติ ภูมิภาค และโลกอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จได้ จะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวมให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนดอย่างแท้จริง

ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงมีเป้าหมายสำคัญในภาพรวมระยะ ๒๐ ปีที่เป็นรูปธรรมชัดเจน คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข” โดยเร่งเสริมสร้างความเข้มแข็งและความรักความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ ตลอดจนการปลูกจิตสำนึกด้านความมั่นคงให้เกิดขึ้นในประชาชนทุกระดับ การพัฒนาระบบงานด้านการข่าว ให้มุ่งเน้นการบูรณาการข้อมูลข่าวสารด้านความมั่นคงอย่างเป็นระบบ การพัฒนาปรับปรุงกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง และกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงให้มีเอกภาพ มีประสิทธิภาพ และมีการบูรณาการการดำเนินงานอย่างแท้จริง โดยปัญหาความมั่นคงเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการแก้ไข ประกอบด้วย ปัญหาความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหายาเสพติด ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาอาชญากรรมทางไซเบอร์ และปัญหาการทุจริตในระบบราชการ

๑. เป้าหมาย

- ๑.๑ ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข
- ๑.๒ บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ
- ๑.๓ กองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง
- ๑.๔ ประเทศไทยมีบทบาทด้านความมั่นคงเป็นที่ชื่นชมและได้รับการยอมรับ โดยประชาคมระหว่างประเทศ
- ๑.๕ การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ตัวชี้วัด

- ๒.๑ ความสุขของประชากรไทย
- ๒.๒ ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ

๒.๓ ความพร้อมของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคง และการมีส่วนร่วมของ
ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคง

๒.๔ บทบาทและการยอมรับในด้านความมั่นคงของไทยในประชาคมระหว่างประเทศ

๒.๕ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

๓. ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

๓.๑ การรักษาความสงบภายในประเทศ เพื่อสร้างเสริมความสงบเรียบร้อย และ
สันติสุขให้เกิดขึ้นกับประเทศชาติบ้านเมือง ให้สถาบันหลักมีความมั่นคง เป็นจุดศูนย์รวมจิตใจ
อย่างยั่งยืน ประชาชนอยู่ดีมีสุข มีความมั่นคงปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สิน สังคมมีความเข้มแข็ง
สามัคคีปรองดอง และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันพร้อมที่จะร่วมแก้ไขปัญหาของชาติ

๓.๑.๑ การพัฒนาและเสริมสร้างคนในทุกภาคส่วนให้มีความเข้มแข็ง
มีความพร้อมตระหนักในเรื่องความมั่นคง และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้คนไทยทุกคน
ในทุกภาคส่วน มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีอาชีพการงานและรายได้ที่เพียงพอ ได้รับ
โอกาสและความเสมอภาคอย่างเท่าเทียม มีความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ มีจิตสาธารณะ
เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เข้าใจปัญหาสำคัญของสังคม มีความรักความสามัคคี ตระหนัก และ
ให้ความสำคัญกับความมั่นคงของชาติ และพร้อมเข้ามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเทศ
ตลอดจนช่วยเหลือประชาชน โดยการอำนวยความสะดวกอย่างกว้างขวางและครอบคลุม ปลูกฝังจิตสำนึก
และคุณสมบัติพื้นฐานคนไทยที่ดีให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรม สร้างเสริมความรักความสามัคคี ความตระหนัก
ถึงหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความมั่นคง และ
พัฒนาประเทศ ให้กับทุกภาคส่วนทั้งประชาชน ตำรวจ ทหาร และหน่วยงานด้านความมั่นคงอื่น ๆ
ผ่านทางโครงการ กิจกรรม และการรณรงค์ต่าง ๆ ตลอดไปจนถึงการดำเนินการอื่นทุกวิถีทาง
ที่เหมาะสม อย่างต่อเนื่องและจริงจังจนประสบผลสำเร็จเป็นที่ยอมรับอย่างชัดเจน

๓.๑.๒ การพัฒนาและเสริมสร้างความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติ
เพื่อให้คนในชาติมีจิตสำนึกรักและหวงแหน มุ่งจงรักภักดี พร้อมธำรงรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา
พระมหากษัตริย์ให้เป็นสิ่งยึดเหนี่ยว และศูนย์รวมจิตใจหนึ่งเดียวกันของคนทั้งชาติ โดยปลูกฝัง และ
สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของสถาบันหลักของชาติ รณรงค์เสริมสร้างความรัก และ
ภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยและชาติไทย ผ่านทางกลไกต่าง ๆ รวมถึงการศึกษาประวัติศาสตร์
ในเชิงสร้างสรรค์ น้อมนำ และเผยแพร่ศาสตร์พระราชา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึง
แนวทางพระราชดำริต่าง ๆ ให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ และนำไปประยุกต์ปฏิบัติใช้อย่างกว้างขวาง
จัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติและพระราชกรณียกิจอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนส่งเสริมให้ยึดถือหลัก
คำสอนซึ่งเป็นแก่นแท้ หรือคำสอนที่ถูกต้องของศาสนามาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต อุปลัมภ์ และ
คุ้มครองพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน โดยการส่งเสริม

และสนับสนุนการศึกษาและการเผยแพร่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่จะช่วยพัฒนาทั้งจิตใจ และ ปัญญา รวมทั้งต้องจัดให้มีมาตรการและกลไกในการป้องกันมิให้มีการบ่อนทำลายพระพุทธศาสนาไม่ว่า ในรูปแบบใด การส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินมาตรการหรือกลไกดังกล่าวด้วย ตลอดจนอุปถัมภ์ค้ำจุนศาสนาอื่นให้มุ่งเน้นการสั่งสอนคนให้เป็นคนดี รักความสงบสันติสุข พร้อมทั้ง มีส่วนร่วมในการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศชาติบ้านเมือง และช่วยเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันของ คนต่างศาสนาอย่างปรองดอง ไม่ให้เกิดการแบ่งแยกแตกต่าง

๓.๑.๓ การพัฒนาและเสริมสร้างการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่มีเสถียรภาพ และมีธรรมาภิบาล เห็นแก่ประโยชน์ของประเทศชาติ มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว เพื่อให้การบริหารจัดการบ้านเมืองและการปกครองประเทศตามระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่สอดคล้องกับบริบทของไทย เอื้ออำนวยต่อ การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างยั่งยืนตามเป้าหมายที่กำหนด รวมทั้งได้ผู้นำ และ นักการเมืองที่เป็นคนดี คนเก่ง มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมสูง และกล้าตัดสินใจ โดยปลูกฝัง ให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมอย่างถูกต้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในบริบทของไทย ส่งเสริมให้นักการเมืองมีคุณภาพ เป็นคนดี มีคุณธรรม มีความรู้ความสามารถ เห็นประโยชน์ของประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวและ ของพรรคพวกเพื่อนพ้อง เสริมสร้างพรรคการเมืองและสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้มีนโยบาย แนวคิด และการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลสากล ไปจนถึงพัฒนาปรับปรุง ระบบการเลือกตั้งให้มีประสิทธิภาพ สามารถจัดการเลือกตั้งได้อย่างสุจริตและเที่ยงธรรม มีกลไกแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งและสร้างความสามัคคีปรองดอง จนสามารถคัดกรองคนดี คนเก่ง มีความรู้ ความสามารถ และกล้าตัดสินใจ เข้ามาบริหารประเทศให้มุ่งไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ที่ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและสอดคล้องเหมาะสมกับ สังคมไทย

๓.๑.๔ การพัฒนาและเสริมสร้างกลไกที่สามารถป้องกันและขจัดสาเหตุของ ประเด็นปัญหาความมั่นคงที่สำคัญ เพื่อให้ประเทศชาติมีกลไกเฉพาะเจาะจงที่มีประสิทธิภาพ สามารถ แก้ไขต้นเหตุที่เป็นรากเหง้าของปัญหาภายในประเทศทั้งปวงให้หมดไป มีการป้องกันและปราบปราม การทุจริตประพฤติมิชอบอย่างจริงจัง และทำให้เกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม โดยพัฒนา ปรับปรุงกลไกและหน่วยงานด้านความมั่นคงที่มีอยู่เดิม เช่น กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ราชาอาณาจักร ศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เป็นต้น หรือที่ต้อง ออกแบบใหม่ให้มีประสิทธิภาพ พร้อมรองรับปัญหาความมั่นคงทั้งรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ได้ทุกมิติ กำหนดและเสริมสร้างบทบาทของหน่วยงาน องค์กร หรือคณะกรรมการที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน

สามารถตรวจสอบวิธีการดำเนินงาน การบูรณาการการปฏิบัติให้สอดคล้อง เกื้อกูล และต่อเนื่องกัน ตลอดไปจนถึงสามารถวิเคราะห์และแก้ไขปัญหที่สาเหตุได้อย่างแท้จริง

๓.๒ การป้องกันและแก้ไขปัญหที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง เพื่อแก้ไขปัญหเดิมที่มีอยู่อย่างตรงประเด็นจนหมดไปอย่างรวดเร็ว และป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาใหม่เกิดขึ้น อันจะส่งผลให้การบริหารจัดการและการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน ดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องและราบรื่น ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

๓.๒.๑ การแก้ไขปัญหความมั่นคงในปัจจุบัน เพื่อให้ปัญหเดิมที่มีอยู่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง จนยุติลง หรือไม่ส่งผลกระทบต่อประเทศชาติ รวมทั้งให้การบริหาร และการพัฒนาบ้านเมืองเดินไปได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ โดยผลักดันการวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหของทุกภาคส่วนในทุกประเด็นอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการหารือวางแผน และยกระดับวิธีการแก้ไขปัญหที่อาศัยการผนึกกำลังคน และทรัพยากรให้มีส่วนร่วมแบบบูรณาการอย่างแท้จริง เสริมสร้างความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานหลักและรองในการป้องกัน แก้ไขปัญห และช่วยเหลือประชาชน ทั้งจากภัยคุกคามและปัญหที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงต่าง ๆ เช่น การก่อการร้าย อาชญากรรมทางไซเบอร์ การฟอกเงิน การค้ามนุษย์ การหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การลักลอบค้าสินค้าเถื่อน การค้าและการแพร่ระบาดของยาเสพติด การขยายอำนาจหรือแข่งขันกันทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง รวมไปถึงปัญหการรุกเข้ามาอย่างรวดเร็วของทุนขนาดใหญ่ เทคโนโลยียุคใหม่ การย้ายถิ่นของทุนและแรงงานข้ามชาติที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ และความมั่นคงของมนุษย์ ปัญหภัยพิบัติสำคัญ ที่ทำให้จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการความมั่นคง รวมไปถึงการส่งเสริมผลักดันหลักการ นโยบาย ยุทธศาสตร์ ตลอดถึงโครงการสำคัญของประเทศ ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

๓.๒.๒ การติดตาม ฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหที่อาจอุบัติขึ้นใหม่ เพื่อให้ทราบสถานการณ์ล่วงหน้า และสามารถแก้ไขปัญหและภัยคุกคามในอนาคตได้ทัน่วงที ก่อนที่จะลุกลามต่อไป รวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ โดยเสริมสร้างศักยภาพและความพร้อมในทุกด้าน ทั้งคน เครื่องมือ ยุทธโศปกรณ์ แผน งบประมาณ ระบบควบคุมบังคับบัญชา ระบบงานด้านการข่าวกรอง เทคโนโลยี ข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบเฝ้าตรวจ และแจ้งเตือนต่าง ๆ ของหน่วยงานหลักและหน่วยงานรอง ตั้งแต่ขั้นการติดตาม ฝ้าระวัง แจ้งเตือน วิเคราะห์ กำหนดแนวทางป้องกัน ไปจนถึงขั้นการลงมือแก้ไขปัญหความมั่นคงที่สำคัญต่าง ๆ รวมทั้งการติดตามและประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพในทุกขั้นตอน เสริมสร้างพลังของประชาชน และชุมชนให้ร่วมกับกำลังตำรวจ ทหาร และหน่วยงานด้านความมั่นคงอื่น ๆ ในการฝ้าระวัง ป้องกัน และแก้ไขปัญหสำคัญต่าง ๆ อาทิ ภัยคุกคามทางไซเบอร์ การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ

การแผ่อิทธิพลทางเศรษฐกิจของมหาอำนาจ และการย้ายถิ่นของทุนข้ามชาติที่อาจกระทบต่อความมั่นคง ไปจนถึงติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่าง ๆ ให้ดำเนินการไปตามเป้าหมายการบริหารจัดการและพัฒนาประเทศที่กำหนดอย่างราบรื่น

๓.๒.๓ การสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้ปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับการแก้ไขจนเกิดความสงบและสันติสุขอย่างยั่งยืน ประชาชนในพื้นที่ที่มีความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สินอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมพหุวัฒนธรรม รวมทั้งได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันกับภาคอื่น ๆ โดยยกระดับการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงอย่างมีเอกภาพ ครอบคลุมทุกพื้นที่และทุกกลุ่มเป้าหมาย มีการบูรณาการความเชื่อมโยงระหว่างประเด็นเชิงยุทธศาสตร์ และเชิงพื้นที่ที่แผนการดำเนินงาน การลงมือปฏิบัติ ตลอดถึงการติดตาม ประเมิน และรายงานผลอย่างสอดคล้องต่อเนื่องกันทุกระดับ ส่งเสริมและอำนวยความสะดวก ยุติธรรม ประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาสถานะแวดล้อมที่เอื้อต่อการลดความรุนแรง รวมทั้ง การมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคประชาสังคมในพื้นที่อย่างเหมาะสม มุ่งเน้นการขจัดปัญหาความขัดแย้งและความไม่เป็นธรรมให้ได้อย่างจริงจัง และถาวร ส่งเสริมสังคมพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ให้เข้มแข็งจนเป็นพลังสำคัญในการปกป้อง และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นต่อไป พร้อมเสริมสร้างความเข้าใจกับกลุ่มเห็นต่างตามแนวทางสันติวิธีผ่านกลไกต่าง ๆ รวมไปถึงการพูดคุยกันอย่างเป็นมิตร ผลักดันให้มีการยึดถือคำสอนที่ถูกต้องของศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต พร้อมดูแลและป้องกันมิให้มีการบิดเบือนคำสอนของศาสนาไปในทางที่ไม่ถูกต้อง อันจะนำไปสู่การปฏิบัติที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของประชาชน และความมั่นคงของประเทศ มีการส่งเสริมให้ภาคประชาสังคมร่วมมือกับภาครัฐในการพัฒนาพื้นที่อย่างเข้มแข็ง ต่อเนื่อง และสอดคล้องกับความต้องการของทุกกลุ่มประชาชน โดยเฉพาะเยาวชนตามยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งศาสตร์พระราชา ตลอดจนการสร้างเสริมโอกาสในการเข้าถึงการบริการต่าง ๆ ของรัฐ ให้ทัดเทียมกับภูมิภาคอื่น ๆ

๓.๒.๔ การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทางทะเล เพื่อให้ผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทางทะเล สามารถดำรงอยู่ได้ มีความอุดมสมบูรณ์ และเป็นประโยชน์ต่อประชาชน สังคม รวมถึงประเทศชาติอย่างยั่งยืน โดยส่งเสริมศักยภาพและความเข้มแข็งของกองทัพ หน่วยงานเกี่ยวข้อง และภาคประชาชน ให้สามารถพัฒนาสมุทราณภาพของประเทศควบคู่ไปกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการสมุทราภิบาลในการบริหารจัดการ ปกป้อง และดูแลรักษาผลประโยชน์ทั้งมวลของชาติ เสริมสร้างและบริหารจัดการความมั่นคงทั้งชายแดนทางบก ทะเล อาณาเขต และเขตเศรษฐกิจจำเพาะของไทยอย่างบูรณาการและเป็นระบบ รวมไปถึง การพัฒนาระบบ

เฝ้าตรวจติดตาม ระบบตรวจคนเข้าเมือง การสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก และการเจรจา เพื่อแก้ไขปัญหาเขตแดนทางทะเล สร้างเสริมให้เจ้าหน้าที่รัฐมีบทบาทและขีดความสามารถที่เหมาะสม มีการดำเนินการต่าง ๆ และสอดส่องดูแลอย่างต่อเนื่อง กำหนดพื้นที่อนุรักษ์อย่างถูกต้อง และเป็นระบบ สร้างความตระหนักรู้ให้แก่ประชาชนในเรื่องการให้ความสำคัญกับฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ การจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรม ตลอดถึงแนวพระราชดำริในการอนุรักษ์ พัฒนา พื้นฟู ป้องกัน และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ จนเกิดความรัก ห่วงแหน และมีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ อย่างเข้มแข็งยั่งยืน

๓.๓ การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ เพื่อยกระดับขีดความสามารถของกองทัพและหน่วยงานด้านความมั่นคงทั้งระบบของประเทศ ให้มีความพร้อมในการป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ รวมทั้งสามารถติดตาม ป้องกัน แก้ไข และรับมือกับปัญหาความมั่นคงทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับแบบบูรณาการ ให้มีความพร้อมและเพียงพอต่อการป้องกันภัยคุกคามทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง

๓.๓.๑ การพัฒนาระบบงานข่าวกรองแห่งชาติแบบบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถติดตาม แจ้งเตือน ระวังภัยภัย และป้องกันปัญหาและภัยคุกคามได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถประเมินสถานการณ์ได้ถูกต้อง แม่นยำ และทันเวลา โดยเสริมสร้างพัฒนา และบูรณาการขีดความสามารถของระบบงานข่าวกรอง หน่วยงานข่าวกรอง และประชาคมข่าวกรองในประเทศให้ทันสมัย ทันสถานการณ์ ทั้งด้านศักยภาพของบุคลากร ยุทโธปกรณ์ เทคโนโลยี และระบบข้อมูลขนาดใหญ่ สามารถครอบคลุมการใช้งานได้อย่างครบถ้วนและต่อเนื่อง มีการบูรณาการข้อมูล และนำผลผลิตด้านข่าวกรองไปใช้ในการบริหารจัดการปัญหาและความมั่นคงของชาติในทุกมิติและทุกด้าน รวมทั้งให้มีการเสริมสร้างความร่วมมือกับภาคประชาชนในรูปแบบประชารัฐ และประชาคมข่าวกรองต่างประเทศอย่างแน่นแฟ้น

๓.๓.๒ การพัฒนาและฝึกพลกำลังอำนาจแห่งชาติ กองทัพและหน่วยงานความมั่นคงรวมทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ให้พร้อมป้องกันและรักษาอธิปไตยของประเทศ และเผชิญภัยคุกคามได้ทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับ เพื่อให้ทรัพยากรที่สำคัญและจำเป็นทั้งปวงของกองทัพ และหน่วยงานความมั่นคงได้รับการพัฒนา เสริมสร้างศักยภาพให้มีความพร้อม เพียงพอ และเป็นรูปธรรมทั้งคน เครื่องมือ ยุทโธปกรณ์ รวมทั้งระบบบริหารจัดการในการป้องกันประเทศ และการป้องกันภัยคุกคามทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ตลอดจนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยสามารถระดมทรัพยากรได้อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนชัดเจน ส่งผลให้สามารถปกป้องอธิปไตย และแก้ไขปัญหาความมั่นคงได้ทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับ โดยการจัดทำแผนพัฒนา และฝึกกำลังทรัพยากร รวมถึงขีดความสามารถทั้งปวงของกองทัพ หน่วยงานด้านความมั่นคงทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนที่มีประสิทธิภาพ เป็นรูปธรรมชัดเจน มีการประเมินขีดความสามารถ

ของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง พร้อมพัฒนาคน โครงสร้างกำลังรบและยุทธโศปกรณ์ ให้เหมาะสมเพียงพอและเป็นรูปธรรม สามารถรับมือกับภัยคุกคามได้ทุกมิติ ทุกรูปแบบ และทุกระดับ ความรุนแรง ยกกระตือรือร้นให้เป็นแบบบูรณาการที่ทันสมัย มีความสมบูรณ์ พร้อมนำไปปฏิบัติ ได้กับสถานการณ์จริง เสริมสร้างความสัมพันธ์ในการปฏิบัติความร่วมมือและการป้องกันภัยคุกคาม ด้านความมั่นคงกับเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ มิให้เกิดข้อขัดแย้ง หรือปัญหาเกี่ยวกับเขตแดนทางบก และอาณาเขตทางทะเล พร้อมทั้งมีกลไกแก้ไขปัญหาความเห็นต่างหรือความขัดแย้ง ผ่านทางการเจรจา และมาตรการทางการทูต ตลอดไปจนถึงการส่งเสริมการวิจัย และพัฒนาวิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยีป้องกันประเทศ การพลังงานทหาร กิจการอวกาศ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างหลักประกันให้ประเทศไทยก้าวไปสู่การมีอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ แบบอัจฉริยะในอนาคต มีเทคโนโลยีเป็นของตนเอง สามารถแข่งขัน และลดการพึ่งพาหรือนำเข้า จากต่างประเทศได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถสนับสนุนนโยบายและยุทธศาสตร์สำคัญ

๓.๓.๓ การพัฒนาระบบเตรียมพร้อมแห่งชาติและการบริหารจัดการภัยคุกคาม ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้มีความพร้อมเผชิญกับสภาวะไม่ปกติ ภัยคุกคามทุกมิติทุกรูปแบบ และ ทุกระดับ รวมทั้ง ภัยพิบัติและภัยคุกคามรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริง โดยพัฒนาปรับปรุงนโยบาย แนวทาง ระบบ กลไกการบริหารจัดการ ตลอดถึงแผนการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องทั้งปวงให้ชัดเจน มีประสิทธิภาพ ครอบคลุม และพร้อมรองรับภัยทุกประเภท ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ผลักดันให้ ทุกภาคส่วนมีการฝึกร่วมกันในทุกชั้นตอนอย่างต่อเนื่อง จริงจัง จนสามารถปฏิบัติได้จริง เสริมสร้าง ความร่วมมือกันอย่างบูรณาการของทุกภาคส่วน ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ให้มีประสิทธิภาพ ชัดเจนเป็นรูปธรรม ยกกระตือรือร้นการแบ่งปันข้อมูล ทรัพยากร การพัฒนาเทคโนโลยี และการฝึกอบรม ให้ทุกส่วนรู้จักและเข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ อย่างแท้จริง สามารถสนับสนุนการบริหารจัดการ ได้ทุกรูปแบบตั้งแต่ในระดับชาติไปจนถึงระดับท้องถิ่น ตลอดจนพัฒนาปรับปรุงกฎหมาย และ กระบวนการที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป

๓.๔ การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมถึง องค์กรภาครัฐ และที่มิใช่ภาครัฐ เพื่อสร้างเสริมความสงบ สันติสุข ความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้า ให้กับประเทศชาติ ภูมิภาค และโลกอย่างยั่งยืน รวมทั้ง ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศ ที่จะรองรับปัญหาร่วมกันได้

๓.๔.๑ การเสริมสร้างและรักษาดุลยภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ เพื่อให้เกิดความสันติสุข มั่นคง และสมดุลสำหรับทุกฝ่าย ให้ทุกประเทศพร้อมเข้ามีส่วนร่วมในการ ประสานและปฏิบัติการกิจต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมุ่งแบ่งปันและใช้ประโยชน์จากข้อมูล ข่าวสารด้านความมั่นคงร่วมกัน อันจะนำไปสู่ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ อย่างราบรื่น และยั่งยืน โดยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ในทุกระดับและทุกด้านกับนานาชาติ โดยเฉพาะประเทศ

มหาอำนาจ และประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ในมิติต่าง ๆ อย่างสมดุล พัฒนาและเสริมสร้างระบบ กลไก มาตรการ ตลอดจนความร่วมมือระหว่างประเทศที่เป็นประโยชน์กับประเทศไทย ให้สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนการแลกเปลี่ยน แบ่งปัน และใช้ประโยชน์ จากข้อมูลข่าวสารด้านความมั่นคงร่วมกันอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง ผลักดันการหารือทั้งแบบทวิภาคีและพหุภาคีในทุกระดับอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งเสริมสร้างความสัมพันธ์ ความไว้วางใจ เชื่อใจ ไปจนถึงความตระหนักรู้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ พร้อมทั้งลดความหวาดระแวงระหว่างกัน โดยอาศัย การแลกเปลี่ยนการเยือนในระดับต่าง ๆ และการจัดเวทีสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จนทำให้บรรยากาศการดำเนินการระหว่างประเทศในทุกเรื่องทุกชั้นตอนดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ต่อเนื่อง และมีเสถียรภาพอย่างแท้จริง

๓.๔.๒ การเสริมสร้างและดำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงของภูมิภาค เพื่อให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สามารถแก้ไขปัญหาาร่วมกันได้อย่างสันติวิธี และร่วมมือกันเพื่อการพัฒนาให้เป็นไปตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยส่งเสริมความเป็นปึกแผ่น ของประชาคมอาเซียน และความเป็นแกนกลางของอาเซียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง สร้างความสัมพันธ์ที่ดีในระหว่างประชาชนในทุกมิติและทุกระดับ ทำการแลกเปลี่ยน และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกันอย่างแน่นแฟ้นในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การเมือง และความมั่นคง วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับมิตรประเทศ ซึ่งได้แก่ ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมด ประเทศสำคัญในภูมิภาค และนานาประเทศทั่วโลก รวมทั้ง กรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงระดับภูมิภาคอื่น ๆ ที่จะช่วยสร้างเสริมเสถียรภาพในภูมิภาค ตลอดจนผลักดันและเผยแพร่การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และศาสตร์พระราช าให้เป็นที่เข้าใจ และมีการนำไปประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องในภูมิภาค อันจะนำไปสู่ การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกันต่อไป

๓.๔.๓ การร่วมมือทางการพัฒนากับประเทศเพื่อนบ้าน ภูมิภาค โลก รวมถึง องค์การภาครัฐ และที่มิใช่ภาครัฐ เพื่อให้ความมั่นคงในภาพรวมทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค และโลก มีการพัฒนาไปสู่สันติสุขอย่างแท้จริง เป็นรูปธรรม และยั่งยืน โดยผลักดันส่งเสริมให้การดำเนินการ และความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นไปตามหลักการปฏิบัติสากล กฎหมาย และความตกลงระหว่าง ประเทศ พร้อมคำนึงถึงความสัมพันธ์ที่ระหว่งรัฐต่อรัฐ เอกชนต่อเอกชน และประชาชน ต่อประชาชน สร้างเสริมความร่วมมือกับนานาชาติในการป้องกันและระวังภัยคุกคามทุกรูปแบบ พร้อมพัฒนาความร่วมมือ และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทุกระดับของอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง อาเซียน รวมถึงระหว่างมิตรประเทศในกรณีเกิดวิกฤตการณ์สำคัญ อาทิ ความอดอยาก ภัยพิบัติ ขนาดใหญ่ ฯลฯ ส่งเสริมบทบาทของไทยในเวทีความมั่นคงระหว่างประเทศ และการรักษาสันติภาพ ของสหประชาชาติให้นานาประเทศตระหนักและให้การยอมรับถึงความสำคัญ รวมไปถึง

การเสริมสร้างพลังบวก หรืออำนาจแบบนุ่มนวลของไทย โดยอาศัยการส่งเสริมและเผยแพร่ภาพลักษณ์ที่ดีและวัฒนธรรมประเพณีไทย ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ศาสตร์พระราชา ความนิยมวิถีไทย สินค้าไทย ฯลฯ ผ่านความสัมพันธ์ทุกรูปแบบทุกระดับและทุกช่องทาง

๓.๕ การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม เพื่อให้กลไกสำคัญต่าง ๆ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถส่งเสริมและสนับสนุนการบริหาร และพัฒนาประเทศได้อย่างแท้จริงเป็นรูปธรรม มีการใช้หลักธรรมาภิบาล และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด และมีประสิทธิภาพ สามารถจัดปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างจริงจัง เกิดความมั่นใจได้ว่าหน่วยงานรับผิดชอบทั้งหลักและรองพร้อมรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบทั้งในปัจจุบันและอนาคต

๓.๕.๑ การพัฒนากลไกให้พร้อมสำหรับการติดตาม เฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาความมั่นคงแบบองค์รวมอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดความพร้อมรองรับปัญหาได้ทุกรูปแบบทุกระดับและทุกช่วงเวลาอย่างครบถ้วนสมบูรณ์และมีเอกภาพ โดยเสริมสร้างพร้อมทั้งยกระดับกลไก หน่วยงาน เช่น กองทัพไทย กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล เป็นต้น และกฎหมายที่มีอยู่เดิม หรือที่พัฒนาขึ้นใหม่ ผ่านทางการบูรณาการความร่วมมือและการปฏิบัติกับทุกภาคส่วน มีเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม พัฒนาการวางแผนและเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน กำหนดหน่วยงานและตัวผู้รับผิดชอบในทุกระดับ พร้อมฝึกองรับปัญหา สัมมนาระดมความคิดเห็น ตลอดจนให้การสนับสนุนในทุกด้าน อย่างต่อเนื่องจริงจังตั้งแต่ยามปกติหรือยามสงบ มีการตรวจสอบและประเมินผลอย่างต่อเนื่องตามหลักธรรมาภิบาลที่สอดคล้องกับบริบทและความก้าวหน้าของยุคสมัย พร้อมทั้งสามารถสร้างความเชื่อมโยงกันทั้งระบบ รวมไปถึงความเชื่อมโยงกับทุกภาคีเครือข่าย

๓.๕.๒ การบริหารจัดการความมั่นคงให้เอื้ออำนาจต่อการพัฒนาประเทศในมิติอื่น ๆ เพื่อให้การพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติสามารถขับเคลื่อนไปได้ตามแผนอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นรูปธรรม และไม่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ โดยพัฒนาส่งเสริมการวางแผนคู่ขนานแบบบูรณาการให้สอดคล้องรองรับยุทธศาสตร์ชาติในทุก ๆ ด้าน รวมไปถึงการพัฒนาประเทศที่เกี่ยวข้องในทุกมิติอย่างครบถ้วน สมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างผลักดันการบริหารจัดการ ตลอดจนถึงการบูรณาการการดำเนินการในทุกด้านให้ประสานสอดคล้อง และสามารถปฏิบัติร่วมกันได้อย่างใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานด้านความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจ และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งครอบคลุมการสร้าง ความมั่นคงให้กับประเทศชาติในทุกมิติอย่างยั่งยืน

๓.๕.๓ การพัฒนาโลกและองค์กรขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง เพื่อให้การดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ เอกภาพ และเป็นรูปธรรมตามเป้าหมายที่กำหนด โดยให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ พัฒนาและเสริมสร้างหน่วยงาน บุคลากร เครื่องมือ ระบบการบริหาร และการจัดสรรงบประมาณ

ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงที่มีอยู่ ให้เกิดประสิทธิภาพ และเกิดการบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วน รวมทั้งมีความพร้อม มีขีดความสามารถที่ทันสมัย เหมาะสม เพียงพอ และคล่องตัว มีเอกภาพในการบริหารจัดการที่ชัดเจน ตลอดถึงมีบทบาทสำคัญในการรับผิดชอบดูแลปัญหาความมั่นคงทุกมิติในระดับนโยบาย พร้อมรองรับบริบทที่จะเปลี่ยนแปลงต่อไปในอนาคต ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดอย่างแท้จริง

แผนป้องกันภัยทางอากาศ (ทปอ.๖๐) – บก.ทท.

แผนป้องกันภัยทางอากาศ (ทปอ.๖๐) เป็นแผนของกองบัญชาการกองทัพไทย ซึ่งจะรับผิดชอบในการวางแผน อำนาจการ ประสานงาน ควบคุมและกำกับดูแลการป้องกันภัยทางอากาศ จากการปฏิบัติการทางอากาศของฝ่ายตรงข้ามในภาพรวม โดยมีทาง ทอ. เป็นหน่วยรับผิดชอบหลัก ในการปฏิบัติ เพื่อสนธิระบบการเฝ้าตรวจทางอากาศของ ทท. เป็นส่วนรวม มุ่งให้สามารถเฝ้าตรวจ และติดตามความเคลื่อนไหวของอากาศยานฝ่ายตรงข้ามได้อย่างต่อเนื่อง หากปรากฏเป้าหมายที่เป็นภัยคุกคาม ให้ใช้กำลังทางอากาศและอาวุธต่อสู้อากาศยานทั้งสิ้นของ ทท. เข้าทำการป้องกัน เพื่อสกัดกั้น/หรือทำลายอากาศยาน อาวุธปล่อยนำวิถี ขีปนาวุธของฝ่ายตรงข้ามไม่ให้เข้ามาโจมตีทางอากาศต่อประเทศไทย หรือถ้าหากสามารถไล่ตลอดเข้ามาได้ ให้ ทอ. ประสานการปฏิบัติกับ ศปก.เหล่าทัพ และหน่วยป้องกันภัยทางอากาศของเหล่าทัพโดยใกล้ชิด เพื่อป้องกันภัยทางอากาศ เฉพาะตำบล โดยปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ ความรวดเร็วในการป้องกันภัยทางอากาศ และการดำรง การเชื่อมต่อระบบควบคุมบังคับบัญชาของ ทท. และเหล่าทัพอย่างเป็นเครือข่ายได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดเวลา สถานะสุดท้ายที่ต้องการ คือ ทท. สามารถปฏิบัติการป้องกันภัยทางอากาศ จากการโจมตีทางอากาศ เพื่อให้ประเทศปลอดภัยหรือเสียหายน้อยที่สุด โดยการปฏิบัติของ ทบ. จะดำเนินการดังนี้

๑. จัดเตรียมกำลังพัฒนา และเสริมสร้างระบบป้องกันภัยทางอากาศ ให้มีความทันสมัย อยู่ในสภาพพร้อมรบ และมีจำนวนเพียงพอ

๒. วางแผน อำนาจการ ประสานงานในการต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศในยุทธบริเวณ และเป้าหมายทางยุทธศาสตร์เฉพาะตำบลในเขตหลัง โดยปฏิบัติตามลำดับความเร่งด่วน การป้องกันภัยทางอากาศเฉพาะตำบล ต่อเป้าหมายในการป้องกันภัยทางอากาศที่กำหนดให้

๓. ทำการต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศต่อที่ตั้งทางทหารของ ทบ. และพื้นที่ที่รับผิดชอบ

๔. จัดเรดาร์แจ้งเตือนภัยไปเสริม/สนับสนุนการตรวจการณ์ทางอากาศของ ทอ. ช่วย ในการค้นหาอากาศยานของฝ่ายตรงข้ามตั้งแต่ขั้นปกติ เมื่อสั่ง

๕. สนับสนุนให้กับ ทอ. ในการต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศด้วยการตรวจการณ์ทางอากาศจากระบบเรดาร์ที่ ทบ. มีประจำการอยู่ และจากการเฝ้าตรวจของเจ้าหน้าที่ ทบ. ทางภาคพื้น

๖. พัฒนายุทธวิธี เทคนิคและยุทธโธปกรณ์ที่ใช้ในการต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศ ให้อยู่ในสภาพพร้อมรบใช้การได้โดยต่อเนื่อง

๗. ประสานการปฏิบัติในการป้องกันภัยทางอากาศกับ ทร., ทอ. และกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (กอ.ปภ.) ในเขตพื้นที่โดยใกล้ชิด

๘. จัดตั้งศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบก (ศปกอ. ของ ทบ.) เป็นหน่วยรับผิดชอบการป้องกันภัยทางอากาศ

ทั้งนี้ การจัดและการใช้กำลังเพื่อป้องกันภัยทางอากาศตามแผนนี้ จะต้องสอดคล้องและไม่กระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติตามแผนป้องกันประเทศเมื่อประกาศใช้แผน โดยให้ ศบท., ศปก.ทบ., ศปก.ทร. และ ศปก.ทอ. จัดนายทหารติดต่อดังกล่าวในหน่วยในแต่ละระดับ เพื่อช่วยประสานการปฏิบัติในการป้องกันภัยทางอากาศ และการใช้กำลังทางอากาศ

แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘

โครงสร้างองค์กร และกลไกที่รับผิดชอบเมื่อเกิดสาธารณภัยของประเทศไทยมีหลายระดับ หลายส่วนราชการและหน่วยงาน ตั้งแต่การเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ การแจ้งเตือนภัย การเผชิญเหตุ การจัดการในภาวะฉุกเฉิน การให้ความช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์ขณะเกิดเหตุการณ์ จนถึงการฟื้นฟูผู้ประสบภัย และพื้นที่ภายหลังการเกิดภัย ซึ่งแต่ละส่วนราชการและหน่วยงาน ได้ร่วมกันปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลัง และมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในการกำหนดแนวทางจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อรับมือกับสาธารณภัยที่เกิดขึ้นแล้วก็ตาม แต่ปัญหาพื้นฐาน คือ การขาดความเป็นเอกภาพในการจัดการสาธารณภัยทั้งในระดับชาติ จังหวัด อำเภอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กอปรกับผู้มีหน้าที่รับผิดชอบหลักตามกฎหมาย ไม่สามารถสั่งการได้ครอบคลุมในทุกหน่วยงาน โดยเฉพาะหน่วยงานภาคเอกชนที่เข้าร่วมในการเผชิญเหตุด้วยตนเอง จึงทำให้การประสานงาน และในส่วนของ การสนธิกำลังจากส่วนราชการและหน่วยงานยังขาดประสิทธิภาพ ส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ไม่มีการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ รวมถึงขาดเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติร่วมกัน

ขอบเขตสาธารณภัย

ขอบเขตสาธารณภัยตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติฉบับนี้ ให้เป็นไปตามความหมาย “สาธารณภัย” ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ดังนี้ “อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณสุข ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิด

อันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึง ภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย”

แนวทางการปฏิบัติร่วมกับหน่วยทหาร

ในการปฏิบัติภารกิจป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยร่วมระหว่างพลเรือนกับทหารนั้น จะต้องมีการประสานงานระหว่างกันอย่างใกล้ชิด และพยายามเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกัน รวมทั้งดำรงการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนระหว่างการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสนับสนุนการจัดการสาธารณภัยของกองบัญชาการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และศูนย์บัญชาการเหตุการณ์แต่ละระดับ ฝ่ายทหารอาจพิจารณาจัดตั้งศูนย์ประสานงานระหว่างพลเรือนกับทหาร หรือศูนย์ปฏิบัติงานร่วมระหว่างพลเรือนกับทหาร ขึ้นอยู่กับระดับของหน่วยและสถานการณ์สาธารณภัย เพื่อประชุมหารือและแลกเปลี่ยนข้อมูล ในการจัดการสาธารณภัย รวมทั้งการบรรยายสรุปสถานการณ์ประจำวัน เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจต่อสถานการณ์ให้ตรงกัน โดยยึดกรอบแนวทางการปฏิบัติตามมาตรฐานหลักสากล และพระราชบัญญัติ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ดังนี้

๑. ดำเนินการตามมาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐
๒. ดำเนินการตามแนวทางการปฏิบัติงานร่วมระหว่างพลเรือนกับทหารในพื้นที่
๓. ดำรงการติดต่อสื่อสาร และประสานการปฏิบัติอย่างใกล้ชิดระหว่างพลเรือน กับทหารในพื้นที่

กระบวนการแจ้งเตือนภัย

๑. การเฝ้าติดตามสถานการณ์

ทำหน้าที่เฝ้าระวัง ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน โดยมีส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีความรู้และเครื่องมือทางเทคนิค อาทิเช่น กรมอุตุนิยมวิทยา กรมชลประทาน กรมทรัพยากรธรณี กรมอุทกศาสตร์ ซึ่งมีหน้าที่เฝ้าระวัง และติดตามสถานการณ์ปฏิบัติงานตลอด ๒๔ ชั่วโมง โดยให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นหน่วยจัดวางระบบสื่อสาร รวมทั้งให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จัดเตรียม จัดหาอุปกรณ์ และเครื่องมือสื่อสารสำหรับเชื่อมกับระบบสื่อสารให้เพียงพอ และใช้งานได้ตลอดเวลา โดยให้กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง (กอปภ.ก.) แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร วิเคราะห์ และประเมินสถานการณ์เพื่อตัดสินใจในการเตรียมรับมือกับสาธารณภัย

๒. การแจ้งเตือนล่วงหน้า

เป็นการแจ้งข้อมูลข่าวสารที่บ่งชี้ว่า มีแนวโน้มที่จะเกิดสาธารณภัยขึ้นในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงภัยไปยังส่วนราชการ หน่วยงาน กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ และประชาชน เพื่อให้ติดตามข้อมูลข่าวสารและความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ระยะเวลาสำหรับการแจ้งเตือนล่วงหน้าขึ้นอยู่กับสาธารณภัยแต่ละประเภท โดยปกติ ควรที่จะมีการแจ้งเตือนล่วงหน้าก่อนเกิดสาธารณภัยไม่ต่ำกว่า ๑๒๐ ชม. ซึ่งกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นหน่วยประสานงานกลางร่วมกับกรมประชาสัมพันธ์ ในการจัดวางแนวทางมาตรการ และขั้นตอนการปฏิบัติ ร่วมกับหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการเฝ้าระวัง ติดตามสถานการณ์ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และแจกจ่ายข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้การแจ้งเตือนล่วงหน้าที่มีมาตรฐานเป็นรูปแบบเดียวกัน ซึ่งสะดวกต่อการรับทราบและทำความเข้าใจกับข้อมูลที่ได้รับ

๓. การแจ้งเตือนภัย

เป็นการยืนยันข้อมูลว่ามีโอกาสเกิดสาธารณภัยมากกว่าร้อยละ ๖๐ และเป็นการแจ้งแนวทางปฏิบัติให้กับส่วนราชการ หน่วยงาน กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ และประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย เพื่อให้เตรียมความพร้อมรับมือกับสาธารณภัยที่จะเกิดขึ้น โดยให้มีการแจ้งเตือนภัยไม่ต่ำกว่า ๗๒ ชั่วโมงก่อนเกิดสาธารณภัย และมีข้อมูลการแจ้งเตือนภัย ได้แก่

- ๓.๑ คาดการณ์ระยะเวลา และบริเวณพื้นที่ที่จะเกิดสาธารณภัย
- ๓.๒ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นและความยาวนานของภัย (ระยะเวลา)
- ๓.๓ แนวทางการปฏิบัติของส่วนราชการ หน่วยงาน และประชาชน
- ๓.๔ การเตรียมความพร้อมรับมือ เช่น อาหาร น้ำดื่ม ยารักษาโรค เป็นต้น

ให้กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง จัดวางแนวทาง มาตรการ และขั้นตอนการปฏิบัติ ร่วมกับหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการแจ้งเตือนภัย เพื่อการส่งการไปยังกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขตพร้อมทั้ง ให้กรมประชาสัมพันธ์ ร่วมกับกรมการปกครอง กำหนดขั้นตอนวิธีการปฏิบัติเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ แจกจ่าย ข้อมูลข่าวสาร และแจ้งเตือนภัยให้กับผู้ปกครองท้องที่และประชาชน เพื่อให้มั่นใจได้ว่าประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและรวดเร็ว โดยให้มีการปฏิบัติเพื่อเตรียมรับสถานการณ์เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด ทั้งนี้ ให้กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในแต่ละระดับรายงานผลการปฏิบัติให้กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลางทราบ ภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับตั้งแต่ได้รับแจ้งการเตือนภัย เพื่อเป็นการยืนยันการสื่อสารสองทาง (Two - way Communication)

แนวทางปฏิบัติในการสื่อสารและโทรคมนาคม

การติดต่อสื่อสารมีความสำคัญอย่างมาก ในการจัดการในสภาวะฉุกเฉิน เนื่องจากต้องมีการประสานการปฏิบัติในการจัดการสาธารณภัยอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูล

(Information) ข่าวสาร (Intelligence) เพื่อแจ้งเตือนภัยแก่ประชาชน หน่วยงาน ควบคุม สั่งการ และรายงานผลการปฏิบัติงาน ระหว่างหน่วยเผชิญเหตุด้วยกันกับหน่วยงานที่มีหน้าที่สนับสนุน การเผชิญเหตุในด้านต่าง ๆ โดยมีหลักการปฏิบัติ ดังนี้

๑. จัดให้มีระบบการติดต่อสื่อสารที่สามารถใช้ได้ ในภาวะฉุกเฉินสำหรับไว้ใช้ติดต่อ ประสานงานในการปฏิบัติหน้าที่และภารกิจร่วมกันระหว่างส่วนราชการ หน่วยงาน กองอำนาจการ ป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยในแต่ละระดับ ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขตทุกเขต และประชาชน ทั้งนี้ ในการวางระบบการติดต่อสื่อสารและโทรคมนาคมซึ่งอย่างน้อยต้องมีมากกว่า ๒ ระบบขึ้นไป

๒. จัดระบบการสื่อสารด้วยเครื่องวิทยุคมนาคมให้ปฏิบัติตามประกาศคณะกรรมการ กิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เรื่องหลักเกณฑ์การอนุญาต และการกำกับดูแลการใช้คลื่นความถี่กลาง สำหรับการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐ และประชาชน รวมไปถึงระเบียบการใช้คลื่นความถี่วิทยุสื่อสาร และโทรคมนาคมที่ทางกรมป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยกำหนด

๓. การติดต่อสื่อสารระหว่างกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ ส่วนราชการ หน่วยงาน และประชาชน โดยจะต้องสามารถกระทำได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง พร้อมทั้งจะต้องจัดให้มีมากกว่า ๒ ช่องทาง ขึ้นไป และยึดหลักความถูกต้องแม่นยำของข้อมูล รวมถึงการรักษาความปลอดภัยทางการสื่อสาร ควบคู่กับความสะดวกและรวดเร็วในการติดต่อสื่อสารเสมอ

๔. จัดให้มีระบบการแจ้งเหตุและการสนับสนุนข้อมูลด้านสาธารณภัยแก่ประชาชน โดยการเชื่อมโยงการใช้เลขหมายโทรคมนาคมพิเศษ ระหว่างส่วนราชการและหน่วยงานที่ทำหน้าที่ แจ้งเหตุและเผชิญเหตุฉุกเฉิน โดยให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นหน่วยงาน หลักในการจัดให้มีระบบการติดต่อสื่อสารที่สามารถใช้ได้ ในภาวะฉุกเฉิน การจัดระบบการสื่อสาร ด้วยเครื่องวิทยุคมนาคม การติดต่อสื่อสารระหว่างกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แห่งชาติ กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ ส่วนราชการ หน่วยงานต่าง ๆ และประชาชน พร้อมทั้งให้มีระบบการแจ้งเหตุ การสนับสนุนข้อมูลด้านสาธารณภัยแก่ประชาชน โดยมีกระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกระทรวงกลาโหม เป็นหน่วยงานที่สนับสนุน ในการบูรณาการการติดต่อสื่อสาร การจัดวางระบบ และการฝึกอบรมให้ความรู้ ทั้งนี้ หากกรณี ที่มีการเปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมเลขหมายโทรคมนาคม และความถี่กลางในการจัดการสาธารณภัย ให้เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม แห่งชาติ

คู่มือราชการสนามว่าด้วย การปฏิบัติการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบก รศ. ๔๔-๑๐๐ พ.ศ. ๒๕๕๑

ภัยทางอากาศ ถือเป็นภัยในมิติที่ ๓ ของสนามรบ นับได้ว่าเป็นภัยที่คุกคามอย่างรุนแรง และกว้างขวางต่อหน่วยทหารภาคพื้นดิน ซึ่งสามารถก่อให้เกิดผลกระทบหรือขัดขวางต่อผลสำเร็จ ในการปฏิบัติการกิจของหน่วยทหารภาคพื้นดิน ดังนั้น เพื่อให้ภารกิจของหน่วยบรรลุผล จึงมี ความจำเป็นต้องจัดให้มีการป้องกันภัยทางอากาศให้กับหน่วยภาคพื้นดิน โดยปืนใหญ่ต่อสู้ อากาศยาน เป็นอาวุธหลักของเหล่าทหารปืนใหญ่ในการป้องกันภัยทางอากาศ (ปภอ.) ของกองทัพบก ให้กับหน่วยหรือที่ตั้งต่าง ๆ

หน่วยหลักในการป้องกันภัยทางอากาศ

๑. ระบบควบคุมและแจ้งเตือนภัย มีหน้าที่ในการป้องกันภัยทางอากาศที่สำคัญทั้งสิ้น
๕ ประการ ประกอบด้วย

๑.๑ ฝ่ายตรวจและรักษาไว้ซึ่งการตรวจการณ์ทางอากาศต่อจากอากาศยานทั้งหมด ที่บินอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ

๑.๒ พิสูจน์ฝ่ายอากาศยานที่ตรวจพบว่าเป็นฝ่ายเดียวกันหรือข้าศึกหรือไม่ทราบฝ่าย

๑.๓ ควบคุมการปฏิบัติการของอากาศยานฝ่ายเดียวกันทั้งหมด ในพื้นที่รับผิดชอบ

๑.๔ แจ้งเตือนการโจมตีทางอากาศให้แก่ระบบแจ้งเตือนภัยทางอากาศ ทั้งฝ่ายทหาร และพลเรือน

๑.๕ แสดงสถานภาพทางยุทธการเกี่ยวกับการป้องกันภัยทางอากาศด้วยความถูกต้อง แน่นนอน และทันเวลา

๒. หน่วยบินขับไล่สกัดกั้น

หน่วยบินขับไล่สกัดกั้นของกองทัพอากาศจะต้องปฏิบัติการได้ทุกสภาพอากาศ ติดปืนกลอากาศ ปืนใหญ่อากาศ และอาวุธนำวิถีอากาศสู่อากาศ หน่วยบินขับไล่สกัดกั้นจะกระจาย อยู่ตามสนามบินต่าง ๆ ที่เหมาะสม ตามที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้า จะขึ้นสู่อากาศตามคำสั่ง วิ่งขึ้นเร่งด่วน เพื่อสกัดกั้นตามกำหนดเวลา บางสถานการณ์อาจจำเป็นต้องมีเครื่องบินขับไล่สกัดกั้น อีกจำนวนหนึ่งเตรียมพร้อมอยู่ในอากาศ โดยทำการบินรักษาเขต หรือรักษาพื้นที่

๓. หน่วยอาวุธต่อสู้อากาศภาคพื้นดิน

ประกอบด้วยปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน และอาวุธนำวิถีต่อสู้อากาศยาน รับผิดชอบ การป้องกันเป็นจุดหรือเฉพาะตำบล กรณีที่ข้าศึกสามารถทะลุทะลวงผ่านแนวป้องกันของเครื่องบิน สกัดกั้นเข้ามาได้ การปฏิบัติของหน่วยอาวุธต่อสู้อากาศยานนั้น จะต้องมีการประสานอย่างใกล้ชิดกับ

หน่วยควบคุมและแจ้งเตือนภัยทางอากาศ ทั้งนี้ เพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติ ขจัดความเสียหาย อันเนื่องมาจากความสับสนหรือเข้าใจผิด อันอาจจะทำให้เกิดการยิงอากาศยานฝ่ายเดียวกัน

วัตถุประสงค์และบทบาทของการป้องกันภัยทางอากาศ

วัตถุประสงค์ต่าง ๆ ของการป้องกันภัยทางอากาศนั้น มีลักษณะเช่นเดียวกัน ทั้งในยุทธบริเวณที่กำหนดและในการปฏิบัติการฉุกเฉิน การต่อต้านทางอากาศร่วม และ ในส่วนของการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบก จะชดเชยหรือส่งเสริมบทบาทที่แตกต่างกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการป้องกันภัยทางอากาศ

๑. วัตถุประสงค์

แผนการต่อต้านทางอากาศ จะสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็น การสนับสนุนเจตนารมณ์และแนวความคิดในการปฏิบัติการของผู้บังคับบัญชาด้วย ผู้บัญชาการ กองกำลังร่วม (Joint Forces Command : JFC) จะใช้กำลังรบต่อต้านทางอากาศต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ทางยุทธการสองประการ ได้แก่ ได้มาและดำรงการควบคุมห้วงอากาศกับการป้องกัน หน่วยต่าง ๆ การควบคุมห้วงอากาศอาจเปลี่ยนแปลงไปตามห้วงเวลาและขอบเขต เช่น อาจรอง ความเหนือกว่าทางอากาศเฉพาะบริเวณจำกัดส่วนใดส่วนหนึ่งของสนามรบ ไปจนถึงการควบคุม ห้วงอากาศเหนือพื้นที่ปฏิบัติการทั้งหมดหรือเหนือยุทธบริเวณ การป้องกันภัยทางอากาศที่มี ประสิทธิภาพย่อมทำให้เกิดเสรีในการดำเนินกลยุทธ์ของหน่วยกำลังรบภาคพื้นดิน

ในระดับยุทธการ กองทัพบกมีส่วนร่วมในการยุทธ์ต่อต้านทางอากาศของยุทธบริเวณ หน่วยรบผสมเหล่าของกองทัพบก จะให้การสนับสนุนทั้งการต่อต้านทางอากาศเชิงรุก (Offensive Counter Air : OCA) และเชิงรับ (Defensive Counter Air : DCA) โดยหน่วยอาวุธ ปตอ. จะปฏิบัติการ ป้องกันภัยทางอากาศเชิงรับ (DCA) เป็นหลัก

๒. บทบาท

การปฏิบัติการต่อต้านทางอากาศ ณ ระดับยุทธบริเวณนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญ ได้แก่ ผู้บัญชาการกองกำลังร่วม (JFC) และผู้บัญชาการเหล่าทัพต่าง ๆ เป็นต้น สำหรับผู้บัญชาการ หน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกยุทธบริเวณ (The Commander of The Theater Army Air Defense Command) เป็นที่ปรึกษาและผู้ประสานงานคนสำคัญในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการ ป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบกในยุทธบริเวณ ผบ.กรม.ปตอ. ณ กองทัพน้อย เป็นผู้เกี่ยวข้อง ที่สำคัญในการปฏิบัติการฉุกเฉิน เนื่องจากเป็นนายทหาร ปตอ. อาวุโสที่เป็นตัวแทนอยู่ ณ ระดับ หน่วยนั้น

๒.๑ ผู้บัญชาการกองกำลังร่วมและผู้บัญชาการเหล่าทัพต่าง ๆ

ผู้บัญชาการกองกำลังร่วม เป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ในการยุทธ์ อนุมัติ การแบ่งมอบกำลังทางอากาศ และบังคับบัญชาหน่วยต่าง ๆ ผ่านทางผู้บัญชาการของกองทัพบก

กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ผู้บัญชาการกองกำลังร่วมจะแต่งตั้งผู้บัญชาการกองกำลังทางอากาศร่วม (Joint Force Air Component Commander : JFACC) ซึ่งตามปกติเป็นผู้บัญชาการเหล่าทัพ ซึ่งควบคุมสรรพกำลังทางอากาศส่วนใหญ่ของยุทธบริเวณ และผู้บัญชาการกองกำลังทางอากาศร่วม ทำหน้าที่ทั้งผู้บัญชาการป้องกันภัยทางอากาศยุทธบริเวณ (Area Air Defense Commander : AADC) และผู้ควบคุมห้วงอากาศ (Airspace Control Authority : ACA) ด้วย

ผู้บัญชาการกองกำลังทางอากาศร่วมในฐานะผู้ควบคุมห้วงอากาศ จะควบคุมการใช้ห้วงอากาศทั้งหมด และในฐานะผู้บัญชาการป้องกันภัยทางอากาศยุทธบริเวณ (AADC) จะวางแผนและควบคุมการปฏิบัติการป้องกันภัยทางอากาศเชิงรุกทั้งปวงภายในยุทธบริเวณ ด้วยการกำหนดกฎการติดพัน และมาตรการควบคุมห้วงอากาศ ซึ่งอำนวยให้การควบคุมกำลังป้องกันภัยทางอากาศมีการสนธิและมีความสอดคล้องกัน

ในยุทธบริเวณส่วนใหญ่ การประสานการต่อต้านทางอากาศที่สำคัญจะเป็นการประสานระหว่างผู้บัญชาการกองกำลังทางอากาศร่วมกับ ผบ.กองกำลังภาคพื้นดิน ทั้งนี้ ผบ.กองกำลังภาคพื้นดิน จะสนธิความสามารถทั้งปวงเข้ากับการปฏิบัติการต่อต้านทางอากาศร่วม ผ่านทางผู้แทนของ ผบ.กองกำลังทางอากาศร่วม เพื่อการวางแผนการปฏิบัติการและความประสานสอดคล้องกันของการยุทธ์ทางอากาศ ทั้งนี้ ผบ.กองกำลังทางอากาศร่วม จะจัดตั้งศูนย์ควบคุมทางอากาศยุทธวิธี (Tactical Air Control Center : TACC) เพื่อดำเนินกิจกรรมของการต่อต้านทางอากาศร่วม โดยแต่ละเหล่าทัพจะจัดนายทหารติดต่อมาประจำที่ บก.กองกำลังทางอากาศร่วมนี้ ทำหน้าที่ประสานงานที่จำเป็นกับกองบัญชาการเหล่าทัพของตน

ส่วนประสานงานสนามรบ (Battlefield Coordination Element : BCE) จะเป็นผู้แทนของ ผบ.กองกำลังภาคพื้นดิน ที่ต้องปฏิบัติงานในศูนย์ควบคุมทางอากาศยุทธวิธี (TACC) โดย ผบ.กองกำลังภาคพื้นดิน จะต้องจัดนายทหารติดต่อในลักษณะเดียวกันนี้ ไปประจำหน่วยงานของ ผบ.กองกำลังทางอากาศร่วม ผบ.ทบ.ยุทธบริเวณจะจัดกำลังส่วนประสานงานสนามรบ เป็นไปตามลักษณะยุทธบริเวณ และการจัดกำลังของศูนย์ควบคุมทางอากาศยุทธวิธี (TACC) ผู้บัญชาการกองทัพน้อย และผู้บัญชาการหน่วยป้องกันภัยทางอากาศกองทัพกยุทธบริเวณ (Tactical Army Air Defense Command : TAADCOM) จะมีผู้แทนของแต่ละหน่วยของตน อยู่ในส่วนประสานงานสนามรบในการปฏิบัติการฉุกเฉิน ซึ่งมีหน่วยกองทัพน้อยเพียงหน่วยเดียว เข้าปฏิบัติการ ผู้บังคับบัญชากองทัพน้อยจะกำหนดโครงสร้างของส่วนประสานงานสนามรบ และส่วนประสานงานสนามรบนี้ จะจัดให้ ผบ.กองกำลังภาคพื้นดิน เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกรรมวิธีวางแผนการยุทธ์ทางอากาศ ด้วยการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบก จะมีการวางแผน และการประสานงานผ่านหน่วยงานของกองทัพบก ได้แก่ หน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบก (นปอ.)

๒.๒ ผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการ ปกอ.ทบ. ยุทธบริเวณ (TAADCOM)

ในยุทธบริเวณที่กำหนด ผบ.หน่วยบัญชาการ ปกอ.ทบ. ยุทธบริเวณ ปฏิบัติพันธกิจหลายประการ กล่าวคือ เป็นผู้บัญชาการหน่วย ปกอ. ระดับสูงกว่ากองทัพน้อย และเป็นผู้ประสานการป้องกันภัยทางอากาศให้กับ ผบ.กกล.ภาคพื้นดิน และ ผบ.กองกำลังทางอากาศร่วม ผบ.หน่วยบัญชาการ ปกอ. ยุทธบริเวณ จะต้องมั่นใจว่า กองทัพบกเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนและการปฏิบัติการต่อต้านทางอากาศ หน่วยบัญชาการ ปกอ.ทบ.ยุทธบริเวณ เป็นหน่วยงานสำคัญของ ผบ.ยุทธบริเวณ มีภารกิจป้องกันภัยทางอากาศ ต่อที่ตั้งและหน่วยดำเนินกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่สำคัญนอกจากนั้น ยังเป็นหน่วยเตรียมกำลัง ปกอ.เชิงรุกในยุทธบริเวณด้วย

ผบ.หน่วยบัญชาการ ปกอ.ทบ. ยุทธบริเวณ จะมอบภารกิจให้กับหน่วย ปตอ. หน่วยรอง จัดกำลังทำการรบหน่วยของตนและประสานงานกับหน่วยรองต่าง ๆ ในการวางกำลัง ปตอ.ต่าง ๆ ของหน่วย ทั้งในเขตหน้า เขตหลัง และสามารถเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติการทางยุทธวิธีด้วยการโยกย้ายการวางกำลังหน่วย ปตอ. ในระหว่างเขตทั้งสองดังกล่าว เป็นไปตามแนวความคิดของ ผบ.หน่วยบัญชาการ ปกอ.ทบ. ยุทธบริเวณ ในฐานะผู้ประสานการป้องกันภัยทางอากาศของ ผบ.ทบ.ยุทธบริเวณ นับได้ว่าเป็นฝ่ายกิจการพิเศษคนหนึ่ง ซึ่งปฏิบัติงานร่วมกับส่วนวางแผนของ สธ.๓ หรือผู้ช่วย สธ.๓ ด้วยการให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาข่าวสารเกี่ยวกับการต่อต้านทางอากาศเชิงรับและเชิงรุกของกองทัพบกในแผนการยุทธ์ทางอากาศ ทั้งนี้ ผบ.หน่วยบัญชาการ ปกอ.ทบ. ยุทธบริเวณ ยังมีส่วนร่วมในการวางแผน การป้องกันภัยทางอากาศในฐานะผู้ประสานการ ปกอ. และในฐานะผู้แทน ปตอ.ทบ. ยุทธบริเวณของ ผบ.กองกำลังทางอากาศร่วม นอกจากนี้ยังกำหนดความต้องการในการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพน้อย ในระหว่างการวางแผนการต่อต้านทางอากาศอีกด้วย

๒.๓ ผู้บังคับหน่วย ปตอ.ของกองทัพน้อย

เนื่องจากกองทัพน้อยเป็นหน่วยปฏิบัติ ทั้งระดับยุทธการกับระดับยุทธวิธีของสงคราม ผู้บังคับหน่วย ปตอ.ของกองทัพน้อย จึงมีบทบาทพิเศษเฉพาะตัวในด้านการวางแผนการต่อต้านทางอากาศ นอกจากนี้ ยังจะต้องมั่นใจว่าความต้องการการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพน้อย จะได้รับการสนธิเข้ากับแผนต่อต้านทางอากาศของยุทธบริเวณ และต้องประสานการวางแผนการป้องกันภัยทางอากาศกับ ผบ.หน่วยบัญชาการ ปกอ.ทบ. ยุทธบริเวณ กองทัพน้อย ช้างเคียง และกองพลต่าง ๆ ที่เป็นหน่วยรองในการปฏิบัติการฉุกเฉิน ซึ่งมีเพียงกองทัพน้อยเดียวเข้าปฏิบัติการ ดังนั้น ผบ.ปตอ. ของกองทัพน้อยอาจจะต้องปฏิบัติกิจเฉพาะต่าง ๆ ร่วมเช่นเดียวกับ ผบ.ปกอ.ทบ. ยุทธบริเวณ

โครงสร้างการควบคุมบังคับบัญชา

หน่วยปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานป้องกันภัยทางอากาศ มีลักษณะพิเศษกว่าหน่วยอื่น คือ มีสายการบังคับบัญชากับสายการควบคุมแยกกัน สายการบังคับบัญชานี้ตามปกติจะเป็นไปตามโครงสร้างการจัดหน่วย

๑. สายการบังคับบัญชา

เนื่องจากการจัดหน่วย ปตอ. ไทย มี ๒ แบบ คือ หน่วย ปตอ. ในอัตราของ พล.ปตอ. กับหน่วย ปตอ. ในอัตราของ กรม.ป. กองพล ร. (ม.) ซึ่งสายการบังคับบัญชาหน่วย ปตอ. แต่ละแบบ มีดังนี้

๑.๑ หน่วย ปตอ. ในอัตราของ พล.ปตอ. มีสายการบังคับบัญชาเป็นไปตามลำดับ คือ ผบ.ทบ., ผบ.นปอ. (ปกติจะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้บัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก), ผบ.พล.ปตอ., ผบ.กรม.ปตอ., ผบ.พัน.ปตอ., ผบ.ร้อย.ปตอ. และ ผบ.มว.ปตอ. ตามลำดับ

๑.๒ หน่วย ปตอ. ในอัตราของ กรม.ป. กองพล ร. (ม.) มีสายการบังคับบัญชาเป็นไปตามลำดับ คือ ผบ.ทบ., มทภ., ผบ.พล.ร. (ม.), ผบ.กรม ป. (ปกติจะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นนายทหารป้องกันภัยทางอากาศของกองพล), ผบ.พัน.ปตอ. (ปกติจะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วยนายทหารป้องกันภัยทางอากาศของกองพล), ผบ.ร้อย.ปตอ. และ ผบ.มว.ปตอ. ตามลำดับ

๒. สายการควบคุมทางยุทธการ

๒.๑ กล่าวทั่วไป

สายการควบคุมทางยุทธการมีโครงสร้างที่สลับซับซ้อนกว่าสายบังคับบัญชา เนื่องจากแผนการป้องกันภัยทางอากาศของชาติ จะประกอบด้วยแผนป้องกันภัยและบรรเทาภัยทางอากาศฝ่ายพลเรือน และแผนป้องกันภัยทางอากาศด้านทหารสำหรับใช้ในการป้องกันภัยทางอากาศด้านทหารนั้น ผบ.ทหารสูงสุด มีความรับผิดชอบเป็นส่วนรวมในภารกิจป้องกันภัยทางอากาศ แต่ตามปกติแล้วจะแต่งตั้งให้ผู้บัญชาการทหารอากาศ ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการป้องกันภัยทางอากาศ รับผิดชอบในการดำเนินการป้องกันภัยทางอากาศด้านทหารของเหล่าทัพต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อให้การป้องกันภัยทางอากาศด้านทหาร ดำเนินไปอย่างมีการประสานและรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ผู้บัญชาการป้องกันภัยทางอากาศจะอาศัยอำนาจของผู้บัญชาการทหารสูงสุด และภายหลังที่ได้ประสานงานกับเหล่าทัพต่าง ๆ แล้ว ก็จะกำหนดนโยบายและระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ สำหรับการใช้และการประสานงานของอาวุธที่ใช้ในการป้องกันภัยทางอากาศขึ้น การกำหนดนโยบายและระเบียบต่าง ๆ ให้กับอาวุธยุทธโศปกรณ์ที่ใช้ในการป้องกันภัยทางอากาศต้องปฏิบัตินั้นก็คือการควบคุมทางยุทธการในการป้องกันภัยทางอากาศนั่นเอง

๒.๒ สายการควบคุมทางยุทธการระดับกองบัญชาการทหารสูงสุด

๒.๒.๑ กองอำนวยการต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศ ดำเนินการจัดตั้งขึ้นในระดับกองบัญชาการทหารสูงสุด โดยมีผู้บัญชาการทหารอากาศ เป็นผู้บัญชาการป้องกันภัยทางอากาศ มีความรับผิดชอบในการป้องกันภัยทางอากาศฝ่ายทหาร โดยมีหน้าที่อำนวยการ ควบคุม และสั่งการเกี่ยวกับการป้องกันภัยทางอากาศและควบคุมทางยุทธการต่อ ศปภอ.ทอ., ศปภอ.ทบ., ศปภอ.ทร. และประสานการปฏิบัติกับกองอำนวยการป้องกันภัยทางอากาศฝ่ายพลเรือนแห่งราชอาณาจักรของกระทรวงมหาดไทยอีกด้วย

๒.๒.๒ ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพอากาศ ดำเนินการจัดตั้งขึ้นในระดับกองบัญชาการกองทัพอากาศ มีความรับผิดชอบในการป้องกันภัยทางอากาศ ด้วยการใช้อำนาจทางอากาศของ ทอ. รวมทั้งระบบการควบคุมและแจ้งเตือนภัย ปฏิบัติงานภายใต้การควบคุมทางยุทธการของกองอำนวยการต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศ

๒.๒.๓ ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบก ดำเนินการจัดตั้งขึ้นในระดับกองบัญชาการกองทัพบก มีความรับผิดชอบในการป้องกันภัยทางอากาศด้วยอาวุธต่อสู้อากาศยานประเภทผิวพื้นสู่อากาศเฉพาะตำบล และค้นหาอากาศยานระดับต่ำเพื่อสนับสนุน ทอ. ในการป้องกันภัยทางอากาศ ปฏิบัติงานภายใต้การควบคุมทางยุทธการของกองอำนวยการต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศ

๒.๒.๔ ศูนย์ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพอากาศ จัดตั้งในระดับกองบัญชาการกองทัพอากาศ รับผิดชอบในการป้องกันภัยทางอากาศด้วยอาวุธต่อสู้อากาศยานประเภทผิวพื้นสู่อากาศให้แก่ที่ตั้งทางทหารของ ทร. และที่ บก.ทหารสูงสุด กำหนด ปฏิบัติงานภายใต้การควบคุมทางยุทธการของกองอำนวยการต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศ

๒.๓ สายการควบคุมทางยุทธการระดับกองทัพบก

กองทัพบกได้จัดตั้งระบบป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบก ประกอบด้วย ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก (ศปภอ.ทบ.) ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกประจำพื้นที่ (ศปภอ.ทบ.ประจำพื้นที่) และศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองพันทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน (ศปภอ.พัน.ปตอ.)

๒.๓.๑ ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก (ศปภอ.ทบ.) มีหน้าที่สำคัญคือ วางแผน อำนวยการควบคุม และกำกับดูแลเรื่องการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบก ประสานการปฏิบัติในเรื่องการป้องกันภัยทางอากาศ และการแจ้งเตือนภัยให้หน่วยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ควบคุมทางยุทธการต่อ ศปภอ.ทบ.ประจำพื้นที่ และหน่วย ปตอ. อื่นๆ ที่ ทบ.กำหนด

๒.๓.๒ ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกประจำพื้นที่ (ศปภอ.ทบ.ประจำพื้นที่) จัดตั้งขึ้นในระดับพื้นที่ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ มีหน้าที่สำคัญคือ วางแผน อำนวยการ ควบคุมและกำกับดูแล เรื่องการป้องกันภัยทางอากาศ

ของกองทัพบกในพื้นที่รับผิดชอบ ประสานงานในเรื่องการป้องกันภัยทางอากาศ และการแจ้งเตือนภัยเน้นกับหน่วยที่เกี่ยวข้อง ควบคุมทางยุทธการต่อ ศปกอ.พัน.ปตอ. ในพื้นที่รับผิดชอบ

๒.๓.๓ ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองพันทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน (ศปกอ.พัน.ปตอ.) จัดตั้งขึ้นในระดับ พัน.ปตอ. ต่าง ๆ ในพื้นที่ มีหน้าที่สำคัญ คือ วางแผน อำนวยการ ควบคุมการปฏิบัติการใช้อาวุธ ปตอ. ในอัตรา และที่ขึ้นสมทบในการป้องกันภัยทางอากาศ ประสานในเรื่องการป้องกันภัยทางอากาศ และการแจ้งเตือนภัยเน้นกับหน่วยที่เกี่ยวข้อง ควบคุมทางยุทธการต่อหน่วยยิง ปตอ. ทั้งปวงในกองพัน

แผนฉีกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๔) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ พร้อมไปกับการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ ที่ต้องมีการฉีกกำลังจากทุกภาคส่วนและให้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการดำเนินงานของกองทัพตั้งแต่ในภาวะปกติ โดยมียุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ เป็นยุทธศาสตร์รองรับการเตรียมพร้อมของประเทศ เพื่อรับมือกับภัยคุกคามต่าง ๆ ที่มีความหลากหลาย ซับซ้อน และมีระดับความรุนแรงสูงขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการเตรียมพร้อมรับมือภัยที่เกิดจากการสู้รบ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติโดยตรง ดังนั้น สภาความมั่นคงแห่งชาติ จึงมีมติให้กระทรวงกลาโหม โดยกรมการสรรพกำลังกลาโหม พิจารณากำหนดแผนฉีกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ ภายใต้ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติที่สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติรับผิดชอบ เพื่อให้สามารถเตรียมพร้อมที่จะรับมือภัยที่เกิดจากการสู้รบตั้งแต่ในภาวะปกติได้อย่างเหมาะสมและทันเวลา

วัตถุประสงค์

ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อมตามแผนฉีกกำลังและทรัพยากรเพื่อการปฏิบัติการของฝ่ายทหาร ตามแผนป้องกันประเทศ หรือภารกิจเพื่อความมั่นคงที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาล ตั้งแต่ภาวะปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความประสานสอดคล้องอย่างเป็นระบบตามหน้าที่และขีดความสามารถที่ได้กำหนดไว้ในภารกิจของแต่ละหน่วยงาน

นโยบาย

เพื่อให้การเตรียมการและการดำเนินการด้านการฉีกกำลังและทรัพยากร ได้บรรลุวัตถุประสงค์ และใช้เป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยึดถือเป็นหลักปฏิบัติ จึงกำหนดนโยบายไว้ดังนี้

๑. ทุกภาคส่วนมีการเตรียมความพร้อมในการจัดเตรียมทรัพยากรสนับสนุนกองทัพให้สามารถปฏิบัติการกิจตามแผนป้องกันประเทศ หรือปฏิบัติการกิจอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลเพื่อความมั่นคงของชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. การกำหนดรายละเอียดทรัพยากรที่ต้องสะสม หรือจัดเตรียมไว้ตั้งแต่ภาวะปกติ และดำเนินการสะสม หรือจัดเตรียมไว้ก่อนเกิดภาวะไม่ปกติเท่าที่ฐานะทางเศรษฐกิจและปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องจะอำนวย

๓. การกำหนดมาตรการการดำเนินการ เพื่อการป้องกันการขาดแคลนวัสดุที่หาได้ยาก

๔. การจัดทำรายละเอียดการดำเนินการอันจำเป็น เพื่อที่จะให้ส่วนราชการพลเรือน รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน สามารถสนองความต้องการด้านกำลังคน ยุทโธปกรณ์ อาคารสถานที่ สิ่งปลูกสร้าง และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ การแพทย์และการสาธารณสุข การขนส่ง การสื่อสาร การส่งกำลังและการซ่อมบำรุง การบริการและสาธารณูปโภค ให้มากที่สุด ไม่ว่าจะทำก่อน ในระหว่าง และภายหลังภาวะไม่ปกติ

๕. การวางแผนและดำเนินการติดต่อประสานงาน และการให้ความร่วมมือกันระหว่างส่วนราชการทหาร ส่วนราชการพลเรือน รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน ในด้านการวิจัยพัฒนาและทดสอบรวมทั้งการผลิตวัสดุอุปกรณ์ เพื่อสนองความต้องการทางทหารในภาวะไม่ปกติ

๖. การวางแผนและดำเนินการติดต่อประสานงาน และการให้ความร่วมมือกันระหว่างส่วนราชการทหารกับส่วนราชการพลเรือน รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชนในการใช้กิจการอุตสาหกรรมเพื่อสนองตอบความต้องการทางทหารในภาวะไม่ปกติ

๗. การวางแผนในการเตรียมการรักษาความปลอดภัย ต่ออาคารสถานที่สิ่งปลูกสร้าง และสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความสำคัญต่อการระดมสรรพกำลังเพื่อการทหาร

๘. ให้มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลการเตรียมพร้อมในด้านต่าง ๆ ให้มีความทันสมัย และเชื่อมต่อกันข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นประโยชน์ในการประสานการปฏิบัติสนับสนุนการดำเนินการระหว่างกัน

๙. ให้มีการดำเนินการด้านกิจการพลเรือนทั้งปวง เพื่อมุ่งไปสู่ความพร้อมในการป้องกันประเทศ โดยการวางแผน ประสานงาน และดำเนินการร่วมกันระหว่างส่วนราชการทหาร ส่วนราชการพลเรือน รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน ตลอดจนองค์กรระหว่างประเทศในพื้นที่

๑๐. ให้มีหลักสูตรการเรียนการสอน การฝึกปัญหาที่บังคับการ การรณรงค์ การอบรม วิทยากร การประชาสัมพันธ์ และให้มีการสร้างจิตสำนึกในสถานศึกษา ชุมชน เกี่ยวกับการปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ พร้อมทั้งให้กระทรวงกลาโหม ดำเนินการส่งเสริมการกำลังสำรอง นอกจากนี้ ให้มีการสร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อสนับสนุนการป้องกันประเทศ

เป้าหมาย

เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการของฝ่ายทหาร เป็นไปตามแผนป้องกันประเทศ หรือภารกิจเพื่อความมั่นคงที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลตั้งแต่ภาวะปกติ ได้อย่างมีความประสานสอดคล้องเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ ตรงตามหน้าที่ความรับผิดชอบ และขีดความสามารถที่ได้กำหนดไว้ในภารกิจของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งในการเตรียมทรัพยากรนั้น มีการจัดทำแผนเตรียมพร้อมทั้ง ๑๐ ด้านประกอบไปด้วย ด้านกำลังคน ด้านอาหาร ด้านน้ำ ด้านการคมนาคม ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ด้านอุตสาหกรรมและปัจจัยการผลิต ด้านเชื้อเพลิงและพลังงาน ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและอื่น ๆ จากส่วนราชการพลเรือน รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน มาสนับสนุนการปฏิบัติการป้องกันประเทศตั้งแต่ในภาวะปกติได้อย่างเพียงพอและทันเวลา รวมทั้งจัดทำแผนปฏิบัติการในระดับจังหวัดให้สอดคล้องกับแผนฝึกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ ให้สามารถประสานและดำเนินการในด้านกิจการพลเรือนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการสนับสนุนการปฏิบัติตามแผนป้องกันประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวความคิดในการปฏิบัติ

ดำเนินการระดมสรรพกำลังตามวงรอบ ๓ ขั้นตอน คือ การเตรียมการ การระดมทรัพยากร และการเลิกระดมทรัพยากร รายละเอียดดังนี้

๑. การเตรียมการ

การปฏิบัติในภาวะปกติ กระทรวงกลาโหมจะจัดกำลังตามยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศ ปฏิบัติหน้าที่ป้องกันอาณาเขตทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ในขณะเดียวกันหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรเอกชน และภาคประชาชน จะเตรียมความพร้อมเพื่อให้สามารถเผชิญกับภัยคุกคามที่เกิดจากการสู้รบและการสงครามตามขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน โดยกระทรวงที่ได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยประสานงานหลักในการเตรียมพร้อมด้านต่าง ๆ จะเป็นผู้วางแผนและดำเนินการจัดทำ/พัฒนาระบบงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำปรับปรุง และพัฒนาฐานข้อมูลทรัพยากร ดำเนินการฝึก ซักซ้อม และทดสอบการปฏิบัติตามแผน แล้วนำผลที่ได้มาทบทวนปรับปรุงแผนและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจัดให้มีการติดตามประเมินผล แผนงาน/โครงการที่เกี่ยวข้องตลอดจนประสานงานการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรเอกชน และภาคประชาชนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความพร้อมตั้งแต่ภาวะปกติ สามารถเผชิญกับภัยคุกคามจากการสู้รบหรือการสงครามที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต การกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบการจัดทำแผนรองรับการจัดตั้งหน่วยประสานการเตรียมพร้อมระดับพื้นที่หรือระดับจังหวัด ควรดำเนินการตั้งแต่ขั้นนี้ ทั้งนี้

การดำเนินการดังกล่าวให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย และแผน ที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติในการนั้น ได้แก่ พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๓๐ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ แผนป้องกันประเทศ แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เป็นต้น

๒. การระดมทรัพยากร

๒.๑ เป็นการปฏิบัติเมื่อเกิดสถานการณ์ความขัดแย้ง หรือภัยคุกคามจากการสู้รบ มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น (ความรุนแรงระดับ ๑) การปฏิบัติในขั้นนี้ จะเป็นการปฏิบัติของทุกภาคส่วน ในการสนับสนุนการปฏิบัติทางทหารตามแผนที่ได้กำหนดไว้ โดยหน่วยประสานการเตรียมพร้อม ในระดับพื้นที่จะเป็นหน่วยประสานงานหลัก ในการระดมทรัพยากรและสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ให้กับฝ่ายทหาร โดยทุกภาคส่วนจะต้องให้การสนับสนุนการปฏิบัติทางทหารอย่างต่อเนื่อง จนกว่าสถานการณ์สู้รบหรือการสงครามจะยุติลง โดยฝ่ายทหารจะรับผิดชอบในการอำนวยความสะดวก ประสานงาน และกำกับดูแล การปฏิบัติการทางทหารในพื้นที่ที่มีสถานการณ์ความขัดแย้ง หรือภัยคุกคามที่เกิดจากการสู้รบ ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย และแผนต่าง ๆ ที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติในการนั้น อันได้แก่ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑ ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ แผนป้องกันประเทศ รวมทั้ง แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เป็นต้น

๒.๒ เมื่อสถานการณ์ความขัดแย้งหรือภัยคุกคามจากการสู้รบเกิดขึ้น (ความรุนแรงระดับ ๒) กำลังที่กระทรวงกลาโหมได้จัดไว้ตามยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศ จะเข้าดำเนินการตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในแผนฝ่ายทหาร จะมีการร้องขอการสนับสนุนทรัพยากรจากฝ่ายพลเรือน เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหารตามความจำเป็นและเพียงพอในการแก้ไขปัญหาให้ยุติลงโดยเร็ว ซึ่งหน่วยประสานการเตรียมพร้อมในระดับจังหวัด จะเป็นหน่วยประสานงานหลัก ในการระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหารตามที่ได้รับร้องขอ และหากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ทวีระดับความรุนแรงมากขึ้น (ความรุนแรงระดับ ๓) หน่วยประสานการเตรียมพร้อมในระดับกลุ่มจังหวัดจะเป็นหน่วยประสานงานหลักในการระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย และแผนต่าง ๆ ที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติในการนั้น อันได้แก่ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๓๐ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐

พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการ กระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ.ศ. ๒๕๕๑ ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ แผนป้องกันประเทศ แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เป็นต้น

๒.๓ เมื่อสถานการณ์ความขัดแย้งหรือภัยคุกคามจากการสู้รบมีแนวโน้มขยายตัวเป็นการสู้รบขนาดใหญ่หรือสงคราม (ความรุนแรงระดับ ๔) กระทรวงกลาโหมจะร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะแก่รัฐบาล ในการประกาศวันเริ่มระดมสรรพกำลัง (วัน ร.) เพื่อดำเนินการระดมสรรพกำลังทั่วประเทศ กระทรวงที่ได้รับมอบหมายเป็นหน่วยประสานงานหลักในการเตรียมพร้อมด้านต่าง ๆ จะเป็นหน่วยประสานงานหลักในการระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหารตามแผนป้องกันประเทศที่กำหนดไว้ให้ได้ ตั้งแต่วันเริ่มระดมสรรพกำลัง ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวให้เป็นไปตาม กฎหมาย นโยบาย และแผนต่าง ๆ ที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติในการนั้น ได้แก่ พระราชบัญญัติกำหนดหน้าที่ของคนไทยในเวลารบ พ.ศ. ๒๔๘๔ พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๕๕๗ พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๓๐ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการ กระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑ ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ แผนป้องกันประเทศ แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เป็นต้น

๓. การเลิกระดมทรัพยากร

การปฏิบัติหลังจากสถานการณ์ความขัดแย้งหรือภัยคุกคามจากการสู้รบได้ยุติลง ฝ่ายทหารจะเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ให้การสนับสนุนการดำเนินการของฝ่ายพลเรือน ในการบูรณะฟื้นฟู และการช่วยเหลือประชาชนร่วมกับกระทรวงมหาดไทย มีการส่งมอบทรัพยากรต่าง ๆ ที่ฝ่ายทหารได้ขอรับการสนับสนุนคืนให้กับฝ่ายพลเรือน รวมทั้งพิจารณาและดำเนินการวิธีในการชดเชยค่าเสียหายต่าง ๆ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามหลักเกณฑ์และที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยฝ่ายทหารยังคงได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล เพื่อดำเนินการฟื้นฟูสภาพหน่วยทหารให้มีความพร้อมรบ โดยเร็วต่อไป ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย และแผนต่าง ๆ ที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติในการนั้น ได้แก่ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ. ๒๕๓๐ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการ กระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑ ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ รวมทั้งแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เป็นต้น

การบังคับบัญชาและการติดต่อสื่อสาร

๑. การบังคับบัญชา

อำนาจการบังคับบัญชาส่วนราชการ หน่วยงาน เจ้าหน้าที่ และบุคคลทั่วไปเกี่ยวกับการระดมสรรพกำลังเพื่อการทหาร ให้เป็นไปตามระเบียบบริหารราชการในภาวะปกติ/มาตรการปฏิบัติราชการในภาวะไม่ปกติ ระเบียบปฏิบัติประจำ กฎหมาย นโยบาย และแผนต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นหรือสนับสนุนต่อการปฏิบัติเพื่อการนี้

๒. การติดต่อสื่อสาร

๒.๑ การปฏิบัติทางด้านการติดต่อสื่อสาร ใช้เครื่องมือติดต่อสื่อสารของทางทหาร ส่วนราชการพลเรือน/รัฐวิสาหกิจ ที่ให้การสนับสนุนฝ่ายทหารโดยตรง ให้เป็นข่ายการสื่อสารหลัก และสำหรับข่ายการสื่อสารระหว่างส่วนราชการพลเรือน/รัฐวิสาหกิจ ให้เป็นข่ายการสื่อสารรอง

๒.๒ ให้มีการนำระบบการสื่อสารของเอกชนมาใช้ประโยชน์ เพื่อเสริมข่ายการสื่อสารของทางราชการด้วย โดยการสื่อสารทุกระบบต้องจัดให้มีการรักษาความปลอดภัย ทางการสื่อสาร แบ่งการปฏิบัติดังนี้

๒.๒.๑ การเตรียมการ

ใช้การสื่อสารของส่วนราชการทหาร ส่วนราชการพลเรือน รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน ในการดำเนินการเพื่อวางแผน เตรียมการ ประสานการสถาปนาระบบการสื่อสารของภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ตั้งแต่การเตรียมการ รวมทั้งจัดให้มีการฝึกซ้อมและการประเมินผลการปฏิบัติการสื่อสารร่วม กรณีเกิดเหตุการณ์การสู้รบ การสงคราม

๒.๒.๒ การระดมทรัพยากร

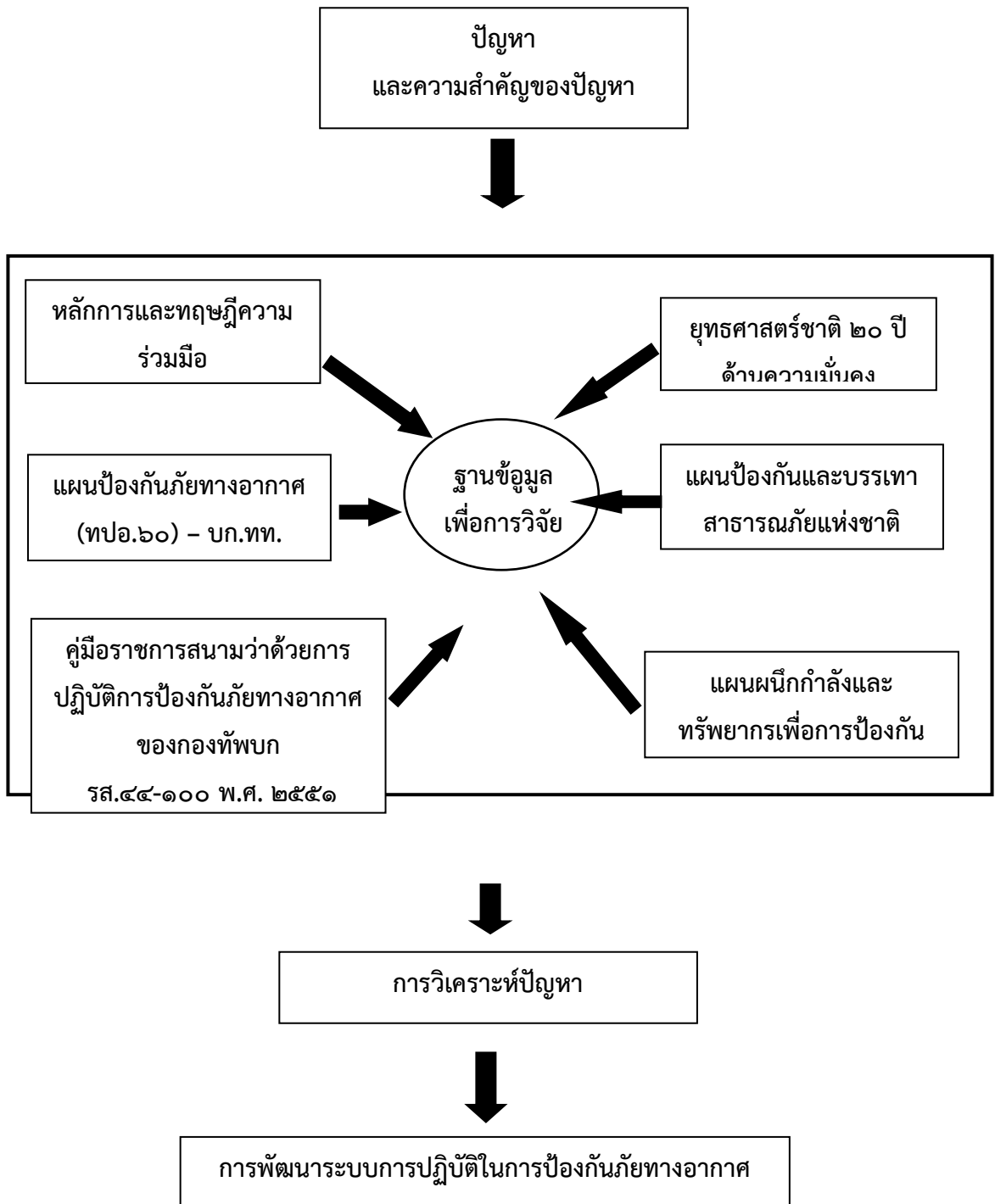
เมื่อสถานการณ์ความขัดแย้งเกิดความรุนแรงและหรือมีการรุกร้า อธิปไตยโดยกำลังของฝ่ายตรงข้าม กระทรวงกลาโหมจะจัดตั้งศูนย์การสื่อสารร่วม เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการทางทหาร ในวัน ร. (วันเริ่มระดมสรรพกำลัง) โดยให้ทุกภาคส่วนสนับสนุนการสื่อสารตามแผนที่กำหนดไว้ในการเตรียมการ ทั้งนี้ ให้นับการรักษาความปลอดภัยทางการสื่อสารทุกระบบเป็นพิเศษ

๒.๒.๓ การเลิกระดมทรัพยากร

เมื่อสถานการณ์กลับเข้าสู่ภาวะปกติ จะให้ใช้การสื่อสารเช่นเดียวกับการเตรียมการ คือ ให้ใช้การสื่อสารของส่วนราชการทหาร ส่วนราชการพลเรือน รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชนในการติดต่อสื่อสาร เพื่อทำการส่งมอบอุปกรณ์และสิ่งอุปกรณ์ที่ฝ่ายทหารได้รับการสนับสนุนกลับคืนให้กับหน่วยต่าง ๆ พร้อมสำรวจตรวจสอบความเสียหายของระบบการสื่อสารที่ใช้ในการปฏิบัติการ เพื่อจัดหา ซ่อมแซมให้กลับสู่สภาพพร้อมปฏิบัติงานต่อไป

กรอบแนวคิดของการวิจัย

แผนภาพที่ ๒ - ๑ กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

จากการศึกษาในหลักการความร่วมมือในลักษณะของการปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายเดียวกัน ด้วยการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางสร้างเสริมระหว่างองค์กร เพื่อการสร้างผลประโยชน์แห่งชาติของตน โดยจะทำการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กับองค์กรอื่น การลดผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำฝ่ายเดียวขององค์กร การลดภาระหรือลดต้นทุนในการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งขององค์กร การเพิ่มประสิทธิภาพในกิจกรรม และการจัดการแก้ปัญหา หรือภัยคุกคามร่วมกัน ซึ่งองค์กรหนึ่ง ๆ จะไม่สามารถจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงลำพังได้ เพราะปัญหาภัยคุกคามขนาดใหญ่และรุนแรงจำเป็นที่จะต้องหาวิธีแก้หรือหาทางออกร่วมกันถึงจะสามารถแก้ไขได้ในลักษณะเป็นแบบทวิภาคี ในรูปแบบการแนะนำกัน การชี้ให้เห็นประโยชน์ร่วมกัน การผูกมิตรไมตรีต่อกัน ตลอดถึงการสื่อสารที่ดี เพิ่มความใกล้ชิดเพื่อให้ไว้วางใจกัน จนเกิดกระบวนการในการมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน การเริ่มต้นในการสร้างความร่วมมือ นั้นเกิดจากการเผชิญปัญหาร่วมกัน การแบ่งปันวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมุ่งหวังในผลผลิตร่วมกัน จะเป็นตัวกำหนดวิสัยทัศน์ และผลลัพธ์ในการสร้างความร่วมมือขององค์กรในด้านอื่นต่อไป ซึ่งมีปัจจัยที่ทำให้ความร่วมมือประสบความสำเร็จได้ จึงต้องมีการประสานในเรื่องการทำความเข้าใจ และยอมรับเป้าหมายร่วมกัน การกำหนดวิธีการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไข รวมทั้งวางแผนปฏิบัติ และอำนวยความสะดวกในทรัพยากรร่วมกัน การจัดระบบการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ การที่ผู้บริหารระดับสูงควรส่งเสริมการสร้างบรรยากาศในการประสานงาน และการทำงานร่วมกันของทั้งสองฝ่าย การพัฒนาภายใต้ความร่วมมือ การยอมรับในความอิสระของแต่ละองค์กร ในการกำหนดกิจกรรมในส่วนความรับผิดชอบของตน และส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ โดยยึดเป้าหมายการทำงานมากกว่าวิธีการ

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบการป้องกันภัยทางอากาศ ที่กล่าวมาจะแสดงให้เห็นถึงข้อมูลที่มีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกันในหลายๆ ส่วน โดยเริ่มตั้งแต่ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ด้านความมั่นคง, แผนป้องกันภัยทางอากาศ (ทปอ.๖๐) – บก.ทท., แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘, คู่มือราชการสนามว่าด้วย การปฏิบัติการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบก

รศ. ๔๔-๑๐๐ พ.ศ. ๒๕๕๑, แผนฉันทกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ ซึ่งเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กับภาพรวมของการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบกอย่างสำคัญ

แผนป้องกันภัยทางอากาศ (ทปอ.๖๐) เป็นแผนของ บก.ทท. ซึ่งรับผิดชอบในส่วนของการวางแผน อำนวยการ ประสานงาน ควบคุมและกำกับดูแลการป้องกันภัยทางอากาศในภาพรวมของประเทศ หากอากาศยานสามารถเล็ดลอดการปฏิบัติการของ ทอ.เข้ามาได้ ทอ.จะประสานการปฏิบัติกับ ศปก.เหล่าทัพ และหน่วยป้องกันภัยทางอากาศของเหล่าทัพโดยใกล้ชิด เพื่อป้องกันภัยทางอากาศเฉพาะตำบล ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะอยู่ภายใต้กรอบของ แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ แผนฉันทกกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ และจะดำเนินการโดยยึดหลักการตามคู่มือราชการสนามว่าด้วยการปฏิบัติการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบก รศ. ๔๔-๑๐๐ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งจะต้องทำงานเชื่อมโยงและส่งข้อมูลให้กับองค์กรที่เกี่ยวข้องภายนอกเหล่าทัพ ประสานการปฏิบัติและร่วมมือในการปฏิบัติงานอย่างบูรณาการกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีการประสานสอดคล้องในการปฏิบัติตั้งแต่ยามปกติ จนถึงยามเกิดสถานการณ์ความไม่สงบ ย่อมทำให้กองทัพเข้าประสบความสำเร็จของการพัฒนาระบบการปฏิบัติในการป้องกันภัยทางอากาศตามที่ตั้งเป้าประสงค์ไว้

บทที่ ๓

ระบบการปฏิบัติการและระบบควบคุมบังคับบัญชา ในการป้องกันภัยทางอากาศ

ระบบการป้องกันภัยทางอากาศ

๑. ภัยทางอากาศ

ปัจจุบันภัยทางอากาศได้ทวีความรวดเร็วและรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างมีอาจจะเปรียบเทียบกับภัยทางอากาศจากอากาศยานที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในโลก ด้วยการที่นักบินหย่อนระเบิดลูกเล็ก ๆ ลงมาจากห้องนักบินเมื่อครั้งเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๑ การกำหนดเป้าหมายการโจมตีทางอากาศปัจจุบันก็ได้จำกัดอยู่แต่เพียงเป้าหมายทางยุทธวิธีและทางยุทธศาสตร์ในยุทธบริเวณเท่านั้น โดยได้ขยายไปถึงเขตภายใน และแนวหลังพื้นที่การรบ หรือยุทธบริเวณอีกด้วย และยังมีได้เกิดจากอากาศยาน หรือเครื่องบินรบแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังคงเกิดขึ้นจากพาหนะหรืออาวุธที่ไม่มีพลประจำการอยู่ด้วยอาทิ เช่น อาวุธปล่อยต่าง ๆ รวมทั้งอากาศยานไร้คนขับ เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่มีสมรรถนะและเทคโนโลยีที่ทันสมัย และอำนาจการทำลายล้างสูงเป็นอย่างยิ่งยากต่อการตรวจจับ แจ้งเตือน การสกัดกั้นและทำลายเป็นอย่างยิ่ง

๒. การป้องกันภัยทางอากาศ

การป้องกันภัยทางอากาศ หมายถึง มาตรการที่ใช้ในการปฏิบัติการทั้งปวงที่จำเป็นเพื่อขจัด หลบเลี่ยง ทำลาย หรือลดประสิทธิภาพในการปฏิบัติการโจมตีทางอากาศของข้าศึก ทั้งนี้ภายหลังที่อากาศยาน หรืออาวุธนำวิถี อาวุธปล่อย หรือขีปนาวุธของข้าศึกได้ขึ้นสู่อากาศแล้ว

๓. ภารกิจการป้องกันภัยทางอากาศ

ภารกิจการป้องกันภัยทางอากาศ คือ มาตรการทั้งปวงที่ใช้ในการปฏิบัติการเพื่อทำลาย หลบเลี่ยง หรือลดประสิทธิภาพการโจมตี รวมทั้ง การปฏิบัติการเพื่อทำการเฝ้าตรวจอากาศยาน หรือขีปนาวุธข้าศึกภายหลังที่ขึ้นสู่อากาศแล้ว

๔. พันธกิจมูลฐานของการป้องกันภัยทางอากาศ

การปฏิบัติการป้องกันภัยทางอากาศที่เป็นอยู่ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันยังไม่มี การเปลี่ยนแปลงในพันธกิจของการป้องกันซึ่งมีอยู่ด้วยกัน ๔ ประการ คือ การค้นหา การพิสูจน์ฝ่าย การสกัดกั้น และการทำลาย เพียงแต่การปฏิบัติต่าง ๆ จะมีความยุ่งยากยิ่งขึ้น เนื่องจากความก้าวหน้า

ทางเทคโนโลยีในการพัฒนาอากาศยานสมัยใหม่ ทั้งในด้านความเร็ว ความสูง และขีดความสามารถของอาวุธประจำอากาศยาน

๔.๑ การค้นหา

เป็นพันธกิจประการแรกที่จะต้องปฏิบัติ โดยการค้นหาเป้าหมายในอากาศ ตั้งแต่ระยะไกลด้วยเครื่องมือค้นหาเป้าหมายที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ เรดาร์ชนิดต่าง ๆ แต่เรดาร์ก็มีข้อจำกัดบางประการ เช่น ไม่สามารถตรวจค้นอากาศยานที่บินต่ำ หรือลัดเลาะตามภูมิประเทศ หรืออากาศยานที่บินสูงมาก ๆ ได้ และบางทีปรากฏการณ์ตามธรรมชาติของบรรยากาศอาจทำให้ไม่สามารถตรวจค้นอากาศยานได้ จึงอาจจำเป็นต้องค้นหาเป้าหมายด้วยวิธีอื่น ๆ

๔.๒ การพิสูจน์ฝ่าย

เมื่อตรวจพบเป้าหมายจะต้องทำการพิสูจน์ฝ่ายทันที การพิสูจน์ฝ่ายเป็นปัญหาสำคัญยิ่งของหน่วยป้องกันภัยทางอากาศ และจำเป็นต้องมีอุปกรณ์ในการพิสูจน์ฝ่ายเพื่อป้องกันมิให้ทำการยิงต่ออากาศยานฝ่ายเดียวกัน วิธีที่ใช้ในการพิสูจน์ฝ่ายได้แก่ แผนการบิน วิธีบินที่กำหนดไว้ล่วงหน้า วิหุ การพิสูจน์ฝ่ายด้วยสายตา และวิธีพิสูจน์ฝ่ายด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (IFF)

๔.๓ การสกัดกั้น

ภายหลังจากที่ได้ทราบข่าวการเข้ามาของอากาศยานข้าศึกผ่านทางระบบการป้องกันภัยทางอากาศ และได้รับคำสั่งให้เข้าทำการสกัดกั้นเครื่องบินข้าศึกแล้ว บ.ขับไล่สกัดกั้นที่เตรียมพร้อมอยู่ก็จะเข้าทำการสกัดกั้น และทำลายอากาศยานข้าศึกทันที ในส่วนของอาวุธต่อสู้อากาศยานก็จะเตรียมการยิงเมื่อเป้าหมาย บ.ข้าศึกหลุดรอดจาก บ.ขับไล่สกัดกั้นเข้ามายังจุดหรือตำบลที่รับผิดชอบในการป้องกัน

๔.๔ การทำลาย

อาวุธต่อสู้อากาศยาน โดยเฉพาะ ปตอ.สมัยก่อนมีผลคาดคะเนในการสังหารต่ำ จึงจะต้องทำการยิงให้ลูกกระสุนถูกส่วนสำคัญของอากาศยานจึงสามารถทำลายอากาศยานได้ อาวุธนำวิถีต่อสู้อากาศยานที่มีหัวรบขนาดใหญ่ และระเบิดใกล้เป้าหมายย่อมสามารถทำลายเป้าหมายได้ อาวุธ ปตอ.อัตโนมัติจะอาศัยปริมาตรการยิงจำนวนมากไปยังเป้าหมาย ซึ่งจะเพิ่มประสิทธิภาพในการสังหารสูงขึ้น สำหรับจรวดต่อสู้อากาศยานปัจจุบันมีความแม่นยำและมีสมรรถนะอำนาจการทำลายสูงขึ้น บ.ขับไล่สกัดกั้นคงใช้ระบบอาวุธที่ติดตั้งบนอากาศยาน ผลคาดคะเนในการสังหารย่อมขึ้นอยู่กับยุทธวิธีในการบิน สมรรถนะของเครื่องบิน และระบบอาวุธที่ติดตั้งใช้งานกับเครื่องบิน

๕. วิธีการป้องกันภัยทางอากาศ (Classes of Air Defense)

๕.๑ การป้องกันภัยทางอากาศเชิงรุก (Active Air Defense) เป็นการกระทำโดยตรงต่อการปฏิบัติการทางอากาศของข้าศึก เพื่อทำลายหรือลดประสิทธิภาพการโจมตีทางอากาศ

ของข้าศึก ด้วยการใช้อาวุธปืนสกัดกั้น ระบบอาวุธ ปตอ. การต่อต้านทางอิเล็กทรอนิกส์ และการใช้อาวุธที่มีชีพตอ. ซึ่งนำมาใช้ในบทบาทของการป้องกันภัยทางอากาศ

๕.๒ การป้องกันภัยทางอากาศเชิงรับ (Passive Air Defense) หมายถึง วิธีการที่มุ่งเน้นการป้องกันภัยทางอากาศเชิงรุก ซึ่งนำมาใช้เพื่อลดอันตรายจากการโจมตีทางอากาศของข้าศึกให้เหลือน้อยที่สุด วิธีการดังกล่าว ได้แก่ การกำบัง การซ่อนพราง การพราง การกระจายกำลัง และการสร้างที่หลบภัย ทั้งนี้ การป้องกันภัยทางอากาศเชิงรับ หากนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยลดความต้องการการใช้อาวุธป้องกันภัยทางอากาศลง และเพิ่มอัตราความอยู่รอดของบุคคล หน่วยทหาร และทรัพยากรของชาติให้สูงขึ้น

๖. แบบของการป้องกันภัยทางอากาศ (Types of Air Defense)

๖.๑ การป้องกันเป็นพื้นที่ (Area Defense) มีลักษณะเป็นการป้องกันที่ได้ออกแบบไว้สำหรับป้องกันเป็นพื้นที่บริเวณกว้างขวาง โดยไม่มีการกำหนดลำดับความเร่งด่วนในการป้องกันภัยทางอากาศให้กับที่ตั้งใดที่ตั้งหนึ่งโดยเฉพาะ เครื่องบินขับไล่สกัดกั้นมีหน้าที่ความรับผิดชอบหลักในการป้องกันภัยทางอากาศเป็นพื้นที่ เนื่องจากเครื่องบินขับไล่สกัดกั้นมีความอ่อนตัว มีความสามารถในการเคลื่อนที่ และสามารถนำกลับมาใช้ได้ อีก ด้วยเหตุผลนี้ทำให้เครื่องบินมีความเหมาะสมมากที่สุดในการใช้ป้องกันภัยทางอากาศครอบคลุมพื้นที่อันกว้างขวาง (การป้องกันเป็นแนวเป็นการป้องกันภัยทางอากาศเป็นพื้นที่วิธีหนึ่ง ด้วยการใช้น้อย ปตอ. ระดับปานกลางถึงสูงวางกำลังตามแนวยาว เพื่อทำลายเครื่องบินข้าศึกแต่เนิ่น เมื่อเครื่องบินเหล่านั้น จะทะลุทะลวงเข้ามาในพื้นที่ส่วนหลัง)

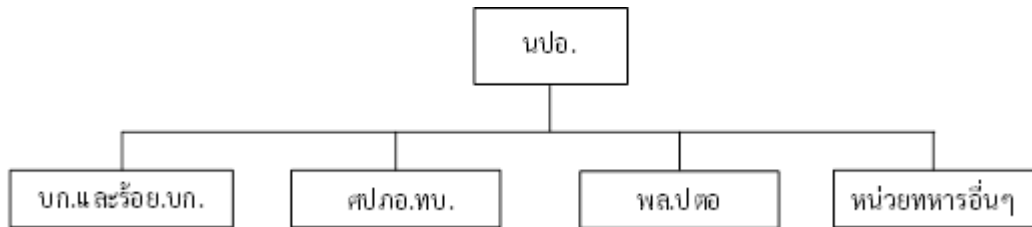
๖.๒ การป้องกันเป็นจุด (Point Defense) มีลักษณะเป็นการป้องกันพื้นที่บริเวณเล็กตามปกติใช้ป้องกันหน่วยสำคัญต่าง ๆ ของหน่วยกำลังรบ หรือที่ตั้งสำคัญในพื้นที่ส่วนหลัง การป้องกันแบบนี้จะต้องกำหนดลำดับความเร่งด่วนในการป้องกันภัยทางอากาศให้กับที่ตั้งต่าง ๆ ซึ่งอาจอยู่กับที่ หรือเคลื่อนที่ก็ได้ ถึงแม้อาวุธ ปตอ. ซึ่งป้องกันที่ตั้งเป็นจุดอาจมีขีดความสามารถทางอากาศครอบคลุมพื้นที่ภาคพื้นภูมิศาสตร์อันกว้างขวางก็ตาม การป้องกันนั้นก็มีใช้ “การป้องกันเป็นพื้นที่” เพราะว่าเป็นการป้องกันที่ตั้งโดยเฉพาะแต่ละแห่งตามลำดับความเร่งด่วนในการป้องกันภัยทางอากาศ

บทบาทและโครงสร้างของระบบป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก

การป้องกันภัยทางอากาศในส่วนที่กองทัพบกรับผิดชอบ มีการจัดหน่วยและโครงสร้างเพื่อตอบสนองต่อภัยคุกคามทางอากาศ โดยมีหน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก (นปอ.) มีหน้าที่ความรับผิดชอบในภารกิจการป้องกันภัยทางอากาศในส่วนของกองทัพบก ซึ่งมีหน่วยขึ้นตรง ได้แก่ ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก (ศปภอ.ทบ.) เป็นหน่วยในระบบ

ควบคุมและแจ้งเตือน และกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน (พล.ปตอ.) เป็นหน่วยในระบบอาวุธปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน

แผนภาพที่ ๓ - ๑ โครงสร้างการจัดหน่วย นปอ.

ที่มา: คู่มือราชการสนาม ๔๔-๑, ๒๕๕๒ : ๒-๑๑

ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก

๑. ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก เป็นหน่วยขึ้นตรงของหน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก โดยมีโครงสร้างการจัดหน่วยตามอัตรากิจการและยุทธโธปกรณ์ หมายเลข ๔๔ - ๒๐๒ ประกอบด้วย กองบัญชาการ และกองร้อยกองบัญชาการ ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก และศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกประจำพื้นที่ในพื้นที่ ๔ ภาคทั่วประเทศ สำหรับศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกประจำพื้นที่ทั้ง ๔ หน่วย เป็นหน่วยขึ้นตรงของศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก มีที่ตั้งหน่วย ดังต่อไปนี้

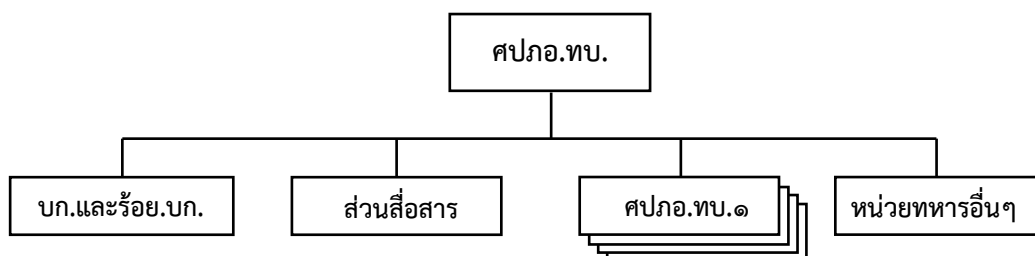
๑.๑ ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกที่ ๑ ประจำพื้นที่ภาคกลาง (ศปภอ.ทบ.๑) ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๒ ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกที่ ๒ ประจำพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ศปภอ.ทบ.๒) ตั้งอยู่ในพื้นที่ค่ายสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

๑.๓ ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกที่ ๓ ประจำพื้นที่ภาคเหนือ (ศปภอ.ทบ.๓) ตั้งอยู่ในพื้นที่ค่ายสมเด็จพระเอกาทศรถ อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

๑.๔ ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกที่ ๔ ประจำพื้นที่ภาคใต้ (ศปภอ.ทบ.๔) ตั้งอยู่ในพื้นที่ค่ายวิภาวดีรังสิต อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

แผนภาพที่ ๓ - ๒ ผังการจัดศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก

ที่มา: คู่มือราชการสนาม ๔๔-๑, ๒๕๕๒ : ๒-๑๑

๒. ภารกิจ

ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก คือ หน่วยในระบบควบคุมและแจ้งเตือนภัย ทำหน้าที่ แจ้งเตือนภัยทางอากาศ ให้ข่าวสารสภาวะแจ้งเตือนภัย สภาวะควบคุมการยิง รวมทั้ง ประสานการปฏิบัติกับกองทัพอากาศ เพื่อให้ได้ข้อมูลข่าวสารทางอากาศ และควบคุมการใช้อาวุธ ปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน โดยมีภารกิจ ดังนี้

๒.๑ บังคับบัญชา วางแผน อำนวยการ ประสานงาน ควบคุม กำกับดูแลในส่วนของ การต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบก

๒.๒ ฝ้าติดตามการเคลื่อนไหวของอากาศยานในเขตประเทศไทย และประเทศ ข้างเคียงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

๒.๓ แจ้งเตือนการเคลื่อนไหวของอากาศยานในเขตประเทศไทย และประเทศ ข้างเคียงแก่ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกประจำพื้นที่อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

๒.๔ ควบคุมการใช้อาวุธต่อสู้อากาศยานในพื้นที่ส่วนหลัง

๓. พันธกิจ

สำหรับพันธกิจมูลฐานของหน่วยในระบบควบคุมและแจ้งเตือนมีอยู่ ๔ ประการ ได้แก่

๓.๑ การค้นหา เป็นพันธกิจประการแรกที่จะต้องปฏิบัติ โดยทำการค้นหาเป้าหมาย ในอากาศตั้งแต่ระยะไกล เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ ระบบเรดาร์ชนิดต่าง ๆ แต่ระบบ เรดาร์ก็มีข้อจำกัดบางประการ เช่น ไม่สามารถตรวจค้นอากาศยานที่บินต่ำลัดเลาะตามภูมิประเทศ หรืออากาศยานที่บินสูงมาก ๆ ได้ ซึ่งบางโอกาสปรากฏการณ์ตามธรรมชาติของบรรยากาศ อาจทำให้ ไม่สามารถตรวจค้นอากาศยานได้ วิธีค้นหาเป้าหมายวิธีอื่น คือ การค้นหาเป้าหมายด้วยสายตา ซึ่งสามารถที่จะนำมาใช้เพื่อชดเชยจุดอ่อนในการค้นหาเป้าหมายด้วยระบบเรดาร์ ทั้งนี้ ประสิทธิภาพ ของการค้นหาเป้าหมายด้วยสายต่าย่อมขึ้นอยู่กับทัศนวิสัยเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม หน่วยในระบบ ควบคุมและแจ้งเตือนจะดำรงการปฏิบัติการตามภารกิจ ได้แก่ การค้นหา ฝ้าตรวจ และติดตาม การเคลื่อนไหวของอากาศยานในพื้นที่รับผิดชอบในเขตประเทศไทย และประเทศข้างเคียง

๓.๒ การพิสูจน์ฝ่าย เมื่อตรวจพบเป้าหมาย ต้องพิสูจน์ฝ่ายทันที ซึ่งการพิสูจน์ฝ่าย เป็นปัญหาสำคัญยิ่งของหน่วยป้องกันภัยทางอากาศ และจำเป็นที่จะต้องมียุทธวิธีในการพิสูจน์ฝ่าย เพื่อป้องกันมิให้ทำการยิงต่ออากาศยานฝ่ายเดียวกัน วิธีที่ใช้ในการพิสูจน์ฝ่าย คือ การมีแผนการบิน

วิธีการบินที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า โดยการตรวจสอบกับแผนการบินของอากาศยาน หรือขอให้ทาง ทอ. พิสูจน์ฝ่ายให้, วิทยู, การพิสูจน์ฝ่ายด้วยสายตา และวิธีพิสูจน์ฝ่ายด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ IFF (Identification Friend or Foe) ปัญหาของการพิสูจน์ฝ่าย ขึ้นอยู่กับความหนาแน่นของ การจราจรทางอากาศ การพิสูจน์ฝ่ายเป็นการดำเนินการเพื่อแยกแยะอากาศยานที่ค้นหา หรือ ตรวจสอบการให้ได้ว่า เป็นฝ่ายเรา ฝ่ายตรงข้าม หรือไม่ทราบฝ่าย สำหรับการพิสูจน์ฝ่ายของ กองทัพอากาศนั้น มักจะกระทำก่อนที่อากาศยานนั้น ๆ จะบินเข้าสู่ประเทศไทย

๓.๓ การแจ้งเตือนภัยเนิ่น มีหน้าที่ในการแจ้งเตือนความเคลื่อนไหวของอากาศยาน ที่ล่วงล้ำเขตประเทศไทย ให้แก่ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพอากาศประจำพื้นที่ และส่วนราชการ อื่น ๆ โดยถือเป็นภารกิจและงานที่สำคัญยิ่ง เพื่อที่จะให้หน่วยในระบบอาวุธ มีสภาพการเตรียมพร้อม ในการป้องกันภัยทางอากาศอย่างทันเวลา

๓.๔ การควบคุมการใช้อาวุธ สำหรับการควบคุมการใช้อาวุธ และการประสาน การใช้อาวุธในพื้นที่รับผิดชอบ ซึ่งเมื่อกองทัพอากาศโอนเป้าหมายให้กับกองทัพบกแล้ว ศูนย์ต่อสู้ ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก โดยศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกประจำพื้นที่ จะโอน เป้าหมายให้กับหน่วยทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน เป็นผู้ดำเนินการทำลายอากาศยาน โดยศูนย์ต่อสู้ ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก และศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกประจำพื้นที่ จะเป็นผู้ ควบคุมและประสานการใช้อาวุธปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานในพื้นที่รับผิดชอบ

๔. ยุทโธปกรณ์

ยุทโธปกรณ์หลักของศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกที่ใช้ในการควบคุม และแจ้งเตือนภัยทางอากาศกองทัพบกให้กับหน่วยในระบบอาวุธต่อสู้อากาศยานของกองทัพบก และหน่วยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

๔.๑ ระบบค้นหาเป้าหมาย

๔.๑.๑ เรดาร์เตือนภัยทางอากาศระดับต่ำ DR-172 ADV เป็นยุทโธปกรณ์ หลักของศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก ประจำพื้นที่ ทั้ง ๔ กองทัพภาค ใช้ค้นหา พิสูจน์ฝ่าย และติดตามเป้าหมายต่ออากาศยานระดับต่ำ ซึ่งเรดาร์ DR-172 ADV นั้น ผลิตจากประเทศสหพันธ์ สาธารณรัฐเยอรมนี

๔.๑.๒ เรดาร์แจ้งเตือนภัยเนิ่นแบบ TRML-3D/32-6 ทบ. ได้จัดหาระบบ เรดาร์ TRML-3D/32-6 จากบริษัท Airbus Defense and Space ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ในขั้นต้น ๑ ระบบ ให้เป็นยุทโธปกรณ์หลักในศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกประจำพื้นที่ โดยบรรจุให้ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกที่ ๒ ประจำพื้นที่ตะวันออกเฉียงเหนือ

๔.๒ ระบบควบคุมบังคับบัญชา

๔.๒.๑ ระบบต่อเชื่อมแลกเปลี่ยนข้อมูลการป้องกันภัยทางอากาศอัตโนมัติ (Joint Air Defense Digital Information Network : JADDIN)

๔.๒.๒ จอแสดงภาพสถานการณ์ทางอากาศ Air Situation Display Computer (ASD) และอุปกรณ์ควบคุมการแบ่งมอบเป้าหมายทางอากาศ Ground Base Air Defense (GBAD) หน่วยได้รับการสนับสนุนยุทธโศปกรณ์จากกองทัพไทย ได้แก่ จอแสดงภาพสถานการณ์ทางอากาศ (Air Situation Display Computer : ASD) และอุปกรณ์ควบคุมการแบ่งมอบเป้าหมายทางอากาศ ให้กับหน่วยป้องกันภัยทางอากาศทางภาคพื้นดิน (Ground Base Air Defense : GBAD) ซึ่งอุปกรณ์ทั้งสองส่วนจะรับข้อมูลจากระบบบัญชาการและควบคุมทางอากาศ ACCS ของกองทัพอากาศ

สำหรับจอแสดงภาพสถานการณ์ทางอากาศ ASD ได้รับการติดตั้ง ณ อาคารส่วนปฏิบัติการ ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก และศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกประจำพื้นที่ทั้ง ๔ หน่วย โดยจะแสดงข้อมูลเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของอากาศยานที่ทางเรดาร์ของกองทัพอากาศตรวจจับได้ ส่วนอุปกรณ์ควบคุมการแบ่งมอบเป้าหมายทางอากาศ ให้กับหน่วยป้องกันภัยทางอากาศทางภาคพื้นดิน GBAD ได้รับการติดตั้ง ณ ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกประจำพื้นที่ทั้ง ๔ หน่วย โดยแสดงภาพสถานการณ์ทางอากาศในพื้นที่รับผิดชอบ รับมอบเป้าหมายทางอากาศจากกองทัพอากาศ และแบ่งมอบให้กับหน่วยในระบบอาวุธปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานทางภาคพื้นดิน

๔.๓ ระบบการติดต่อสื่อสาร ชุดวิทยุถ่ายทอด RL-422A ใช้ในการเชื่อมต่อข้อมูลความเคลื่อนไหวของอากาศยาน หรือภาพสถานการณ์ทางอากาศจากที่ตั้งของตอนเรดาร์ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ปฏิบัติการ เพื่อส่งข้อมูลไปยังหน่วยในที่ตั้งปกติ และหน่วยในระบบอาวุธปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน โดยชุดวิทยุถ่ายทอดสัญญาณนี้ สามารถส่งข้อมูลในสนามรบได้ไกล ๒๐๐ - ๓๐๐ กิโลเมตร

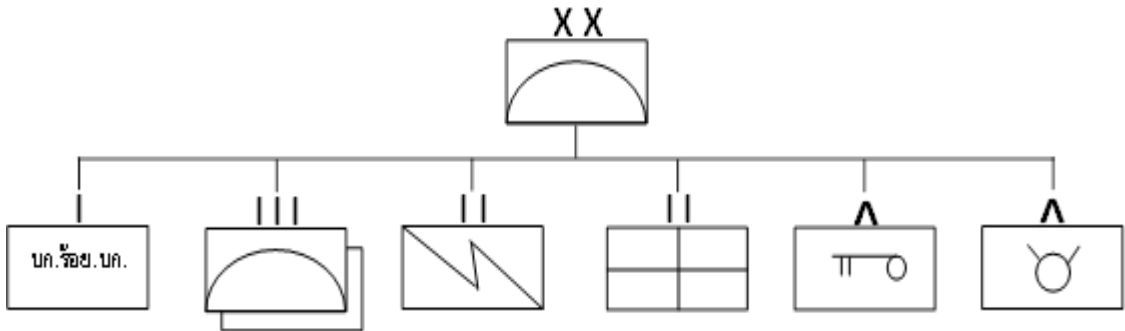
กองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน

ภัยทางอากาศก่อให้เกิดมิติที่ ๓ ของสนามรบ เป็นภัยคุกคามที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงและกว้างขวางต่อหน่วยทหารภาคพื้นดิน สามารถก่อให้เกิดผลกระทบกระเทือน หรือขัดขวางต่อผลสำเร็จในการปฏิบัติการกิจของหน่วยทหารภาคพื้นดิน เพื่อที่จะให้ภารกิจของหน่วยกำลังรบบรรลุความสำเร็จ จำเป็นต้องจัดให้มีการป้องกันภัยทางอากาศให้กับหน่วยภาคพื้นดินอย่างมีประสิทธิภาพ อาวุธปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานเป็นอาวุธหลักของเหล่าทหารปืนใหญ่ และเป็นอาวุธที่ใช้เป็นหลักในการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบก เพื่อป้องกันภัยทางอากาศให้กับหน่วยหรือที่ตั้งต่าง ๆ

๑. กองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน คือ หน่วยในระบบอาวุธปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน มีภารกิจในการวางแผน อำนวยการ ควบคุม กำกับดูแลการต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศ ณ ที่ตั้งต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่ ทบ.กำหนด มีหน่วยขึ้นตรง ได้แก่ กรมทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานที่ ๑ (ปตอ.๑

พื่น.๓, ปตอ.๑ พื่น.๕, ปตอ.๑ พื่น.๖ และ ปตอ.๑ พื่น.๗) และกรมทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน ที่ ๒ (ปตอ.๒ พื่น.๑ รอ., ปตอ.๒ พื่น.๒ และ ปตอ.๒ พื่น.๔) และส่วนฐาน ๔ หน่วย

แผนภาพที่ ๓ - ๓ ผังการจัดกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน

ที่มา: คู่มือราชการสนาม ๔๔-๑, ๒๕๕๒ : ๒-๑๓

๒. ภารกิจ

วางแผน อำนาจการควบคุม กำกับดูแลการต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศต่อที่ตั้งต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่กองทัพบกกำหนด

๓. พันธกิจ

สำหรับพันธกิจมูลฐานของหน่วยในระบบอาวุธปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานมี ๔ ประการ ได้แก่

๓.๑ การค้นหา เป็นพันธกิจประการแรกที่จะต้องปฏิบัติ โดยทำการค้นหาเป้าหมายในอากาศตั้งแต่ระยะไกล ด้วยเครื่องมือค้นหาเป้าหมายที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ เรดาร์ ชนิดต่าง ๆ แต่เรดาร์ก็มีข้อจำกัดบางประการ เช่น ไม่สามารถตรวจค้นอากาศยานที่บินต่ำ ลัดเลาะตามภูมิประเทศ หรืออากาศยานที่บินสูงมาก ๆ ได้ บางทีปรากฏการณ์ตามธรรมชาติของบรรยากาศก็อาจทำให้ไม่สามารถตรวจค้นอากาศยานได้ วิธีค้นหาเป้าหมายวิธีอื่น ก็คือ การค้นหาด้วยสายตา ซึ่งสามารถนำมาใช้เพื่อชดเชยจุดอ่อนในการค้นหาเป้าหมายด้วยเรดาร์ ประสิทธิภาพของการค้นหาเป้าหมาย ด้วยสายตา ขึ้นอยู่กับทัศนวิสัยเป็นสำคัญ

๓.๒ การพิสูจน์ฝ่าย เมื่อตรวจพบเป้าหมายจะต้องทำการพิสูจน์ฝ่ายทันที การพิสูจน์ฝ่ายเป็นปัญหาสำคัญยิ่งของหน่วย ปกอ. และจำเป็นต้องมีอุปกรณ์ในการพิสูจน์ฝ่ายเพื่อป้องกันมิให้ทำการยิงต่ออากาศยานฝ่ายเดียวกัน วิธีที่ใช้ในการพิสูจน์ฝ่ายได้แก่ แผนการบิน, วิธีบิน

ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า, วิทยุ, การพิสูจน์ฝ่ายด้วยสายตา และวิธีพิสูจน์ฝ่ายด้วยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ IFF ปัญหาของการพิสูจน์ฝ่าย ขึ้นอยู่กับความหนาแน่นของจราจรทางอากาศ

๓.๓ การสกัดกั้น ภายหลังจากที่ได้ทราบข่าวการเข้ามาของอากาศยานเข้าศึกผ่านทางระบบการป้องกันภัยทางอากาศ เครื่องบินสกัดกั้นจะบินขึ้นสู่อากาศ อวรุช ปตอ. จะเตรียมการยิงหน่วย ปตอ. ต่าง ๆ ต้องการเวลาในการตอบโต้ (Reaction Time) บ.ขับไล่สกัดกั้นต้องบินขึ้นสู่อากาศและมุ่งตรงไปยังเป้าหมาย อวรุชนำวิถีประเภทผิวพื้นสู่อากาศจะต้องได้รับข้อมูลเป้าหมายจากเรดาร์ทำการยิง และนำวิถีเข้าสู่เป้าหมาย อวรุช ปตอ. ต่าง ๆ จะเตรียมการยิงเมื่อเป้าหมายเข้ามาสู่ระยะยิงของอวรุช ปตอ. นั้น ๆ

๓.๔ การทำลาย อวรุชสมัยก่อนมีผลคาดคะเนในการสังหารต่ำ จึงจะต้องทำการยิงให้ลูกกระสุนถูกส่วนสำคัญของอากาศยานจึงสามารถทำลายอากาศยานได้ อวรุชนำวิถีต่อสู้อากาศยานที่มีหัวรบขนาดใหญ่ และระเบิดใกล้เป้าหมาย ย่อมสามารถทำลายเป้าหมายได้ อวรุช ปตอ. อัตโนมัตินี้จะอาศัยปริมาตรการยิงจำนวนมากไปยังเป้าหมาย ซึ่งจะเพิ่มประสิทธิภาพในการสังหารสูงขึ้น สำหรับบ.ขับไล่สกัดกั้นคงใช้ระบบอวรุชที่ติดตั้งบนอากาศยาน ผลคาดคะเนในการสังหารย่อมขึ้นอยู่กับระบบอวรุชที่ใช้

บทบาทและโครงสร้างของระบบการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพเรือ

ระบบการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพเรือ ประกอบด้วยหน่วยหลัก ๒ หน่วย คือ หน่วยในระบบควบคุมและแจ้งเตือนภัยทางอากาศ และหน่วยอวรุชต่อสู้อากาศยาน

๑. หน่วยในระบบควบคุมและแจ้งเตือนภัยทางอากาศ

ทำหน้าที่รับข่าวอากาศยานจาก ศยอ.ศปก.ทอ. โดยผ่านระบบต่อเชื่อมแลกเปลี่ยนข้อมูลการป้องกันภัยทางอากาศอัตโนมัติมายัง ศปกอ.ทร. และ ศปกอ.ทร. ในพื้นที่ภาคตะวันออกและภาคใต้

๒. หน่วยอวรุชต่อสู้อากาศยาน

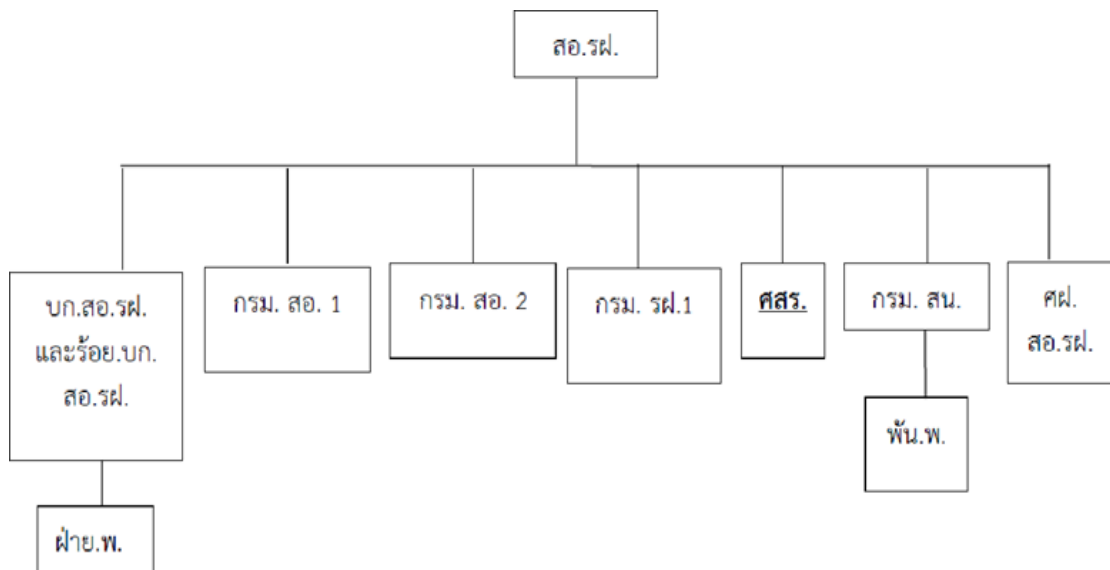
รับผิดชอบในการป้องกันภัยทางอากาศเฉพาะตำบล ตามที่ บก.ทัพไทยกำหนด หรือมอบหมาย และที่ตั้งของ ทร. รวมทั้งหน่วยดำเนินกลยุทธ์ของ ทร. ซึ่งหน่วยอวรุชต่อสู้อากาศยานของ ทร. สามารถแบ่งประเภทหลัก ๆ ได้ดังนี้

๒.๑ หน่วยอวรุชต่อสู้อากาศยานประจำเรือรบ (กำลังทางเรือ)

๒.๒ หน่วยอวรุชต่อสู้อากาศยานของหน่วยดำเนินกลยุทธ์ (พัน.นย. ของ พล.นย.)

๒.๓ หน่วยอวรุชต่อสู้อากาศยานของหน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง โดยจัดกำลังเป็นหน่วยขนาดกรมต่อสู้อากาศยาน (กรม สอ.) โดยแต่ละกรมจะประกอบด้วย ๓ กองพันต่อสู้อากาศยาน (พัน.สอ.)

แผนภาพที่ ๓ - ๔ การจัดส่วนราชการหน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง

ที่มา : การบริการทางการแพทย์สนับสนุนหน่วยต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่ง, ออนไลน์, ๒๕๖๐

บทบาทและโครงสร้างของระบบการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพอากาศ

ระบบการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพอากาศ ประกอบด้วย ๓ หน่วยหลัก คือ หน่วยควบคุมอากาศยานและแจ้งเตือน หน่วยบินขับไล่สกัด และหน่วยอาวุธต่อสู้อากาศยาน

๑. หน่วยควบคุมอากาศยานและแจ้งเตือน

มีพันธกิจในเรื่องการตรวจการณ์ทางอากาศ การพิสูจน์ฝ่าย และการสั่งการควบคุมการสกัดกั้น เป็นความรับผิดชอบของหน่วยควบคุมอากาศยานและแจ้งเตือน ซึ่งประกอบด้วย ศูนย์ยุทธการทางอากาศ (ศยอ.) ศูนย์ควบคุมการปฏิบัติทางอากาศ (ศคปอ.) และสถานีรายงาน (สร.)

๒. หน่วยบินขับไล่สกัดกั้น

๒.๑ การจัดหน่วยบินของ ทอ.

ปัจจุบันประกอบด้วยกองบินต่าง ๆ ๑๑ กองบิน ได้แก่ กองบิน ๑ กองบิน ๒ กองบิน ๔ กองบิน ๕ กองบิน ๖ กองบิน ๗ กองบิน ๒๑ กองบิน ๒๓ กองบิน ๔๑ กองบิน ๔๖ กองบิน ๕๖ และ โรงเรียนการบิน

๒.๒ การจัดกำลังทางอากาศ สำหรับการป้องกันราชอาณาจักร

๒.๒.๑ กำลังทางอากาศสำหรับป้องกันประเทศ

การจัดหน่วยกำลังทางอากาศสำหรับป้องกันประเทศ จะจัดในลักษณะเป็นหน่วยบินเฉพาะกิจบรรจุลงในแผนป้องกันประเทศของกองทัพอากาศปัจจุบัน (แผนเฉลิมอากาศ) เพื่อทำการป้องกันทางอากาศ และการปฏิบัติการทางอากาศทางยุทธวิธีสนับสนุนการรบให้กับกำลังภาคพื้นดิน ตามแผนป้องกันประเทศในแต่ละด้านของกองทัพไทยปัจจุบันเช่นเดียวกัน (แผนนเรศวร แผนกษัตริย์ศึก และแผนศรีวิชัย)

๒.๒.๒ กำลังทางอากาศสำหรับการรักษาความมั่นคงภายใน

การจัดหน่วยกำลังทางอากาศสำหรับการรักษาความมั่นคงภายใน จัดในลักษณะเป็นหน่วยบินเฉพาะกิจ ประกอบด้วยอากาศยานประเภทต่าง ๆ โดยกองบิน และฝูงบิน อีสระปฏิบัติราชการสนาม ทำหน้าที่ปกครองบังคับบัญชาทางธุรการ และให้การสนับสนุนการส่งกำลังบำรุง แก่หน่วยบินที่รับผิดชอบ เพื่อให้หน่วยบินอยู่ในสภาพพร้อมรบตลอดเวลา

๓. หน่วยอาวุธต่อสู้อากาศยาน

ทอ. มีหน่วยอาวุธต่อสู้อากาศยาน คือ หน่วยทหารต่อสู้อากาศยาน เป็นหน่วยขนาดระดับกรม คือ กรมทหารต่อสู้อากาศยาน โดย ๑ กรม ประกอบด้วย ๒ กองพันทหารต่อสู้อากาศยาน ทำหน้าที่ ปกอ. ให้กับที่ตั้งหน่วยของ ทอ. ในพื้นที่ตั้งดอนเมือง และจัดหน่วยทหารต่อสู้อากาศยานทางยุทธวิธี (เคลื่อนที่เร็ว) เพื่อทำการ ปกอ. ให้กับฐานที่ตั้งของ ทอ. ในสนาม เช่น สร. และฐานบิน อีสระปฏิบัติราชการสนาม รวมทั้ง รับผิดชอบในการป้องกันภัยทางอากาศเฉพาะตำบล ตามที่ บก. กองทัพอไทยมอบหมายให้รับผิดชอบตามแผนป้องกันประเทศ นอกจากนี้ยังมีกำลัง ๑ กองร้อยทหารต่อสู้อากาศยานในทุก ๆ กองพันทหารอากาศโยธินของกองบิน และ รร.การบิน (พัน.อย.บน./พัน.อย.รร.การบิน) ทำหน้าที่ในการป้องกันภัยทางอากาศให้แก่กองบินและ รร.การบิน โดยหน่วยหรือกำลังรบที่ทำการ ปกอ. ให้กับที่ตั้ง ทอ.ดอนเมืองจะอยู่ภายใต้การควบคุมทางยุทธการกับ ศยอ. ศปก. ทอ. แต่สำหรับหน่วยอาวุธต่อสู้อากาศยานของ ทอ. ที่ตั้งอยู่ตามกองบิน จะอยู่ในความควบคุมทางยุทธการของศูนย์ปฏิบัติการกองบิน (ศปก.บน.) ส่วนหน่วยที่ทำการป้องกันที่ตั้งฐานบินอีสระ ฯ และสถานีเรดาร์ต่าง ๆ จะอยู่ในความควบคุมทางยุทธการของฐานบินอีสระ ฯ และสถานีเรดาร์นั้น ๆ โดยต้องประสานงานอย่างใกล้ชิดกับ ศคปอ. หรือ ศยอ.

แผนภาพที่ ๓ - ๕ โครงสร้างการจัดหน่วยบัญชาการอากาศโยธิน

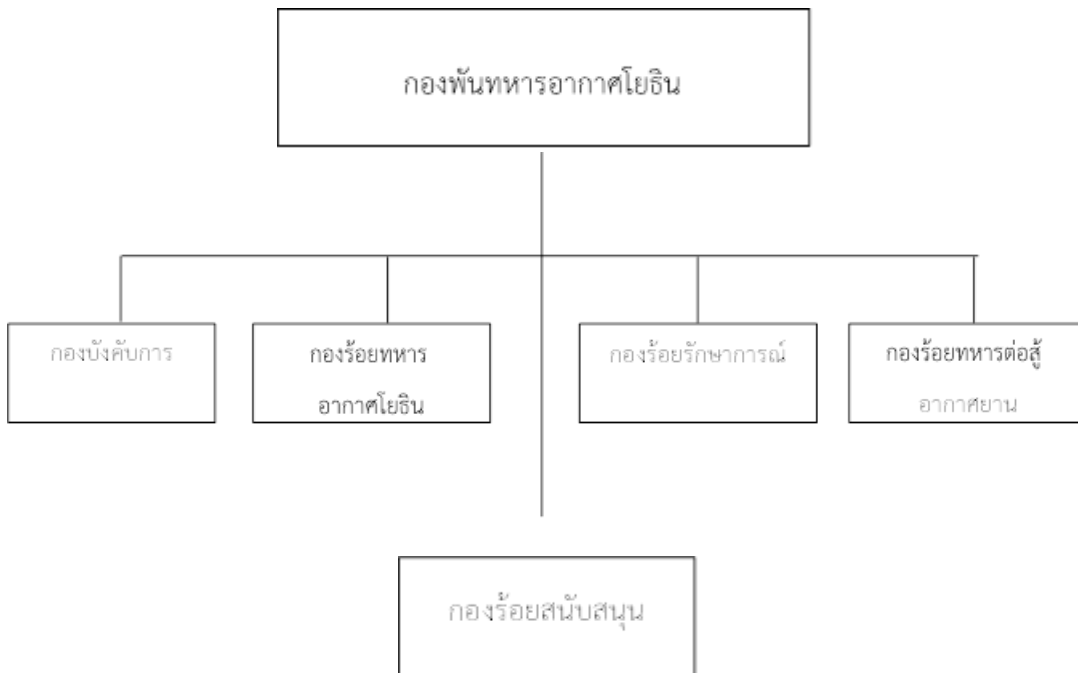
ที่มา : ข้อมูลการจัดหน่วยและภารกิจ, ออนไลน์, ๒๕๖๐

แผนภาพที่ ๓ - ๖ โครงสร้างการจัดหน่วยของกองทัพอากาศ

ที่มา : กองทัพอากาศ โครงสร้างองค์กร, ออนไลน์, ๒๕๖๐

แผนภาพที่ ๓ - ๗ โครงสร้างการจัดหน่วยของกองพันทหารอากาศโยธิน

ที่มา : การจัดองค์กรกองพันทหารอากาศโยธิน, ออนไลน์, ๒๕๖๐

บทบาทและโครงสร้างของระบบควบคุมบังคับบัญชา

กองบัญชาการกองทัพไทย

เครือข่ายสื่อสารระดับยุทธศาสตร์และยุทธการนั้น ใช้เครือข่ายโทรคมนาคมของ กองบัญชาการกองทัพไทยที่เชื่อมต่อกับเหล่าทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีโครงข่ายหลักจาก โครงการ MILCOM ซึ่งเป็นการจัดทำเครือข่ายโทรคมนาคมทหารให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ สามารถจำแนกเป็นส่วนที่เป็นโครงข่ายหลัก (Backbone Networks) จำนวน ๑๐๙ สถานี ในส่วนที่เป็นโครงข่ายย่อย (Access Networks) จำนวน ๖๒ สถานี มีช่องการสื่อสารขนาดอย่างน้อย 155 Mbps และรองรับการเชื่อมต่อมาตรฐานแบบ IP การเชื่อมโยงเครือข่ายยังมีลักษณะเป็นโครงข่ายรูปดาว (Star Network) ที่มีสถานีโทรคมนาคมทหาร ศูนย์การโทรคมนาคมทหาร เป็นศูนย์กลาง หรือเป็นปมโทรคมนาคมหลัก เครือข่ายสื่อสารทางยุทธวิธีที่เชื่อมต่อจากปมโทรคมนาคมทหารของโครงข่ายหลัก แต่อุปกรณ์ส่วนใหญ่ที่มีอยู่ยังคงเป็นเทคโนโลยีแบบดั้งเดิมที่มีช่องสัญญาณขนาดเล็ก และออกแบบสำหรับสนับสนุนการสื่อสารทางเสียงเป็นหลัก ทั้งนี้ เครือข่ายโทรคมนาคมทหารยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ปฏิบัติการทางทหารทั้งหมด ทำให้หน่วยงานที่มีที่ตั้งห่างไกลจากเครือข่ายการสื่อสารเส้นหลัก ต้องใช้ระบบการสื่อสารผ่านดาวเทียม ซึ่งมีช่องสัญญาณขนาดเล็ก ความปลอดภัยต่ำ นอกจากนี้ มีเครือข่ายสารสนเทศของกองบัญชาการกองทัพไทย ที่เชื่อมต่อกับเหล่าทัพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผ่านทางเครือข่ายใยแก้วนำแสง

ในปัจจุบันกองบัญชาการกองทัพไทย ใช้ระบบแสดงภาพการปฏิบัติการร่วมในระดับยุทธการ คือ ระบบแผนที่สถานการณ์ร่วมกองทัพไทย (Common Operational Picture : COP) โดยเป็นระบบเดียวกับที่กองทัพเรือพัฒนาขึ้นใช้งานเองในปัจจุบัน และได้แสดงข้อมูลการปฏิบัติการทางเรือและทางบก ทั้งนี้ กองบัญชาการกองทัพไทยได้พัฒนาระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลอำนวยการยุทธ์ (Web Portal) เพื่อให้ฝ่ายอำนวยการใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนทางทหาร

ระบบประชุมทางไกลผ่านจอภาพ สามารถใช้งานได้ดี เชื่อมต่อกับทุกเหล่าทัพและ สป.กท. รวมทั้งหน่วยงานนอก กท. ที่เกี่ยวข้อง เช่น สภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.), สำนักข่าวกรองแห่งชาติ (สขช.), สำนักนายกรัฐมนตรี (นร.), สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) เป็นต้น

กองทัพบก

๑. การควบคุมบังคับบัญชา หมายถึง กรรมวิธีในการอำนวยการให้กำลังทางทหารปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย กรรมวิธีดังกล่าวมีแนวคิดอยู่ ๒ ประการ ได้แก่

๑.๑ การบังคับบัญชา หมายถึง อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในการปฏิบัติภารกิจให้สำเร็จ

๑.๒ การควบคุม หมายถึง อำนาจหน้าที่ ซึ่งน้อยกว่าการบังคับบัญชาที่ผู้บังคับหน่วย จะใช้ปฏิบัติต่อส่วนใดส่วนหนึ่งของกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยรอง หรือหน่วยอื่น

การใช้อำนาจควบคุม และการบังคับบัญชา กระทำด้วยการใช้เจ้าหน้าที่การติดต่อสื่อสาร ยุทโธปกรณ์ และเครื่องมืออำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมถึงกรรมวิธีอื่น ๆ โดยทำการวางแผน อำนาจการ และการประสานสอดคล้องการปฏิบัติของหน่วยต่าง ๆ ของตนในการปฏิบัติภารกิจให้สำเร็จ ทั้งนี้ หัวใจของการควบคุมบังคับบัญชาอยู่ที่วงรอบของความต้องการข่าวสาร การประเมินค่าข่าวสาร การตกลงใจที่เหมาะสมต่อข่าวสารที่ประเมินค่า และตีความแล้ว การออกคำสั่ง ตลอดจนการกำกับดูแล สิ่งสำคัญในการปฏิบัติงานเหล่านี้ คือ เวลา วงรอบของการควบคุมบังคับบัญชา จะต้องมีการจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถปฏิบัติครบวงรอบได้เร็วกว่าฝ่ายตรงข้าม

๒. หลักสำคัญในการควบคุมบังคับบัญชา สามารถจำแนกได้ ๓ ประการ ดังนี้

๒.๑ การอำนวยความสะดวก และการปฏิบัติแบบแยกการ เนื่องจากหน่วยทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน (ปตอ.) เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างหน่วยกำลังรบทั้งหมด จึงมีอยู่ในหลายระดับหน่วย และมีพื้นที่รับผิดชอบที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องให้มีการอำนวยความสะดวก เพื่อให้การใช้หน่วย ปตอ. เป็นไปอย่างประสานสอดคล้อง เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สำหรับการปฏิบัติแบบแยกการ จำเป็นต้องมีการตอบโต้อย่างทันท่วงที ส่งผลให้ผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว ไม่สามารถอำนวยการปฏิบัติต่อหน่วย ปตอ. จำนวนมากที่จัดวางกำลังป้องกันภัยทางอากาศต่อที่ตั้งต่าง ๆ หลายที่ตั้งได้ ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องให้มีการปฏิบัติแบบแยกการ ด้วยการมอบอำนาจหน้าที่ในการติดพันเป้าหมาย ให้กับหน่วย ปตอ. ระดับต่ำที่สุด เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว และความอ่อนตัวในการตอบสนองต่อภัยคุกคามเฉพาะหน้า

๒.๒ การควบคุมการปฏิบัติการทางอากาศ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลักการต่าง ๆ ที่ใช้ในการควบคุมและการประสานงานของหน่วยกำลังทางอากาศยุทธวิธี และหน่วย ปตอ. บนพื้นดิน ซึ่งรวมถึงการควบคุมห้วงอากาศและการบังคับบัญชา, การควบคุมในการป้องกันภัยทางอากาศ เนื่องจากเวลาที่ใช้ในการติดพันเป้าหมายมีน้อย และการรวมการปฏิบัติในการป้องกันภัยทางอากาศ ทั้งปวง เข้ากับการปฏิบัติทางอากาศและทางพื้นดินอื่น ๆ จำเป็นที่จะต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด ระหว่างส่วนต่าง ๆ ของการป้องกันภัยทางอากาศ การประสานงานนี้ จะมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นในการสนธิการปฏิบัติการป้องกันภัยทางอากาศ เข้ากับการปฏิบัติการทางอากาศเชิงรุก ซึ่งจะต้องจัดให้มีการประสานงานแบบรวมการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันการขัดขวางกันระหว่างอาวุธ ปตอ. กับกำลังทางอากาศของฝ่ายเดียวกัน ซึ่งสามารถกระทำได้ ๒ ลักษณะ ได้แก่

๒.๒.๑ การควบคุมด้วยอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการควบคุมการปฏิบัติการทางอากาศ โดยอาศัยการรับข้อมูลต่าง ๆ และการพิสูจน์ฝ่ายด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (IFF) อย่างไรก็ตาม อุปกรณ์ที่ใช้การควบคุมด้วยอิเล็กทรอนิกส์อาจล่อแหลมต่อการโจมตีการก่อวินาศกรรม และการต่อต้านทางอิเล็กทรอนิกส์

๒.๒.๒ การควบคุมด้วยระเบียบปฏิบัติ เป็นการควบคุมการปฏิบัติการทางอากาศ โดยไม่อาศัยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ แต่ใช้ระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ เช่น การกำหนดห้วงอากาศ และการกำหนดสถานภาพการควบคุมการยิงโดยกำหนดเวลา ทั้งนี้ การรบสมัยใหม่จะใช้การควบคุมด้วยอิเล็กทรอนิกส์ ควบคู่ไปกับการควบคุมด้วยระเบียบปฏิบัติเสมอ เพื่อให้สามารถควบคุมการปฏิบัติการทางอากาศได้ เมื่อการควบคุมด้วยอิเล็กทรอนิกส์ใช้ไม่ได้ผล นอกจากนี้ การควบคุมด้วยระเบียบปฏิบัติ ยังใช้เป็นวิธีการหลักสำหรับหน่วยในระบบอาวุธ ปตอ. ที่ไม่สามารถทำการติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยเหนือ และหน่วยข้างเคียงได้

๒.๓ การควบคุมกรณีพิเศษ คือ หลักการสำคัญของการบังคับบัญชาและการควบคุมการป้องกันภัยทางอากาศข้อนี้ สนับสนุนคำกล่าวที่ว่า “ผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวไม่สามารถอำนวยความสะดวกทางอากาศได้อย่างทั่วถึงและทันเวลา” การป้องกันภัยทางอากาศต้องเสริมการควบคุมด้วยอิเล็กทรอนิกส์ และการควบคุมด้วยระเบียบปฏิบัติ เมื่อการควบคุมด้วยอิเล็กทรอนิกส์ใช้ไม่ได้ผล ทั้งนี้ เพื่อประกันว่าจะมีการประสานและอำนวยความสะดวกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จำเป็นต้องใช้การควบคุมกรณีพิเศษ ด้วยการระงับ หรือตัดแปลงแนวทางต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ในการควบคุมด้วยอิเล็กทรอนิกส์ หรือการควบคุมด้วยระเบียบปฏิบัติ เช่น กรณีเมื่อขาดการติดต่อสื่อสาร หรือหน่วยที่ไม่มีขีดความสามารถในการส่งข้อมูลให้ทันเวลา

๓. ระบบ C⁴I เป็นระบบสำหรับการอำนวยความสะดวกของกำลังทางบกที่ปฏิบัติการกิจในสายงานสนามหรือขึ้นการบังคับบัญชากับศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก มีรูปแบบการใช้งานแบบ Stand-alone และปัจจุบันได้มีการพัฒนาระบบ Army GIS เพื่อเป็น Viewer สำหรับแสดงข้อมูลที่เชื่อมโยงจากระบบ C⁴I ของกองทัพบก ซึ่งพัฒนาโดยบริษัทในประเทศไทยเอง ทำให้มีความเป็นไปได้ในการเชื่อมโยงผ่านรูปแบบของ Web Service โครงข่ายการสื่อสารของศูนย์ปฏิบัติการกองทัพบก สามารถที่จะเชื่อมโยงข้อมูลทางยุทธวิธีไปถึงศูนย์ปฏิบัติการกองทัพอากาศ และกองกำลังป้องกันชายแดน โดยในห้วงต่อไปมีแผนที่จะเชื่อมโยงไปถึงกองกำลังระดับกองพันในสนาม

กองทัพเรือ

กองทัพเรือได้มีแผนการพัฒนามุ่งไปสู่ Network Centric Warfare (NCW) ในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ทั้งนี้ ในปัจจุบันการเชื่อมโยงข้อมูลในระดับยุทธการระหว่าง ศปก.ทร. กับ ศปก.ทรภ. และเรือบัญชาการในทะเล กระทำได้โดยใช้ระบบควบคุมบังคับบัญชาแบบ C³I ที่ใช้โปรโตคอล

แบบ TCP/IP ซึ่งทำให้สามารถใช้เครือข่ายการสื่อสารได้หลากหลาย ทั้งการสื่อสารผ่านดาวเทียม ระบบวิทยุเชื่อมโยงและการสื่อสารใช้สายประเภทต่าง ๆ

ในระดับยุทธวิธี ได้มีการพัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลแบบ Link RTN ใช้สำหรับแลกเปลี่ยนข้อมูลทางยุทธวิธีระหว่างเรือ - เรือ ผ่านคลื่นวิทยุความถี่ข่าย VHF/UHF และระหว่างเรือ - ฝั่ง เพื่อใช้แสดงภาพสถานการณ์และป้อนข้อมูลให้กับระบบ C³I ทร. ได้

สำหรับเครือข่ายการสื่อสารสำหรับการควบคุมบังคับบัญชาระยะไกล ใช้การสื่อสารผ่านดาวเทียมแบบ Maritime Very Small Aperture Terminal (MVSAT) เป็นหลัก ทำให้สามารถติดต่อสื่อสารได้ทางโทรศัพท์ โทรสาร และข้อมูล/อินเทอร์เน็ต ผ่านดาวเทียมพาณิชย์ทั่วไป การเลือกใช้บริการดาวเทียมขึ้นอยู่กับพื้นที่ปฏิบัติการทางเรือ โดยมีระบบสื่อสารทางวิทยุข่าย HF ซึ่งใช้ในการสื่อสารทั้งทางเสียงและข้อมูลแบบ HF e-mail ด้วยความเร็วประมาณ 2.4 Kbps และระบบ Inmarsat Fleet Broadband ใช้ในการสื่อสารทั้งทางเสียง โทรสารและข้อมูล ด้วยความเร็ว 128 Kbps เป็นเครือข่ายสำรอง

สำหรับเครือข่ายการสื่อสารไปยัง ศปก.ทรภ.๒ และ ศปก.ทรภ.๓ ใช้ระบบโทรคมนาคมของ สส.ทหาร แต่เนื่องจากขาดความเสถียรในการใช้งาน จึงมีการใช้บริการระบบอินเทอร์เน็ตแบบ Leased Line ควบคู่กันไป

กองทัพอากาศ

กองทัพอากาศมีการพัฒนาระบบบัญชาการและควบคุม (Command and Control System) อย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๗ โดยได้ดำเนินโครงการในการพัฒนาระบบควบคุมและแจ้งเตือนการป้องกันทางอากาศ (Royal Thai Air Defense System : RTADS) ซึ่งมี ๓ ระยะ (RTADS Phase I, II, III) โดยเป็นการสร้างสถานีเรดาร์แจ้งเตือนพร้อมระบบติดต่อสื่อสารไว้ทั่วประเทศ และจัดหาระบบคอมพิวเตอร์ประมวลผลในศูนย์ยุทธการทางอากาศ ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพอากาศ (ศยอ.ศปก.ทอ.) เพื่อใช้ควบคุมและสั่งการในพันธกิจค้นหา พิสูจน์ฝ่าย สกัดกั้น และทำลายเป้าหมายทางอากาศที่เป็นภัยคุกคามของประเทศ รวมทั้งเชื่อมต่อกับระบบ JADDIN (Joint Air Defense Digital Information Network) เพื่อส่งข้อมูลภาพสถานการณ์ทางอากาศ (Recognized Air Picture: RAP) ให้กับเหล่าทัพเพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการปฏิบัติการกิจ ต่อมา ระบบคอมพิวเตอร์ประมวลผลในโครงการ RTADS เริ่มมีข้อขัดข้องในการซ่อมบำรุงบ่อยครั้ง เนื่องจาก ใช้งานมานาน รวมทั้งอะไหล่ในการซ่อมบำรุงเริ่มขาดแคลน เนื่องจากบริษัทหยุดสายการผลิต ดังนั้น ทอ. จึงได้จัดทำโครงการจัดหาระบบบัญชาการและควบคุมทางอากาศ (Air Command and Control System : ACCS) เพื่อรองรับการทำงานของระบบเดิมให้ทันสมัย เพิ่มขีดความสามารถของระบบฯ ให้สามารถใช้ระบบเชื่อมโยงข้อมูลทางยุทธวิธี รวมทั้งการเชื่อมต่อ

ข้อมูลเป้าหมายทางอากาศให้กับเหล่าทัพ เพื่อให้ได้ข้อมูลภาพสถานการณ์ใกล้เคียงเวลาจริง (Near Real Time) และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันภัยทางอากาศในภาพรวมของประเทศ กองทัพอากาศได้ดำเนินโครงการจัดหาระบบบัญชาการและควบคุมทางอากาศ (Air Command and Control System : ACCS) เพื่อทดแทนระบบเดิมที่จัดหาพร้อมกับโครงการ RTADS Phase III ให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น มี Function การทำงานตอบสนองต่อทุกภารกิจในการใช้กำลังทางอากาศให้สามารถปฏิบัติการได้อย่างรวดเร็วถูกต้อง บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามแต่ละภารกิจ รวมทั้งบูรณาการระบบบัญชาการและควบคุมทางอากาศของกองทัพอากาศ ให้มีความเชื่อมโยงทั้งระบบ (Total Integration) ด้วยการรับสัญญาณข้อมูลจากทุกแหล่ง Sensors มาประมวลผล และแสดงผลให้เป็นภาพเป้าหมายทางอากาศ ที่บูรณาการเป็นหนึ่งเดียวกัน (Single Integrated Air Picture) จากนั้นดำเนินการแจกจ่ายไปยังหน่วยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับยุทธศาสตร์ ยุทธการ และยุทธวิธีของหน่วยต่างๆอย่างรวดเร็ว ใกล้เคียงเวลาจริง โดยแบ่งการดำเนินโครงการ ออกเป็น ๒ ระยะ

โครงการ ACCS Phase I เป็นการดำเนินการเพื่อจัดหาระบบคอมพิวเตอร์ฮาร์ดแวร์ พร้อมซอฟต์แวร์โปรแกรมด้านการควบคุมการบิน และด้านการป้องกันทางอากาศ รวมถึงจัดหาจอแสดงภาพสถานการณ์ทางอากาศ (Operation Display Console : ODC) เพื่อนำมาทดแทนระบบคอมพิวเตอร์ RTADS ที่หมดอายุการใช้งาน โดยมีบริษัท Saab AB, Saab Systems เป็นคู่สัญญา ขณะเดียวกัน ทอ. ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากกองบัญชาการกองทัพอากาศตามโครงการพัฒนาระบบควบคุมบังคับบัญชา C⁴ ของกองทัพอากาศ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบและเครือข่ายในการรับ - ส่งข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นจากเหล่าทัพมาเพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินใจของผู้บังคับบัญชาในระดับยุทธการ โดยที่ ทอ. ซึ่งเป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในด้านการป้องกันทางอากาศในภาพรวมของประเทศ ได้เสนอแผนงานโครงการพัฒนาระบบควบคุมบังคับบัญชา C⁴ กองทัพอากาศในส่วนของ ทอ. ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อเชื่อมต่อเครือข่ายการป้องกันภัยทางอากาศ ระหว่างระบบ ACCS (Air Command and Control System) ของ ทอ. ไปยังเหล่าทัพเพื่อให้สามารถรับข้อมูลภาพสถานการณ์ทางอากาศ นำไปใช้ประโยชน์สำหรับการปฏิบัติการป้องกันภัยทางอากาศของเหล่าทัพ เพื่อทดแทนระบบ JADDIN (Joint Air Defense Digital Information Network) เดิม โดยเป็นการจัดหาระบบ Server และคอมพิวเตอร์แสดงภาพสถานการณ์ทางอากาศ เพื่อติดตั้งให้กับ ศบท.บก.ทท., ศปกอ.ทบ., ศปก.ทร. และ ศปก.ทอ. สำหรับการใช้งานในระดับยุทธการ และจัดหาอุปกรณ์ Air Situation Display Computer พร้อม Ground Base Air Defense (GBAD) Terminal เพื่อติดตั้งให้กับ ศปกอ.ทบ.๑-๔, ศปก.ทรภ.๑-๓, ศยตอ.ดม. และ สอ.รฝ. สำหรับการใช้งานในระดับยุทธวิธี รองรับการปฏิบัติการป้องกันภัยทางอากาศของประเทศในภาพรวม โดยจะทำให้หน่วยที่รับผิดชอบภารกิจการป้องกันภัยทางอากาศ

ของ ทบ. และ ทร. ได้รับข้อมูลภาพสถานการณ์ทางอากาศ (RAP) ได้ใกล้เคียงกับเวลาจริง (Near Real Time) จากระบบ ACCS (Air Command and Control System) ของ ทอ.

โครงการฯ ACCS Phase II เป็นการเพิ่มขีดความสามารถระบบ ACCS ให้รองรับระบบ เชื่อมโยงข้อมูลทางยุทธวิธี (Tactical Data Link : TDL) เพื่อให้สามารถรองรับระบบ TDL ในรูปแบบที่หลากหลาย Multi Link Integration (Link -T, Link - 11, Link - 16, JRE, VMF) เพื่อที่สามารถปฏิบัติการร่วมกับมิตรประเทศตามทิศทางการปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (Network Centric Operations : NCO) และเป็นการเพิ่มฟังก์ชันระบบบัญชาการและควบคุม (Command Control Information System : CCIS) รองรับการปฏิบัติการทางอากาศยุทธศาสตร์ และ ยุทธวิธีด้วยการบูรณาการแผน, การปฏิบัติและการข่าวกรอง (Integrates Planning, Operations and Intelligence) ในการวางแผนการรบ (Air Battle Planning/Mission Planning) การจำลองยุทธ และการฝึก (Combat Simulation & Training) การวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ (Analysis & Assessment) รวมถึงในส่วนของ การปรับแผนและเปลี่ยนพันธกิจ (Re - Planning & Re - Tasking) ในการปฏิบัติทางอากาศดังกล่าว

ผลสัมฤทธิ์จากโครงการจัดหาระบบบัญชาการและควบคุมทางอากาศ (Air Command and Control System : ACCS) ของ ทอ. นอกจากเป็นการเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติการทางอากาศในยุคข้อมูลข่าวสาร (Information Age) แล้ว ยังเป็นการบูรณาการระบบป้องกันภัยทางอากาศของประเทศโดยรวมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่แนวทางการปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง หรือ Network Centric Armed Forces ภายใต้นโยบายของ กระทรวงกลาโหมและกองทัพไทย ในการปฏิบัติการกิจการป้องกันประเทศ การรักษาเอกราช อธิปไตย และการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ

พัฒนาเครือข่ายข้อมูลทางยุทธวิธี Link - T เพื่อใช้ในเครื่องบินขับไล่แบบ JAS - 39 Gripen C/D และจะมี Link - 16 ที่จะเข้าใช้งานในเครื่องบิน F - 16 ตามโครงการ Mid Life Upgrade ทำให้มีใช้ ๒ เครือข่าย และการเชื่อมต่อข้ามเครือข่ายยังอยู่ในระหว่างการดำเนินการ

การเชื่อมโยงข้อมูลร่วม

ทร. และ ทอ. ดำเนินโครงการพัฒนาระบบการเชื่อมโยงข้อมูลทางยุทธวิธีร่วมกัน โดยพัฒนา Link - T/ Link-G (Ground to Air Data Link System : GADLS) เพื่อส่งข้อมูลและคำสั่ง การใช้อาวุธของ ผบ.ยุทธบริเวณทางทะเล จาก ร.ล.จักรีนฤเบศร และเรือฟริเกต ชุด ร.ล.นเรศวร ของกองทัพเรือให้แก่เครื่องบินขับไล่แบบ JAS - 39 Gripen C/D ของกองทัพอากาศ เพื่อใช้ในการปฏิบัติการร่วม และ Link - E ที่ส่งข้อมูลการตรวจการณ์มาจากเครื่องบิน Erieye ของ ทอ. ให้ ผบ.ยุทธบริเวณทางทะเล และเรือต่าง ๆ ของ ทร. เมื่อโครงการเสร็จสิ้น จะก่อให้เกิดการทวีกำลัง สองเหล่าทัพ โดยทำให้ ทร. เพิ่มขีดความสามารถในการตรวจจับเป้าหมาย ที่เกินขีดความสามารถ

ของเรดาร์เรือ แต่อยู่ในพื้นที่การตรวจการณ์ของ บ. Erieye และยังช่วยเพิ่มขีดความสามารถของ ผบ.ยุทธบริเวณทางทะเลในการโจมตีด้วย บ. Gripen ซึ่งจะทำให้ขยายระยะปฏิบัติการของเรือออกไปสู่ระยะปฏิบัติการของ บ. Gripen ถึง ๔๐๐ ไมล์ทะเล ในขณะที่เดียวกัน ร.ล.จักรีนฤเบศร และเรือฟริเกต ชุด ร.ล.นเรศวร สามารถทำหน้าที่กำหนดเป้าหมายทั้งอากาศยานและเรือผิวน้ำพิสูจน์ทราบ รวมทั้งสั่งการใช้อาวุธให้กับ บ. Gripen เพื่อให้การสั่งการในการใช้กำลังเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ และป้องกันการสับสนหรือการยิงฝ่ายเดียวกัน (Blue on Blue) และสามารถใช้กำลังอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ภายใต้การบริหารจัดการความถี่ในระบบ TDL ระหว่าง ทอ. กับ ทร.

นอกจากนี้ ทร. ยังสามารถส่งข้อมูลเป้าอากาศยานจาก ร.ล.จักรีนฤเบศร และเรือฟริเกตชุด ร.ล.นเรศวร ให้แก่ ทอ. ผ่านโครงข่าย C³I ของ ทร. เพื่อให้ ศบก.ทอ. สามารถรับข้อมูลเป้าอากาศยานซึ่งอยู่นอกระยะตรวจจับของสถานีเรดาร์ภาคพื้นของ ทอ. ได้ ซึ่งจะทำให้ ทอ. ทราบภาพสถานการณ์เพิ่มเติม โดยมีเรือในทะเลของ ทร. เป็น Sensor ให้กับ ทอ. และในสถานการณ์รบในพื้นที่ยุทธบริเวณทางทะเล “กองเรือในทะเล” ซึ่งมี ผบ.กองเรือ เป็น ผบ.ยุทธบริเวณทางทะเลยังสามารถควบคุม บ. Gripen ด้วยระบบการรบของเรือ (Combat System) ที่มีเรดาร์อากาศสามมิติ (3D) ที่ทันสมัย และมีชุดเจ้าหน้าที่ควบคุมอากาศยานทั้ง ทร. และ ทอ. ที่มาประจำการบนเรือ เข้าสกัดกั้น บ.ข้าศึก หรือโจมตีเรือรบข้าศึก/เป้าหมายพื้นน้ำ ผ่านระบบเชื่อมโยงข้อมูลทางยุทธวิธีอัตโนมัติ (TDL) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในกรณีนี้ บ. Gripen ทอ. จะกลายเป็น Shooter ให้กับ กองเรือในทะเลของ ทร. ตามแนวทาง NCO

กองทัพเรือและกองบัญชาการกองทัพไทย ได้เชื่อมโยงระบบแผนที่สถานการณ์ร่วมเข้าด้วยกัน ทำให้มีภาพของการปฏิบัติการทางเรือที่สามารถปรับปรุงให้ทันสมัยโดยอัตโนมัติ และภาพการปฏิบัติการทางบกที่ต้องปรับปรุงด้วยเจ้าหน้าที่ของ ศบก.ท.ฯ เอง ซึ่งทำให้มีภาพของ ๒ เหล่าทัพปรากฏร่วมกัน

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ กองทัพไทยมีการดำเนินการหลักใน ๒ เรื่อง ได้แก่ การบูรณาการการแสดงผลบนระบบแผนที่สถานการณ์ร่วมกองทัพไทย (Common Operational Picture : COP) ของเหล่าทัพ ซึ่งในระยะแรกสามารถนำภาพสถานการณ์ทางเรือและทางอากาศเข้าสู่ระบบ Joint COP ได้ และพัฒนาระบบรับ - ส่งข่าวทางทหาร (Message Text Format : MTF) ซึ่งทั้งสองงานนี้นับเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลางในอนาคต

การบูรณาการในการป้องกันภัยทางอากาศในปัจจุบัน

การบัญชาการและควบคุมการป้องกันภัยทางอากาศ

๑. สภาพการเตรียมพร้อมป้องกันทางอากาศ และการแจ้งเตือนภัยทางอากาศ (Defense Readiness Condition : DEFCON) มี ๖ ชั้น คือ

๑.๑ ชั้นที่ ๕ (Normal)

๑.๑.๑ เมื่อไทยไม่อยู่ในสภาวะสงคราม หรือฝ่ายตรงข้ามไม่มีขีดความสามารถในการใช้กำลังทางอากาศเข้าปฏิบัติการ หรือสถานการณ์ของกำลังทางอากาศใกล้เคียงไม่กระทบกระเทือน ต่อความมั่นคงของประเทศ

๑.๑.๒ การปฏิบัติของหน่วยอาวุธต่อสู้อากาศยาน คงทำการฝึกอบรมตามปกติ

๑.๒ ชั้นที่ ๔ (Increased Intelligence Watch)

๑.๒.๑ เมื่อไทยมีปัญหาหรือนโยบายขัดแย้งกับประเทศใกล้เคียง หรือมิตรประเทศของประเทศใกล้เคียง หรือมีแนวโน้มเกิดการขัดแย้งดังกล่าวในอนาคตต่อไป หรือมีข่าวฝ่ายตรงข้าม ได้รับการสนับสนุนกำลังทางอากาศจากนอกประเทศ หรือการใช้กำลังทางอากาศในประเทศใกล้เคียง น่าจะมีผลกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศ

๑.๒.๒ การปฏิบัติของหน่วยอาวุธต่อสู้อากาศยาน ดำเนินการจัดเตรียมอาวุธให้อยู่ในสภาพที่สามารถนำออกใช้งานได้ทันทีเมื่อมีสถานการณ์ เพิ่มการรักษาความปลอดภัยต่อที่ตั้ง เพื่อป้องกันการจารกรรมการก่อวินาศกรรม และการบ่อนทำลาย

๑.๓ ชั้นที่ ๓ (Increased Readiness)

๑.๓.๑ เมื่อไทยมีปัญหาเรื่องนโยบายต่างประเทศไม่ตรงกับประเทศใกล้เคียง หรือมิตรประเทศของประเทศใกล้เคียง และประเทศดังกล่าวมีท่าทีข่มขู่ หรือฝ่ายตรงข้ามได้รับการสนับสนุนกำลังทางอากาศและมีขีดความสามารถในการปฏิบัติการทางอากาศ หรือการใช้กำลังทางอากาศของประเทศใกล้เคียงมีท่าทีคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศ เช่น การเคลื่อนย้ายกำลังทางอากาศ มาอยู่ในประเทศใกล้เคียงมีการใช้กำลังภาคพื้นเคลื่อนไหวตามแนวชายแดน

๑.๓.๒ การปฏิบัติของหน่วยอาวุธต่อสู้อากาศยานเช่นเดียวกับ ข้อ ๑.๒ และเพิ่มมาตรการในการป้องกันทางอากาศต่อที่ตั้ง ทบทวนแผนการป้องกันภัยทางอากาศในส่วนที่ต้องรับผิดชอบ จัดเตรียมอาวุธต่อสู้อากาศยาน อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง และกำลังพลให้พร้อมปฏิบัติการได้

๑.๔ ชั้นที่ ๒ (Alert Defense Readiness)

๑.๔.๑ เมื่อไทยเกิดขัดแย้งในนโยบายระหว่างประเทศกับประเทศใกล้เคียง หรือมิตรประเทศของประเทศใกล้เคียง และกำลังทางอากาศของประเทศนั้นมีท่าทีคุกคาม หรือกำลังภาคพื้นเป็นภัยคุกคาม หรือฝ่ายตรงข้ามได้รับการสนับสนุนกำลังทางอากาศเข้าปฏิบัติการ หรือการใช้กำลังทางอากาศในประเทศใกล้เคียงน่าจะเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศ เช่น การบินลาดตระเวนด้วย บ.ความเร็วต่ำ

๑.๔.๒ การปฏิบัติของหน่วยอาวุธต่อสู้อากาศยานเช่นเดียวกับ ข้อ ๑.๓ และเพิ่มเติมด้วยการวางอาวุธเข้าที่ตั้งยิง

๑.๕ ชั้นที่ ๑ (Maximum Readiness)

๑.๕.๑ เมื่อไทยขัดแย้งในนโยบายระหว่างประเทศอย่างรุนแรงกับประเทศใกล้เคียง หรือมิตรประเทศของประเทศใกล้เคียง มีการปฏิบัติการคุกคามทางอากาศที่น่าเป็นอันตราย เช่น การบินลาดตระเวนด้วย บ.ความเร็วสูง การบินล้ำแดนบ่อยครั้ง การทำจารกรรมโดยการบินถ่ายภาพในระยะสูง

๑.๕.๒ การปฏิบัติของหน่วยอาวุธต่อสู้อากาศยานเช่นเดียวกับ ข้อ ๑.๔ เพิ่มเติมด้วยการจัดพลประจำปีพร้อมประจำหน้าที่ในทันที

๑.๖ ชั้นฉุกเฉิน (Air Defense Emergency)

๑.๖.๑ เมื่อไทยเข้าสู่ภาวะสงครามทั้งที่ประกาศและไม่ประกาศ เป็นการเตรียมพร้อมขั้นสูงสุด

๑.๖.๒ การปฏิบัติของหน่วยอาวุธต่อสู้อากาศยานคงเช่นเดียวกับข้อ ๑.๕ และให้พลประจำปีพร้อมยิงเป้าหมายในทันที

๒. การแจ้งเตือนภัยทางอากาศ (Air Defense Warning)

๒.๑ ระหว่างการปฏิบัติตามสภาพการเตรียมพร้อมป้องกันภัยทางอากาศอาจเกิดภัยทางอากาศได้โดยกะทันหัน ดังนั้น หน่วยอาวุธต่อสู้อากาศยานเตรียมการ และนำอาวุธต่อสู้อากาศยานเข้าที่ตั้งยิง และปฏิบัติตามแผนป้องกันภัยทางอากาศของหน่วย ตามลักษณะการแจ้งเตือนภัยทางอากาศ ดังนี้

๒.๑.๑ สีขาว (Warning White) แจ้งเตือนทุกหน่วยทราบว่า “การโจมตีทางอากาศได้สิ้นสุดลง” โดยปกติจะแจ้งหลังจากเมื่อมีการแจ้งเตือนในขั้นที่เหนือกว่ามาก่อน

๒.๑.๒ สีเหลือง (Warning Yellow) เป็นการแจ้งเตือนที่แสดงว่า อาจถูกโจมตีทางอากาศโดยยึดถือสิ่งบอกระบุที่ปรากฏ หรือจากแหล่งข่าวกรองแสดงว่าอาจถูกโจมตีทางอากาศ เพราะข่าวที่ได้รับมานั้นแสดงว่ามี บ.ฝ่ายตรงข้ามอยู่เหนือไทยหรืออยู่ในเส้นทางที่มุ่งสู่ประเทศ

๒.๑.๓ สีแดง (Warning Red) เป็นการแจ้งเตือนที่แสดงว่ากำลังถูกโจมตี ทางอากาศ หรือมีการโจมตีทางอากาศ เพราะได้มีการพิสูจน์ฝ่ายแล้วว่า บ.ฝ่ายตรงข้ามกำลังอยู่ในเขตป้องกันทางอากาศ หรือภายในบริเวณใกล้เคียงที่มีทิศทางมุ่งหน้าเข้าสู่เขตป้องกันภัยทางอากาศที่รับผิดชอบ

๒.๒ การวางกำลังต่อสู้อากาศยาน ตามสภาพการเตรียมพร้อมป้องกันภัยทางอากาศตามที่ได้รับแจ้งจาก ศยอ.ฯ เป็นเกณฑ์การวางกำลังต่ำสุด แต่ในกรณีที่ไม่ได้รับแจ้ง

และ ผบ.หน่วย เห็นว่าหน่วยนั้นกำลังเผชิญหน้ากับภัยคุกคาม หรือทราบข่าวฝ่ายตรงข้าม หรือมีสิ่งบอกร่องเหตุว่า อาจเกิดภัยทางอากาศขึ้น ก็ให้อยู่ในดุลพินิจของ ผบ.หน่วย เพิ่มเติมขนาดของการวางกำลังให้มากขึ้นเพื่อพร้อมเผชิญภัยคุกคามทางอากาศได้ทันต่อเหตุการณ์

การปฏิบัติในการป้องกันประเทศของกองทัพไทย

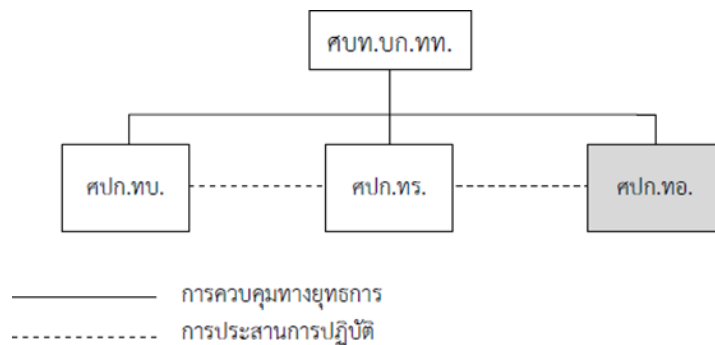
บก.ทท. กำหนดชั้นการปฏิบัติตามแผนป้องกันประเทศของ บก.ทท. ได้แก่ ชั้นปกติ ชั้นตอบโต้ และชั้นป้องกันประเทศ ดังนี้

๑. ชั้นปกติ ปฏิบัติตั้งแต่ปัจจุบัน ให้เหล่าทัพจัดเตรียมและพัฒนากำลังรบให้เพียงพอและพร้อมรบ หากกำลังฝ่ายตรงข้ามรุกล้ำอธิปไตย ให้กำลังฝ่ายเราที่ปฏิบัติหน้าที่แจ้งเตือน สกัดกั้น และผลักดันกำลังฝ่ายตรงข้ามให้ออกนอกราชอาณาจักรไทย หากไม่สามารถผลักดันกำลังฝ่ายตรงข้ามได้สำเร็จ ให้ตรึงกำลังฝ่ายตรงข้ามมิให้ขยายขอบเขตการปฏิบัติ และให้ทุกเหล่าทัพเตรียมการปฏิบัติในขั้นต่อไป

๒. ชั้นตอบโต้ ปฏิบัติตั้งแต่วัน ต. ให้เหล่าทัพใช้กำลังพร้อมรบเคลื่อนที่เร็ว หรือกำลังเพิ่มเติมทำลาย หรือผลักดันกำลังฝ่ายตรงข้ามให้ออกนอกราชอาณาจักรไทย ในขณะเดียวกันจะพิจารณาประกาศวัน ร. เพื่อระดมสรรพกำลังเพื่อการทหาร พร้อมทั้งจัดตั้ง กกล.ฉก.ร่วม ทภ.๑, กกล.ฉก.ร่วม ทภ.๒, กกล.ฉก.ร่วม ทภ.๓, กกล.ฉก.ร่วม ทภ.๔, กกล.ฉก.ทร., ฉก.ปพ.ร่วม และ กองหนุน ทท. เพื่อขึ้นการควบคุมทางยุทธการกับ บก.ทท. ในวัน ป. สำหรับ อย. ให้เตรียมกำลัง ๑ ร้อย ฉก.ปพ. เพื่อร่วมจัดตั้ง ฉก.ปพ.ร่วม

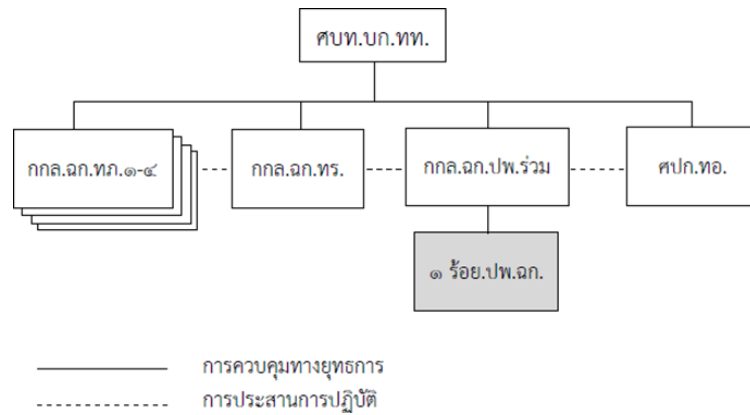
๓. ชั้นป้องกันประเทศ ปฏิบัติตั้งแต่วัน ป. กองทัพไทยจะใช้กำลังสูงสุด หากมีความจำเป็นต้องรุกเข้าไปในดินแดนฝ่ายตรงข้ามเพื่อเข้ายึดที่หมายสำคัญที่เกื้อกูลฝ่ายเราให้ได้ชัยชนะ

แผนภาพที่ ๓ - ๘ การบัญชาการและควบคุมตามแผนป้องกันประเทศของ บก.ทท. (ชั้นปกติ และชั้นตอบโต้)

ที่มา : หน่วยบัญชาการอากาศโยธิน, อัดสำเนา, ๒๕๖๐ : ๓-๓

แผนภาพที่ ๓ - ๙ การบัญชาการและควบคุมตามแผนป้องกันประเทศของ บก.ทท.
(ชั้นป้องกันประเทศ)

ที่มา : หน่วยบัญชาการอากาศโยธิน, อัดสำเนา, ๒๕๖๐ : ง-๓

การควบคุมทางยุทธการ

การควบคุมทางยุทธการมีโครงสร้างที่สลับซับซ้อนกว่าสายการบังคับบัญชา เนื่องจากแผนการป้องกันภัยทางอากาศของชาติ ประกอบด้วยแผนป้องกัน และบรรเทาภัยทางอากาศ ฝ่ายพลเรือน และแผนป้องกันภัยทางอากาศด้านทหาร สำหรับการป้องกันภัยทางอากาศด้านทหาร นั้น ผบ.ทหารสูงสุด มีความรับผิดชอบเป็นส่วนรวมในภารกิจป้องกันภัยทางอากาศ แต่ตามปกติแล้ว จะแต่งตั้งให้ผู้บัญชาการทหารอากาศดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการป้องกันภัยทางอากาศ รับผิดชอบในการดำเนินการป้องกันภัยทางอากาศด้านทหารของเหล่าทัพต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่อให้การป้องกันภัยทางอากาศด้านทหารดำเนินไปอย่างมีการประสาน และรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ผู้บัญชาการป้องกันภัยทางอากาศจะอาศัยอำนาจของผู้บัญชาการทหารสูงสุด และภายหลังที่ได้ประสานงานกับเหล่าทัพต่าง ๆ แล้ว ก็ จะกำหนดนโยบายและระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ สำหรับการใช้ และการประสานงานของอาวุธที่ใช้ในการป้องกันภัยทางอากาศขึ้น การกำหนดนโยบายและระเบียบต่าง ๆ ให้กับอาวุธที่ใช้ในการป้องกันภัยทางอากาศต้องปฏิบัตินั้นก็คือ การควบคุมทางยุทธการในการป้องกันภัยทางอากาศนั่นเอง สายการควบคุม ทางยุทธการระดับกองบัญชาการทหารสูงสุด

๑. ศูนย์บัญชาการทางทหาร (Military Command Center : MCC)

ศูนย์บัญชาการทางทหาร เป็นศูนย์กลางในการควบคุม อำนวยการ สั่งการในการปฏิบัติการร่วมของกองทัพไทย มีภารกิจ คือ การป้องกันราชอาณาจักร การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร การปฏิบัติตามนโยบายชายแดนไทย การปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงคราม การต่อต้านการก่อการร้ายสากล และงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

แผนภาพที่ ๓ - ๑๐ โครงสร้างการจัดศูนย์บัญชาการทางทหาร

ที่มา : ณฑรพล บุญงาม, เอกสารประกอบการบรรยาย, ๒๕๖๐

๒. ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพอากาศ

จัดตั้งขึ้นในกองบัญชาการกองทัพอากาศ ประกอบด้วย ศูนย์ควบคุมการปฏิบัติทางอากาศ (ศคปอ.) และศูนย์ยุทธการทางอากาศ (ศยอ.) มีความรับผิดชอบในการป้องกันภัยทางอากาศด้วยการใช้กำลังทางอากาศของ ทอ.รวมทั้งระบบการควบคุมและแจ้งเตือนภัย ปฏิบัติงานภายใต้การควบคุมทางยุทธการของศูนย์ปฏิบัติการกองทัพอากาศ (ศปก.ทอ.) และศูนย์บัญชาการทางทหาร (ศบท.) ตามลำดับ รายละเอียดตามแผนภาพที่ ๓ - ๑๑

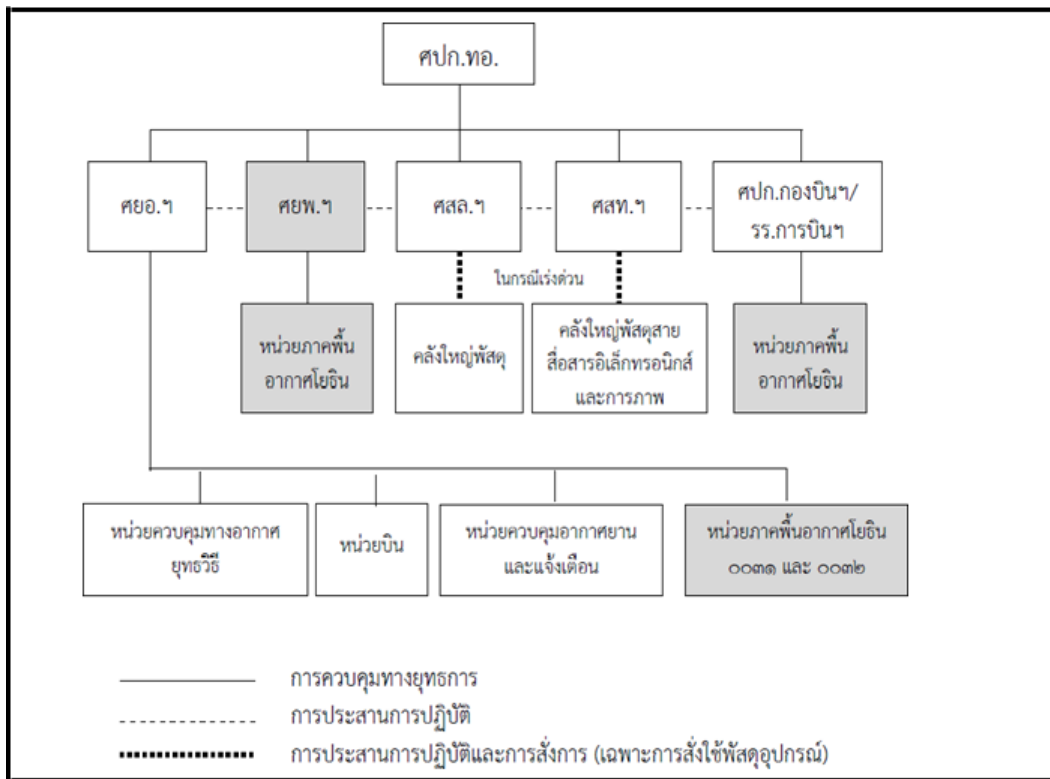
๓. ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก

จัดตั้งขึ้นในกองบัญชาการกองทัพบก ประกอบด้วยศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก (ศปกอ.ทบ.) ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกประจำพื้นที่ (ศปกอ.ทบ.ประจำพื้นที่) และศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศ พัน.ปตอ. (ศปกอ.ทบ.พัน.ปตอ.) มีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันภัยทางอากาศด้วยอาวุธต่อสู้อากาศยานประเภทผิวพื้นสู่อากาศเฉพาะตำบล และค้นหาอากาศยานระดับต่ำเพื่อสนับสนุน ทอ. ในการป้องกันภัยทางอากาศ ปฏิบัติงานภายใต้การควบคุมทางยุทธการของกองอำนวยการต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศ

๓.๑ ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก (ศปกอ.ทบ.)

มีหน้าที่สำคัญ คือ วางแผน อำนวยการ ควบคุม และกำกับดูแลเรื่อง การป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบก ประสานการปฏิบัติในเรื่องการป้องกันภัยทางอากาศ และ การแจ้งเตือนภัยให้หน่วยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ควบคุมทางยุทธการต่อ ศปกอ.ทบ.ประจำพื้นที่ และ หน่วย ปตอ. อื่น ๆ ที่ ทบ.กำหนด

แผนภาพที่ ๓ - ๑๑ โครงสร้างการจัดศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพอากาศ

ที่มา : หน่วยบัญชาการอากาศโยธิน, อัดสำเนา, ๒๕๖๐ : ง-๒

๓.๒ ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกประจำพื้นที่ (ศปกอ.ทบ.ประจำพื้นที่)

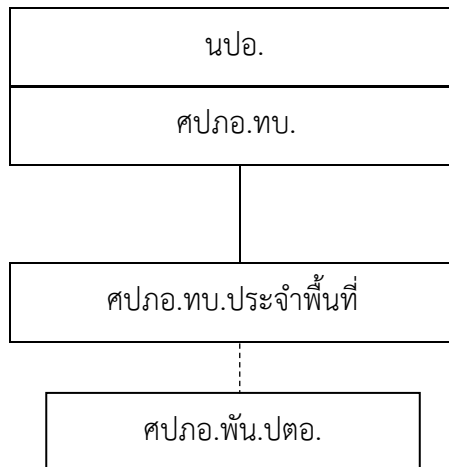
จัดตั้งขึ้นในระดับพื้นที่ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ภาคใต้ มีหน้าที่สำคัญ คือ วางแผน อำนวยการ ควบคุมและกำกับดูแล เรื่องการป้องกันภัยทางอากาศ

ของกองทัพบกประจำพื้นที่ รับผิดชอบประสานงานในเรื่องการป้องกันภัยทางอากาศ และการแจ้งเตือนภัยเน้นกับหน่วยที่เกี่ยวข้อง ควบคุมทางยุทธการต่อ ศปกอ.พัน.ปตอ. ในพื้นที่รับผิดชอบ

๓.๓ ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศ พัน.ปตอ. (ศปกอ.พัน.ปตอ.)

จัดตั้งขึ้นในระดับ พัน.ปตอ.ต่าง ๆ ในพื้นที่ มีหน้าที่สำคัญ คือ วางแผน อำนวยการ ควบคุมการปฏิบัติ การใช้อาวุธ ปตอ. ในอัตราและที่ขึ้นสมทบในการป้องกันภัยทางอากาศ ประสานในเรื่องการป้องกันภัยทางอากาศ และการแจ้งเตือนภัยเน้นกับหน่วยที่เกี่ยวข้อง ควบคุมทางยุทธการต่อหน่วยยิง ปตอ.ทั้งปวงในกองพัน

แผนภาพที่ ๓ - ๑๒ สายการบังคับบัญชา

ที่มา : กองทัพบก คู่มือราชการสนาม, ๒๕๔๓

๔. ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพอากาศ

จัดตั้งขึ้นในกองบัญชาการกองทัพอากาศ รับผิดชอบในการป้องกันภัยทางอากาศด้วยอาวุธต่อสู้อากาศยานประเภทผิวพื้นสู่อากาศ ให้แก่ที่ตั้งทางทหารของ ทร. และที่ บก.ทพ. กำหนด ปฏิบัติงานภายใต้การควบคุมทางยุทธการของกองอำนวยการต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศ

แนวคิดการปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง

ในอดีตทหารที่ปฏิบัติการรบแต่ละครั้งจะต้องพึ่งตนเองเป็นหลัก โดยก่อนออกสนามรบจะต้องได้รับฟังการบรรยายสรุปให้ทราบถึงแผนการรบที่วางไว้ล่วงหน้า และเป็นโอกาสเดียวที่จะได้ซักถามเพื่อทำความเข้าใจจุดประสงค์ของผู้บังคับบัญชา ต่อจากนั้นแล้วจะรับทราบข้อมูลสถานการณ์จากการสังเกตเองด้วยสายตา หรือรับฟังผ่านการติดต่อสื่อสารทางวิทยุ ซึ่งการติดต่อสื่อสารทางวิทยุ นั้น ก็มีข้อจำกัดที่อาจจะแปลความหมายผิด ไม่ชัดเจน หรือมีสัญญาณรบกวน

การปฏิบัติการทางทหารในยุคปัจจุบันแตกต่างจากยุคก่อน ๆ เป็นอย่างมาก ยกตัวอย่างเช่น เรื่องภัยคุกคาม ในอดีตค่อนข้างจะมีความชัดเจนในเรื่องภัยคุกคาม กล่าวคือมีภัยคุกคามเพียงอย่างเดียว นั่นคือภัยจากลัทธิคอมมิวนิสต์ แต่ปัจจุบันภัยคุกคามมีความหลากหลาย และไม่มี ความชัดเจน อาทิเช่น ภัยจากการก่อการร้าย จากการค้ายาเสพติด จากอาชญากรรมข้ามชาติ จากการพิพาทตามแนวชายแดน เป็นต้น ทำให้ภารกิจที่หน่วยได้รับมอบหมายมีความหลากหลายเพิ่มเติมขึ้นจากเมื่อก่อนที่จะเป็นการปฏิบัติการกิจด้านการป้องกันประเทศแต่เพียงอย่างเดียว ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติการกิจด้านความมั่นคงภายใน ด้านการบรรเทาสาธารณภัย ด้านการปราบปรามยาเสพติด ด้านการจับกุมการลักลอบขนของเถื่อนหนีภาษี ด้านการป้องกันการก่อการร้าย เป็นต้น ซึ่งสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในอดีตการปฏิบัติการทางทหารเป็นเรื่องที่มีความชัดเจนแน่นอน และสามารถคาดการณ์ได้ (Certainty and Predictability) ในขณะที่ปัจจุบันการปฏิบัติการทางทหารเป็นเรื่องที่ไม่มีความชัดเจนแน่นอนและไม่สามารถคาดการณ์ได้ (Uncertainty and Unpredictability) จึงจำเป็นต้องมีการปฏิบัติการร่วมที่ดี หรือมีการประสาน การปฏิบัติ ติดต่อกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันอย่างตลอดเวลา ซึ่งในอดีตการนำข้อมูลที่ตั้งเป้าหมายของฝ่ายข้าศึก หรือสถานการณ์ในสนามรบ มารายงานและแสดงผลให้ผู้บังคับบัญชา และฝ่ายอำนวยการรับรู้เท่าทันสถานการณ์กระทำได้ยาก และใช้เวลาในการดำเนินการมาก

ด้วยวิวัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information Communication Technology : ICT) ทำให้รูปแบบของสงครามเปลี่ยนแปลงไป ความจำเป็นของผู้บังคับบัญชาจะต้องอยู่ใกล้ขีดสนามรบเพื่อประเมินสถานการณ์ก็ลดลง เนื่องจากสามารถพิสูจน์ทราบสถานการณ์ในสนามรบ และสั่งการแก้ไขการปฏิบัติการต่าง ๆ ได้เหมือนกับตนเองเข้าไปอยู่ในสถานการณ์รบเอง การบัญชาการและการควบคุมการรบก็เปลี่ยนจากการใช้วิทยุสื่อสารมาเป็นเครือข่ายการสื่อสารทางยุทธวิธีที่สามารถขยายขอบเขตการปฏิบัติออกไปอย่างกว้างขวาง สลับซับซ้อน และรวดเร็ว เพิ่มระยะห่างระหว่างผู้บังคับบัญชากับสนามรบได้มาก โดยใช้การสื่อสารทั้งทางเสียงและภาพ ในลักษณะสื่อผสม (Multimedia) ที่ใช้สายสัญญาณที่มีความถี่สูง และช่องสัญญาณกว้าง และมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนไปสู่ การสื่อสารระบบไร้สาย (Wireless Communication) มากขึ้น ซึ่งสามารถกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ วิวัฒนาการของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทำให้รูปแบบของสงครามเปลี่ยนจากสงครามยุคอุตสาหกรรม (Industrial Age

Warfare) มาเป็นสงครามยุคข้อมูลข่าวสาร (Information Age Warfare) ซึ่งแนวโน้มของสถานการณ์โลก และภัยคุกคามในอนาคตจะมีความสลับซับซ้อน มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายด้านและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กอปรกับการพัฒนาระบบอาวุธทั้งทางยุทธศาสตร์และยุทธวิธี ให้มีอำนาจการทำลายมีความแม่นยำ และมีความเร็วมากขึ้น ทำให้เวลาสำหรับการตอบโต้ภัยคุกคามน้อยลง จึงเกิดความต้องการข้อมูลให้เพียงพอต่อการปฏิบัติ และการตัดสินใจที่ถูกต้องรวดเร็วเท่าทันสถานการณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกประเทศที่เจริญแล้วต่างมุ่งหวังให้ได้เปรียบด้านยุทธศาสตร์ หรือด้านยุทธวิธี เหมือนเช่นในอดีต

ในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคสงครามข้อมูลข่าวสาร ทำให้กองทัพของประเทศที่พัฒนาแล้ว ทั้ง สหรัฐอเมริกา กลุ่มประเทศยุโรปที่อยู่ในกลุ่มนาโต้ (North Atlantic Treaty Organization : NATO) และออสเตรเลีย ต่างมุ่งพัฒนากองทัพของตนให้สามารถเพิ่มการรับรู้ถึงสภาพสถานการณ์ของสนามรบและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยวิธีการกระจายปริมาณข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องและจำเป็นไปยังหน่วยบัญชาการ คณะเสนาธิการ ฝ่ายอำนวยการ และหน่วยทหาร ให้สามารถมองเห็นภาพการรบได้อย่างแท้จริง กองทัพจึงต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการออกแบบระบบควบคุมบังคับบัญชาจากที่ใช้ยุทธโศภนเป็นศูนย์กลาง มาเป็นการออกแบบระบบที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ กองทัพต้องเปลี่ยนจากแนวคิดของยุคอุตสาหกรรมที่ใช้การรวบรวมกำลังพล มีเทคโนโลยีและข้อมูล ที่จำเป็นในการรบให้กับหน่วยรบที่ทำงานด้วยตนเองและเป็นอิสระต่อกัน และอำนาจกำลังรบเกิดจากผลรวมของหน่วยรบแต่ละหน่วย โดยมีหน่วยบัญชาการระดับสูงเป็นผู้ที่มองเห็นภาพรวมใหญ่แต่เพียงหน่วยเดียว เปลี่ยนมาเป็นสงครามยุคข้อมูลข่าวสารที่อาศัยเครือข่ายที่เชื่อมโยงถึงกัน เพื่อให้แต่ละองค์ประกอบของการรบสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกันกับระบบของการรบอื่น ๆ ทั้งหมด ทำให้สามารถใช้กำลังในเวลาและสถานที่ที่ถูกต้องได้อย่างรวดเร็ว ให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางกลยุทธ์ ในขณะเดียวกันก็ป้องกันฝ่ายศัตรูไม่ให้กระทำแบบเดียวกัน เพื่อให้สามารถอยู่ในสถานะที่มีอำนาจหรือความได้เปรียบที่เหนือกว่า

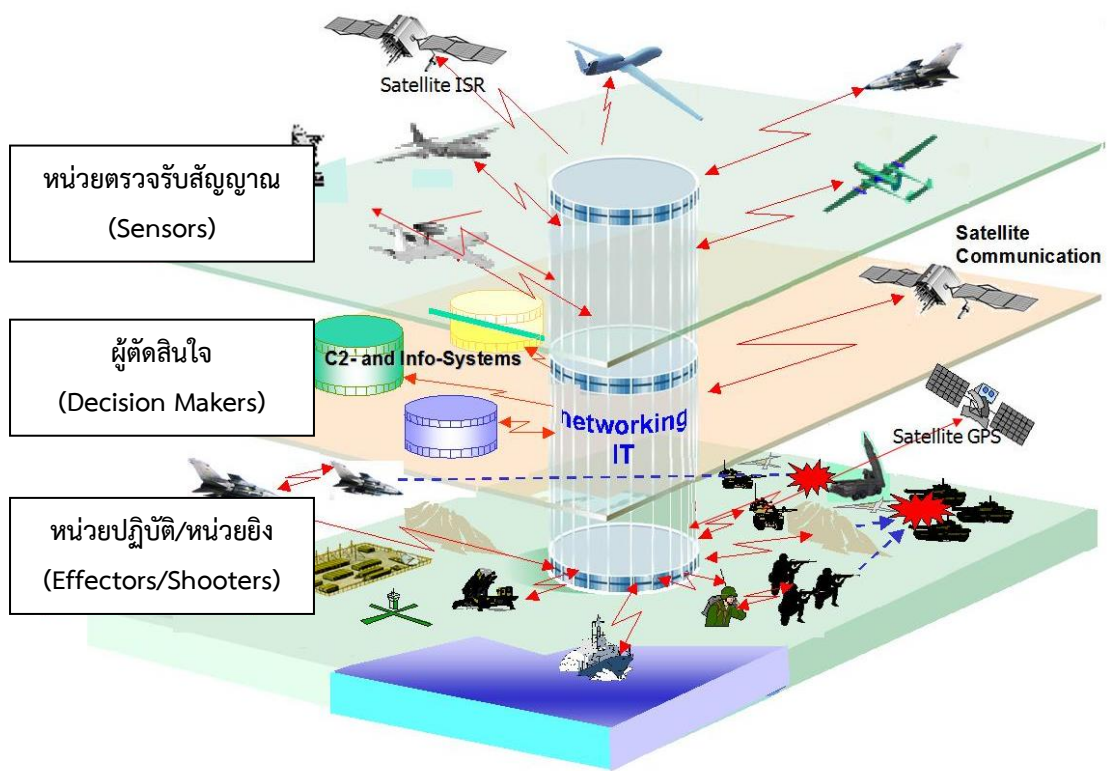
หลักการของสงครามที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (Tenets of Network Centric Warfare) สงครามที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง มีหลักการสำคัญ ๔ ประการ ดังนี้

๑. ดำเนินการเชื่อมโยงเครือข่ายอย่างแข็งแกร่งระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารดีขึ้น
๒. ดำเนินการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องจริงจัง ซึ่งจะทำให้คุณภาพของข้อมูลข่าวสาร และการหยั่งรู้ร่วมกัน ให้เท่าทันสถานการณ์ดีขึ้น
๓. เมื่อมีการหยั่งรู้เท่าทันสถานการณ์อย่างทั่วถึง ก็จะทำให้เกิดการทำงานร่วมกัน และสอดประสานกัน และยังทำให้การดำรงขีดความสามารถและความเร็วในการบัญชาการดีขึ้น

๔. เมื่อขับเคลื่อนในสิ่งเหล่านี้ได้ ก็จะส่งผลทำให้เพิ่มควมมีประสิทธิภาพอย่างมากให้กับภารกิจที่ดำเนินการ

การปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง คือ การปฏิบัติการทางทหารของสงครามยุคใหม่ ตามกรอบและหลักการของสงครามที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (NCW) ที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยกำลังต่าง ๆ ของฝ่ายเรา ที่แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ หน่วยตรวจรับสัญญาณ (Sensors) ผู้ตัดสินใจ (Decision Makers) และหน่วยปฏิบัติ/หน่วยยิง (Effectors/Shooters) ให้เป็นเครือข่ายศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นในการรบ เพื่อให้รู้เท่าทันสถานการณ์ (Situation Awareness) สามารถช่วงชิงความได้เปรียบเหนือข้าศึกได้

แผนภาพที่ ๓ - ๑๓ การปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง

ที่มา : ฤกษ์ณัฐ กาญจนกุล, บรรยาย, ๒๕๕๗

การเปรียบเทียบระบบ C⁴I ของกองทัพไทยกับระบบ C⁴I ของกองทัพบกไทย

ในที่นี้ จะพิจารณาเฉพาะระบบควบคุมบังคับบัญชาของกองทัพอากาศ และกองทัพบก ซึ่งจะเห็นถึงความแตกต่างของพัฒนาการในการพัฒนาระบบควบคุมบังคับบัญชา

กองบัญชาการกองทัพอากาศ มีการพัฒนาระบบแผนที่สถานการณ์ร่วมกองทัพอากาศ (Common Operational Picture : COP) โดยใช้การติดต่อสื่อสารผ่านเครือข่ายโทรคมนาคมทหาร ทั้งโครงข่ายหลัก (Backbone Networks) และโครงข่ายย่อย (Access Networks) อย่างไรก็ตาม เครือข่ายโทรคมนาคมทหาร ยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ปฏิบัติการทางทหารทั้งหมด ทำให้หน่วยงาน ที่มีที่ตั้งห่างไกลจากเครือข่ายการสื่อสารเส้นหลัก จำเป็นต้องใช้ระบบการสื่อสารผ่านดาวเทียม ซึ่งมีข้อสัญญาณขนาดเล็ก ความปลอดภัยต่ำ

กองทัพบก มีการพัฒนาระบบควบคุมบังคับบัญชามาเป็นลำดับ กล่าวคือ มีการพัฒนา เป็นลำดับ จากระบบควบคุมและแจ้งเตือนการป้องกันทางอากาศ (Royal Thai Air Defense System : RTADS), ระบบต่อเชื่อมแลกเปลี่ยนข้อมูลการป้องกันภัยทางอากาศอัตโนมัติ (Joint Air Defense Digital Information Network : JADDIN), Air Situation Display Computer (ASD) และ Ground Base Air Defense (GBAD) ซึ่งอาศัยข้อมูลจากกองทัพอากาศเป็นหลัก นำมาปรับใช้ ให้เหมาะสมกับกองทัพบก ทั้งนี้ ในปัจจุบันกองทัพบกใช้ระบบควบคุมบังคับบัญชา ๒ ลักษณะ คือ ระบบต่อเชื่อมแลกเปลี่ยนข้อมูลการป้องกันภัยทางอากาศอัตโนมัติแบบปรับปรุง (Joint Air Defense Digital Information Network : JADDIN ND) โดยการรับข้อมูลภาพสถานการณ์ทางอากาศ จากระบบเรดาร์ของศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกประจำพื้นที่ (ศปภอ.ทบ.ประจำพื้นที่) ทั้ง ๔ หน่วย รวมเข้าด้วยกัน โดยตัวโปรแกรมจะจัดความซ้ำซ้อนของข้อมูลแบบอัตโนมัติ และ ใช้อุปกรณ์ Air Situation Display Computer (ASD) และ Ground Base Air Defense (GBAD) ซึ่งรับข้อมูลผ่านระบบบัญชาการและควบคุมทางอากาศ (Air Command and Control System : ACCS) ของกองทัพอากาศ เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาตัดสินใจ จะเห็นได้ว่า ระบบควบคุม บังคับบัญชาของกองทัพบก บางส่วนยังคงพึ่งพาข้อมูลจากกองทัพอากาศ อย่างไรก็ตาม กองทัพบก อยู่ระหว่างการเสนองบประมาณ สำหรับการจัดทำ “ระบบเชื่อมต่อและสั่งการ ศปภอ.ทบ.” ซึ่งเป็น ระบบควบคุมบังคับบัญชา ที่รองรับการปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง และรองรับยุทธโศปกรณ์ สมัยใหม่ในอนาคต สำหรับภารกิจการป้องกันภัยทางอากาศในส่วนของกองทัพบกเอง

ปัญหาของระบบ C⁴I ในการป้องกันภัยทางอากาศในปัจจุบัน

การพัฒนาระบบควบคุมบังคับบัญชาในลักษณะของการปฏิบัติการที่ใช้เครือข่าย เป็นศูนย์กลางในการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพอากาศ จะใช้ระบบแผนที่สถานการณ์ร่วม กองทัพอากาศ (Common Operational Picture : COP) ซึ่งสามารถรับข้อมูลภาพสถานการณ์ ทางอากาศได้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย อาทิ ข้อมูลจากระบบ ACCS ของกองทัพอากาศ ข้อมูล

จากระบบเรดาร์ DR-172 ADV และระบบเรดาร์ TRML-3D/32 ของกองทัพบก ข้อมูลจาก Link-T/Link-G (Ground to Air Data Link System : GADLS) และระบบเชื่อมโยงข้อมูลทางยุทธวิธีอัตโนมัติ (TDL) ของกองทัพเรือ อย่างไรก็ตาม ด้วยพัฒนาการของระบบควบคุมบังคับบัญชาในการป้องกันภัยทางอากาศของแต่ละเหล่าทัพ มีการพัฒนาที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ยุทธโศปกรณ์ของแต่ละเหล่าทัพ ที่มีการจัดหาเพื่อตอบสนองต่อภารกิจการป้องกันภัยทางอากาศของแต่ละเหล่าทัพเองนั้น ไม่ได้ตอบโจทย์ของการป้องกันภัยทางอากาศแบบมีส่วนร่วมที่สมบูรณ์ในภาพรวมของระบบควบคุมบังคับบัญชา กล่าวคือ ติดปัญหาในเรื่องการรักษาความปลอดภัย และการพึ่งพาข้อมูลจากต่างเหล่าทัพ

ปัญหาเรื่องการรักษาความปลอดภัย หากย้อนเหตุการณ์ไปในช่วงประมาณปลายปี พ.ศ. ๒๕๕๖ เราจะได้ยินเรื่อง “มัลแวร์” (Malware) หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีการแพร่ระบาด ส่งผลต่ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์ รวมถึงระบบต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ด้วยเหตุนี้ กองทัพอากาศจึงจำเป็นต้องมีการรักษาความปลอดภัยระบบข้อมูลข่าวสารของตน ด้วยการหยุดการเชื่อมต่อช่องสัญญาณที่ไม่จำเป็น และทำให้เป็นระบบปิด ทั้งนี้ ยังคงส่งข้อมูลให้เฉพาะส่วนราชการที่จำเป็น และอยู่ในแผนหลักของการป้องกันภัยทางอากาศ ส่งผลกองทัพไทยไม่ได้รับข้อมูลภาพสถานการณ์ทางอากาศจากระบบ ACCS เพื่อเข้าสู่ระบบแผนที่สถานการณ์ร่วม COP เหตุการณ์ในครั้งนี้ ทำให้ระบบควบคุมบังคับบัญชาของกองทัพไทย ไม่มีข้อมูลภาพสถานการณ์ทางอากาศจากกองทัพอากาศ ซึ่งเป็นปัญหาต่อระบบควบคุมบังคับบัญชาของกองทัพไทย อย่างไรก็ตาม จากเหตุการณ์ดังกล่าว กองทัพบกยังคงได้รับข้อมูลภาพสถานการณ์ทางอากาศ โดยขอรับการสนับสนุนให้กองทัพอากาศเปิดช่องสัญญาณได้ในบางช่วงเวลา

สรุป

ระบบป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพไทย มีระบบควบคุมบังคับบัญชา เป็นระบบในการอำนวยความสะดวกปฏิบัติการป้องกันภัยทางอากาศที่ถือได้ว่ามีความจำเป็นและสำคัญ ที่จะส่งผลกระทบต่อปฏิบัติการภารกิจการป้องกันภัยทางอากาศในภาพรวม ดังนั้น การพัฒนาระบบการปฏิบัติในการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบก จึงควรที่จะกำหนดคุณลักษณะที่ต้องการของระบบควบคุมบังคับบัญชาในการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบก ซึ่งเป็นการกำหนดความต้องการจากหน่วยในระบบควบคุมและแจ้งเตือน และหน่วยในระบบอาวุธปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน อย่างไรก็ตาม ควรพิจารณาความต้องการการส่งข้อมูล และการสั่งการในการป้องกันภัยทางอากาศของเหล่าทัพอื่น ๆ รวมไปถึงหน่วยงานพลเรือนที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยควบคู่ไปด้วย เพื่อบูรณาการการป้องกันภัยทางอากาศในภาพรวมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และมุ่งไปสู่การปฏิบัติการป้องกันภัยทางอากาศร่วม ที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง โดยระบบ

ควบคุมบังคับบัญชาของกองทัพบก สำหรับภารกิจการป้องกันภัยทางอากาศ ควรที่จะสามารถ
รองรับข้อมูลจากระบบเรดาร์ของกองทัพบกในปัจจุบันและในอนาคต นอกจากนี้ ควรที่จะสามารถ
รับข้อมูลความเคลื่อนไหวของอากาศยานจากระบบควบคุมบังคับบัญชาต่างเหล่าทัพและส่วนราชการ
พลเรือนที่เกี่ยวข้องในลักษณะการสื่อสารสองทางได้อีกด้วย ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการขยายศักยภาพ
ในการรับรู้ถึงภาพสถานการณ์ทางอากาศ การประเมินเป้าหมายที่รวดเร็ว และการใช้อาวุธที่แม่นยำ
ได้อย่างมีประสิทธิภาพสมบูรณ์

บทที่ ๔

การพัฒนาระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศ ให้มีประสิทธิภาพ

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศ ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศ และเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศให้มีประสิทธิภาพ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตั้งแต่ฝ่ายเสนาธิการที่เกี่ยวข้องในปฏิบัติการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบก กองบัญชาการกองทัพบก หน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก และผู้ที่รับผิดชอบการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนของกระทรวงมหาดไทย รวมทั้งสิ้น ๗ นาย รายชื่อ ดังนี้

๑. พลโท ชิตชนก นุชฉายา เจ้ากรมยุทธการทหาร
๒. พันเอก วิทยา เสมาทอง ผู้อำนวยการกองยุทธการ กรมยุทธการทหารบก
๓. พันเอก ลิขิต อุ่นประดิษฐ์ ผู้อำนวยการกองยุทธการ หน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก
๔. พันโท พิเชฐ ยิ้มประเสริฐ หัวหน้าฝ่ายยุทธการ ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก
๕. พันโท เอกศิษย์ พุทธิกุล หัวหน้าฝ่ายยุทธการ กองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน
๖. นาย ธีรยุทธ์ ภูมิภักดิ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร
๗. นาย สมชาย ลีล้าน้อย ผู้อำนวยการศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต ๑ ปทุมธานี

ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

แนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศ เพื่อนำมาวิเคราะห์ ดังนี้

๑. กลุ่มผู้รับผิดชอบระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศของหน่วยงานทหาร

๑.๑ ความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันของระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศ ระหว่างหน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

แผนป้องกันภัยทางอากาศ (ทปอ.๖๐) กองบัญชาการกองทัพไทยทั้งกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ต่างมีภารกิจในการประสานการปฏิบัติกับกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (กอ.ปภ.) ในเขตพื้นที่รับผิดชอบโดยใกล้ชิด ในส่วนของกองทัพบก ภารกิจดังกล่าวเป็นความรับผิดชอบของหน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก ในฐานะหน่วยที่รับผิดชอบในการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบก โดยมีศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกเป็นหน่วยปฏิบัติในการประสานกับกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในเขตพื้นที่ ซึ่งการจัดของศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก จะมีศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกประจำพื้นที่ ประจำอยู่ในพื้นที่ ของกองทัพภาค ทั้งในภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ หน้าที่ประการหนึ่งของศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกประจำพื้นที่ คือแจ้งเตือนให้กับหน่วยทหารและส่วนราชการพลเรือนในพื้นที่ รับผิดชอบ ซึ่งในอัตราการจัดและยุทธโธปกรณ์ มีนายทหารแจ้งเตือนภัยอยู่ในส่วนปฏิบัติการของศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกประจำพื้นที่ มีหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจดังกล่าว แต่ที่ผ่านมายังไม่มีการปฏิบัติภารกิจดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกประจำพื้นที่ได้เคยจัดเจ้าหน้าที่ไปประสานกับกองอำนวยการการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เขตและจังหวัด ในการเตรียมการฝึกเป็นหน่วยเบื้องต้น เพื่อเป็นการเตรียมการและเป็นการประสานขั้นต้นในการปฏิบัติตามแผนป้องกันภัยทางอากาศ และแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ หากมีเหตุการณ์โจมตีทางอากาศเกิดขึ้น ในการที่จะลดผลกระทบกับพลเรือนในเขตหลังและเขตภายใน ซึ่งผลการประสานทางกองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตและจังหวัด ยังไม่มี

แนวทางการปฏิบัติอย่างชัดเจนในเรื่องของการป้องกันภัยทางอากาศ ถึงแม้จะกำหนดอยู่ในแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ ก็ตาม

แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ ในเรื่องของภัยทางอากาศถูกกำหนดเป็นภัยที่เกิดจากมนุษย์เขีนไว้ในบทบาทที่กล่าวถึงภัยต่าง ๆ ที่เกิดจากธรรมชาติและเกิดจากมนุษย์ แต่ในเรื่องรายละเอียดการปฏิบัติก็ไม่ได้เขีนไว้อย่างชัดเจน ต่างจากภัยอื่น เช่น การก่อวินาศกรรม จึงทำให้ไม่มีการสานต่อในเรื่องของระเบียบปฏิบัติประจำในการปฏิบัติร่วมกันกับส่วนราชการพลเรือน อีกทั้งในเรื่องของระบบการสื่อสารก็ยังไม่มีความชัดเจนว่าจะดำเนินการอย่างไร

ตามแผนป้องกันภัยทางอากาศ (ทปอ.๖๐) กองบัญชาการกองทัพไทย การประสานกับกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (กอ.ปภ.) ในเขตพื้นที่โดยใกล้ชิด ซึ่งต้องปฏิบัติตามแผนทั้งกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ บางพื้นที่ก็ยังไม่มีความชัดเจนในความรับผิดชอบในการแบ่งการดำเนินการ เช่น พื้นที่เขตติดกับฐานทัพเรือ และตำบลสำคัญทางยุทธศาสตร์ตามแนวชายฝั่งทะเล จังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง โดยมีหน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่งของกองทัพเรือทำการป้องกันภัยทางอากาศให้กับที่ตั้งที่กำหนด แต่อยู่ในความรับผิดชอบทางดินแดนของกองทัพบก โดยมีศูนย์ต่อสู้อากาศที่ ๑ ประจำพื้นที่ภาคกลางรับผิดชอบการแจ้งเตือนภัยในพื้นที่ จากการทับซ้อนกันระหว่างพื้นที่กับภารกิจที่หน่วยได้รับตามแผนฯ จึงทำให้เกิดความสับสนว่ากองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง หน่วยใดจะเป็นผู้ประสานการปฏิบัติในการแจ้งเตือน โดยกองบัญชาการกองทัพไทยจะเป็นผู้กำหนดให้หน่วยใดดำเนินการอีกครั้งในการทำแผนเผชิญสถานการณ์วิกฤติ ซึ่งความไม่ชัดเจนดังกล่าวอาจเป็นปัจจัยหนึ่งในการที่ทำให้การประสานกับกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด ยังไม่เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

ในการป้องกันภัยทางอากาศนั้น สิ่งที่สำคัญไม่น้อยกว่าการป้องกันเชิงรุกก็คือการป้องกันเชิงรับ เพื่อลดอันตรายและการสูญเสียที่เกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่การรบ โดยมีการฝึกพิทักษ์พื้นที่เขตหลังและการระดมทรัพยากร ทั้งในระดับกองบัญชาการกองทัพไทย และระดับกองทัพบกก็คือกองทัพภาค ในระดับกองบัญชาการกองทัพไทยมีการฝึกอยู่ในงานการฝึกประจำปี (กฝร.) แต่ไม่มีกิจของงานการป้องกันภัยทางอากาศในการพิทักษ์พื้นที่ส่วนหลัง เพียงมีกิจในการป้องกันภัยทางอากาศในการป้องกันตำบลสำคัญทางยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นภารกิจทางทหารเป็นหลัก ไม่มีการเชื่อมประสานในเรื่องของการป้องกันเชิงรับกับส่วนราชการพลเรือน ในระดับกองทัพบกคือการฝึกของกองทัพภาค ในการฝึกพิทักษ์พื้นที่ส่วนหลังของกองทัพภาค ก็ไม่มีกิจหรืองานการฝึกในเรื่องของการป้องกันภัยทางอากาศเชิงรับในการลดอันตรายและสูญเสียจากการโจมตี

ทางอากาศกับส่วนราชการพลเรือน คงมีการจัดกำลังหน่วยป้องกันภัยทางอากาศไปป้องกันภัยทางอากาศให้กับตำบลสำคัญทางยุทธศาสตร์ และหน่วยดำเนินกลยุทธ์ในพื้นที่กองทัพภาคเท่านั้น

๑.๒ ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศร่วม ระหว่างหน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยทางอากาศฝ่ายพลเรือน

จัดให้มีการฝึกร่วมกันระหว่างหน่วยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยทางอากาศทั้งฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือน ไม่ว่าจะเป็นการฝึกพร้อมของกองทัพไทย (กพล.) การฝึกพิทักษ์พื้นที่ส่วนหลังของกองทัพภาค หรือการฝึกปัญหาที่บังคับการ เป็นต้น พร้อมทั้งจัดทำแผนละเอียดตั้งแต่ยามปกติในทุก ๆ ระดับ ประสานงานและดำเนินการร่วมกันทุกภาคส่วนราชการ ภาคเอกชน และกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บคปก.ช.) ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้าน การป้องกันภัยทางอากาศ ตั้งแต่ยามปกติ รวมไปถึงการประสานและจัดทำแผนร่วมกับกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด (กอปภ.จ.) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ (กอปภ.อ.) เพื่อให้เกิดการปฏิบัติร่วมกัน และนำมาซึ่งการปรับปรุงแผนให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น และที่สำคัญควรที่จะต้องปรับปรุงแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ให้มีกฎหมายระเบียบ คำสั่งต่าง ๆ รองรับภัยทางอากาศให้ชัดเจน เพื่อให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับภัยทางอากาศได้มีแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน

๑.๓ ข้อเสนอแนะ

ภัยทางอากาศถือเป็นภัยคุกคามที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว รุนแรง และเกิดได้ทุกเวลา ทุกพื้นที่ สามารถสร้างความเสียหายอย่างมากที่สุดต่อความมั่นคงของชาติ ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ ทางสังคมจิตวิทยา และทางทหาร ฉะนั้นกำลังพลของทุกหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนพลเรือน รวมทั้งฝ่ายทหาร จะต้องพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันภัยคุกคามทางอากาศได้อย่างเป็นอัตโนมัติ ทันทีเพื่อที่จะลดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินให้อยู่ในวงจำกัด ถ้าหากได้มีการวางแผนที่ดี กำหนดนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้ชัดเจน และครอบคลุมต่อภารกิจและบทบาท มีการร่วมมือในการปฏิบัติ มีการประสานงานไปในทิศทางเดียวกัน เชื่อได้ว่าระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศจะมีประสิทธิภาพ และสามารถนำศักยภาพของทรัพยากรของชาติทุกรูปแบบที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ซึ่งองค์กรในระดับสูงของประเทศ ควรต้องให้ความสำคัญต่อระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยคุกคามทางอากาศมากขึ้น โดยจะต้องบูรณาการทรัพยากรที่มีอยู่ทุกภาคส่วน และจัดทำแผนเพื่อรองรับต่อภัยคุกคามทางอากาศดังกล่าว สำหรับในระดับกองทัพไทย และกระทรวงกลาโหม ต้องกำหนดยุทธศาสตร์

ในการวางแผนร่วมกับส่วนราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีการเตรียมกำลังและการใช้กำลังให้มีความชัดเจนอย่างเป็นระบบ และเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง

๒. กลุ่มผู้รับผิดชอบระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศของหน่วยงานพลเรือน

๒.๑ ความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันของระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศ ระหว่างหน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

ภัยทางอากาศถือได้ว่าเป็นการจัดการในภาวะฉุกเฉิน ซึ่งจะต้องปฏิบัติการเพื่อลดความรุนแรง รวมทั้งการรักษาขวัญ สร้างความมั่นใจ และปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นระเบียบของเจ้าหน้าที่และประชาชน โดยให้ยึดถือว่าการรักษาชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นเรื่องเร่งด่วนลำดับแรกที่จะต้องเร่งเข้าระงับและให้ความช่วยเหลือ ดังนั้น ในภาวะปกติจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมไว้เพื่อให้สามารถเผชิญกับภัยทางอากาศที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพรวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์ แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ ได้มีการจัดทำรายละเอียดการปฏิบัติในแต่ละสาธารณภัยไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งจะมีกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งต่าง ๆ รองรับไว้อย่างชัดเจนทุกสาธารณภัย แต่ในเรื่องของภัยทางอากาศยังไม่มีรายละเอียดในการปฏิบัติ กฎหมายหลัก ระเบียบ คำสั่งต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติยังไม่มีการระบุ จึงทำให้ภัยทางอากาศไม่มีการสานต่อในเรื่องของการปฏิบัติร่วมกันกับส่วนราชการทหาร

๒.๒ ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศร่วม ระหว่างหน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยทางอากาศฝ่ายพลเรือน

ควรมีการฝึกร่วมกัน ระหว่างกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ กับหน่วยงานทหารในแต่ละระดับที่รับผิดชอบแผนสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินในเรื่องของภัยทางอากาศ ต้องจัดให้มีการฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยร่วมกันอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง โดยให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการป้องกัน แก่ไข บรรเทา และฟื้นฟูความเสียหายจากสาธารณภัยได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจกำหนดแนวทางแก้ปัญหาในการจัดการความเสี่ยงจากภัยทางอากาศ เพื่อลดความเสี่ยงภัยของชุมชนและเพิ่มขีดความสามารถให้คนในชุมชนมีศักยภาพในการระงับบรรเทาภัยได้ด้วยตนเองในระดับหนึ่งก่อนที่หน่วยงานภายนอกจะเข้าไปให้ความช่วยเหลือ การฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นเครื่องมือและกิจกรรมในการสร้างความพร้อมและเพิ่มศักยภาพของหน่วยงานและบุคลากร รวมทั้งเป็นการทดสอบการประสานงาน

และการบูรณาการความร่วมมือ ทำให้ทราบจุดบกพร่องและช่องว่างในการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ แผนปฏิบัติการ และแผนเผชิญเหตุให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ในการฝึกแต่ละครั้งควรจะต้องมีการประเมินผลโดยจะต้องตั้งประเด็นคำถามไว้อย่างน้อยได้แก่ การฝึกบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ความจำเป็นในการปรับปรุงระบบการจัดการในภาวะฉุกเฉิน ขั้นตอน และ แนวทางปฏิบัติในการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ การสื่อสาร ทรัพยากร ทักษะ ประสบการณ์ ความต้องการ การฝึกอบรม ทรัพยากรเพิ่มเติม ข้อบกพร่อง อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการฝึกครั้งต่อไป

๒.๓ ข้อเสนอแนะ

ในการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยร่วม ระหว่างพลเรือนกับทหารนั้น จะต้องมีการประสานงานระหว่างกันอย่างใกล้ชิด และพยายามเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกัน รวมทั้งดำรงการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนระหว่างการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสนับสนุนการจัดการสาธารณภัยของกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และศูนย์บัญชาการเหตุการณ์แต่ละระดับ ฝ่ายทหารอาจพิจารณาจัดตั้งศูนย์ประสานงานระหว่างพลเรือนกับทหาร หรือศูนย์ปฏิบัติงานร่วมระหว่างพลเรือนกับทหาร ขึ้นอยู่กับระดับของหน่วยและสถานการณ์สาธารณภัย เพื่อประชุมหารือและแลกเปลี่ยนข้อมูลในการจัดการสาธารณภัย รวมทั้งการบรรยายสรุปสถานการณ์ประจำวัน เพื่อทำความเข้าใจต่อสถานการณ์ให้ตรงกัน

สรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

๑. ความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันของระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศ ระหว่างหน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

๑.๑ พื้นที่ บางส่วนยังไม่มี ความชัดเจนในการแบ่งมอบความรับผิดชอบตามแผนป้องกันภัยทางอากาศ (ทปอ. ๖๐) กองบัญชาการกองทัพไทย นั้น กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ จะต้องมีการประสานงานกับกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (กอ.ปภ.) ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบโดยใกล้ชิด ซึ่งบางพื้นที่ยังไม่มี ความชัดเจนในความรับผิดชอบ เช่น

พื้นที่เขตติดกับฐานทัพเรือ และตำบลสำคัญทางยุทธศาสตร์ตามแนวชายฝั่งทะเล ในจังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง โดยมีหน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่งของกองทัพเรือ ทำการป้องกันภัยทางอากาศให้กับที่ตั้งที่กำหนด แต่อยู่ในความรับผิดชอบทางดินแดนของกองทัพบก โดยมีศูนย์ต่อสู้ป้องกันทางอากาศกองทัพบกที่ ๑ ประจำพื้นที่ภาคกลาง รับผิดชอบการแจ้งเตือนภัยในพื้นที่ เป็นต้น

๑.๒ ไม่มีการฝึกร่วมกันระหว่างหน่วยทหารกับภาคพลเรือนที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยทางอากาศ ในระดับกองบัญชาการกองทัพไทยมีการฝึกอยู่ในงานการฝึกประจำปี (กฟร.) แต่ไม่มีกิจกรรมของงานการป้องกันภัยทางอากาศในการพิทักษ์พื้นที่ส่วนหลัง เพียงมีกิจกรรมในการป้องกันภัยทางอากาศในการป้องกันตำบลสำคัญทางยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นภารกิจทางทหารเป็นหลัก ไม่มีการเชื่อมประสานในเรื่องของการป้องกันเชิงรับกับส่วนราชการพลเรือน ในระดับกองทัพบก คือการฝึกของกองทัพภาค ในการฝึกพิทักษ์พื้นที่ส่วนหลังของกองทัพภาค ก็ไม่มีกิจกรรมการฝึกในเรื่องของการป้องกันภัยทางอากาศเชิงรับในการลดอันตรายและสูญเสียจากการโจมตีทางอากาศกับส่วนราชการพลเรือน คงมีแต่การจัดกำลังหน่วยป้องกันภัยทางอากาศไปสนับสนุนการป้องกันภัยทางอากาศให้กับตำบลสำคัญทางยุทธศาสตร์ และหน่วยดำเนินกลยุทธ์ในพื้นที่กองทัพภาคเท่านั้น จะเห็นได้ว่า งานการฝึกที่สำคัญทั้งสองงานที่ต้องประสานกับส่วนราชการพลเรือนไม่มีงานการฝึกการป้องกันภัยทางอากาศในการป้องกันเชิงรับอยู่เลย จึงทำให้การประสานการปฏิบัติในการป้องกันภัยอากาศกับกองอำนาจการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนไม่เป็นผลอย่างเป็นรูปธรรม

๑.๓ แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ ในเรื่องของภัยทางอากาศไม่มีรายละเอียดในการปฏิบัติ ซึ่งแตกต่างจากภัยอื่น ๆ ที่มีกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งต่าง ๆ รองรับไว้อย่างชัดเจน จึงทำให้ภัยทางอากาศไม่มีการสานต่อในเรื่องของระเบียบปฏิบัติประจำในการปฏิบัติร่วมกันกับส่วนราชการพลเรือน อีกทั้งในเรื่องของระบบการสื่อสารก็ยังไม่มีความชัดเจนว่าจะดำเนินการอย่างไร

๒. ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศร่วม ระหว่างหน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยทางอากาศฝ่ายพลเรือน

๒.๑ ควรจัดให้มีการวางแผน ประสานงานและดำเนินการร่วมกันทุกภาคส่วนราชการ ภาคเอกชน และกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.)

ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการป้องกันภัยทางอากาศ ตั้งแต่ยามปกติ รวมไปถึงการประสาน และจัดทำแผนร่วมกับกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด (กอปภ.จ.) กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ (กอปภ.อ.) อีกด้วย

๒.๒ ควรจัดให้มีการฝึกร่วมกันระหว่างหน่วยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยทางอากาศทั้งฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือน ไม่ว่าจะเป็นการฝึกพร้อมของกองทัพไทย การฝึกพิทักษ์พื้นที่ส่วนหลังของกองทัพภาค หรือการฝึกปัญหาที่บังคับการ เป็นต้น เพื่อให้เกิดการปฏิบัติร่วมกัน และนำมาซึ่งการปรับปรุงแผนให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

๒.๓ ปรับปรุงแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ให้มีกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งต่าง ๆ รองรับภัยทางอากาศให้ชัดเจน เพื่อให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับภัยทางอากาศ ได้มีแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน

๓. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

๓.๑ กำลังพลของทุกหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนพลเรือน รวมทั้งฝ่ายทหาร พร้อมทั้งจะปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันภัยคุกคามทางอากาศ ถ้าหากได้มีการวางแผนกำหนดนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้ชัดเจนและครอบคลุมต่อภารกิจและบทบาท มีการประสานการปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน เชื่อได้ว่าระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศจะมีประสิทธิภาพ และสามารถนำศักยภาพของทรัพยากรของชาติทุกรูปแบบที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

๓.๒ หน่วยระดับสูงของประเทศ ควรต้องให้ความสำคัญต่อระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยคุกคามทางอากาศมากขึ้น ในระดับกองทัพไทย และกระทรวงกลาโหม ต้องกำหนดยุทธศาสตร์ในการวางแผนร่วมกับส่วนราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีการเตรียมกำลังและการใช้กำลัง ให้มีความชัดเจนอย่างเป็นระบบ และเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากลักษณะของการปฏิบัติงานร่วมกัน ซึ่งแบ่งตามระดับความสำคัญออกเป็น ๓ ระดับ คือ การปฏิบัติงานร่วมกันในระดับต่ำ การปฏิบัติงานร่วมกันในระดับปานกลาง และการปฏิบัติงานร่วมกันในระดับสูง จะเห็นได้ว่า ที่ผ่านมางานการป้องกันภัยทางอากาศในการเสริมกับการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนนั้น เป็นการปฏิบัติร่วมกันในระดับต่ำ ได้แต่ทำความเข้าใจกับคุ้นเคยกับโครงการ แผนงานที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่น ๆ การจัดให้มีการติดต่อสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ เช่น กรณีที่ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพประจำพื้นที่ไปประสานกับป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดและอำเภอ แต่ยังไม่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นทางการ หรือมีการแลกเปลี่ยนเจ้าหน้าที่

วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ระหว่างกัน ซึ่งปัจจัยที่จะทำให้ความร่วมมือประสบความสำเร็จ นั้น จะต้องมีการประสานในเรื่องต่าง ๆ (เรวัตร์ ชาตรีวิศิษฐ์, ๒๕๓๙, ๑๒๐ - ๑๒๑) คือ เราต้องทำความเข้าใจยอมรับเป้าหมายร่วมกัน การกำหนดวิธีวิเคราะห์ปัญหาแนวทางปฏิบัติ รวมทั้งวางแผนพิบัติและอำนวยความสะดวกในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน จัดระบบการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาภายใต้ความร่วมมือในการกำหนดกิจกรรมในส่วนความรับผิดชอบของตน ดังนั้น ควรจะต้องปรับปรุงในเรื่องของการปฏิบัติในการป้องกันภัยทางอากาศ ในการประสานกับส่วนราชการพลเรือนในการปฏิบัติในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับกองบัญชาการกองทัพไทย และระดับกองทัพภาค โดยสร้างความร่วมมือในการปฏิบัติความร่วมมือ ในการบริหารสร้างร่วมมือกันก็จะต้องมีการประสานการปฏิบัติ ผ่านกระบวนการการสร้างความร่วมมือและกระบวนการการฝึกซ้อม เพื่อจะให้ได้ดำเนินการในเรื่องของการป้องกันภัยทางอากาศในการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแผนการเตรียมพร้อมแห่งชาติ ฉะนั้น การวิเคราะห์ข้อมูลปัญหา อุปสรรค ข้อขัดข้อง และแนวทางการพัฒนาระบบการปฏิบัติในการป้องกันภัยทางอากาศร่วม พอสรุปได้ดังนี้

๑. เนื่องจากพื้นที่บางส่วนยังไม่มี ความชัดเจนในการแบ่งมอบความรับผิดชอบตามแผนป้องกันภัยทางอากาศ (ทปอ. ๖๐) กองบัญชาการกองทัพไทย นั้น กองทัพบก กองทัพเรือ และ กองทัพอากาศ จะต้องมีการประสานงานกับกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (กอ.ปภ.) ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบโดยใกล้ชิด ซึ่งบางพื้นที่ยังไม่มี ความชัดเจนในความรับผิดชอบ เช่น พื้นที่เขตติดกับฐานทัพเรือ และตำบลสำคัญทางยุทธศาสตร์ตามแนวชายฝั่งทะเลในจังหวัดชลบุรี และ จังหวัดระยอง โดยมีหน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่งของกองทัพเรือทำการป้องกันภัยทางอากาศให้กับที่ตั้งที่กำหนด แต่อยู่ในความรับผิดชอบทางดินแดนของกองทัพบก โดยมีศูนย์ต่อสู้อากาศยานป้องกันทางอากาศกองทัพบกที่ ๑ ประจำพื้นที่ภาคกลาง รับผิดชอบการแจ้งเตือนภัยในพื้นที่ เป็นต้น จากการทับซ้อนกันระหว่างพื้นที่กับภารกิจที่หน่วยได้รับตามแผนฯ จึงทำให้เกิดคำถามที่ว่า กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง หน่วยใดจะเป็นผู้ประสานการปฏิบัติในการแจ้งเตือน โดยกองบัญชาการกองทัพไทยจะเป็นผู้ กำหนดให้ว่าหน่วยใดเป็นหน่วยที่ต้องดำเนินการอีกครั้งในขั้นตอนการจัดทำแผนเผชิญสถานการณ์ วิกฤติ ซึ่งความไม่ชัดเจนดังกล่าวอาจเป็นปัจจัยหนึ่งในการที่ทำให้การประสานกับกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (กอ.ปภ.) จังหวัดและอำเภอยังไม่เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น ควรจัดให้มีการวางแผน / ประสานงานและดำเนินการร่วมกันทุกภาคส่วนราชการ ภาคเอกชน และ กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปภ.ช.) ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทางอากาศ ตั้งแต่ยามปกติ รวมไปถึงการประสานและจัดทำแผนร่วมกับกองอำนวยการป้องกัน

และบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด(กอปภ.จ.) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ (กอปภ.อ.) อีกด้วย

๒. ไม่มีการฝึกพร้อมกันระหว่างหน่วยทหารกับภาคพลเรือนที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยทางอากาศ ในการป้องกันภัยทางอากาศนั้น สิ่งที่สำคัญไม่น้อยกว่าการป้องกันเชิงรุกก็คือ การป้องกันเชิงรับ เพื่อลดอันตรายและการสูญเสียที่เกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่การรบ โดยมีการฝึกพิทักษ์พื้นที่เขตหลังและการระดมทรัพยากร ทั้งในระดับกองบัญชาการกองทัพไทย และระดับกองทัพบกก็คือ กองทัพภาค ในระดับกองบัญชาการกองทัพไทยมีการฝึกอยู่ในงานการฝึกประจำปี (กปร.) แต่ไม่มีกิจของงานการป้องกันภัยทางอากาศในการพิทักษ์พื้นที่ส่วนหลัง เพียงมีกิจในการป้องกันภัยทางอากาศในการป้องกันตำบลสำคัญทางยุทธศาสตร์ซึ่งเป็นภารกิจทางทหารเป็นหลัก ไม่มีการเชื่อมประสานในเรื่องของการป้องกันเชิงรับกับส่วนราชการพลเรือน ในระดับกองทัพบก คือการฝึกของกองทัพภาค ในการฝึกพิทักษ์พื้นที่ส่วนหลังของกองทัพภาค ก็ไม่มีกิจหรืองานการฝึกในเรื่องของการป้องกันภัยทางอากาศเชิงรับ ในการลดอันตรายและสูญเสียจากการโจมตีทางอากาศกับส่วนราชการพลเรือน คงมีแต่การจัดกำลังหน่วยป้องกันภัยทางอากาศ ไปสนับสนุนการป้องกันภัยทางอากาศให้กับตำบลสำคัญทางยุทธศาสตร์ และหน่วยดำเนินกลยุทธ์ในพื้นที่กองทัพภาคเท่านั้น จะเห็นได้ว่า งานการฝึกที่สำคัญทั้งสองงานที่ต้องประสานกับส่วนราชการพลเรือน ไม่มีงานการฝึกการป้องกันภัยทางอากาศในการป้องกันเชิงรับอยู่เลย จึงทำให้การประสานการปฏิบัติในการป้องกันภัยอากาศกับกองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนไม่เป็นผลอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น ควรจัดให้มีการฝึกพร้อมกันอย่างต่อเนื่องระหว่างหน่วยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยทางอากาศทั้งฝ่ายทหาร และฝ่ายพลเรือน ไม่ว่าจะเป็นการฝึกพร้อมของกองทัพไทย การฝึกพิทักษ์พื้นที่ส่วนหลังของกองทัพภาค หรือการฝึกปัญหาที่บังคับการ เป็นต้น เพื่อให้เกิดการปฏิบัติร่วมกันและนำมาซึ่งการปรับปรุงแผนให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น รวมทั้งมีการตรวจสอบ ตลอดจนร่วมกันให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ เช่น การดำเนินการเพื่อการพิทักษ์พื้นที่ส่วนหลัง การป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และการรักษาความมั่นคงภายใน ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรของชาติทุกรูปแบบที่มีอยู่ในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดในการป้องกันประเทศตามระบบการต่อสู้เบ็ดเสร็จตามแผนที่ได้กำหนดไว้ได้อย่างแท้จริง และมีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางการปฏิบัติเพื่อการพิทักษ์พื้นที่ส่วนหลังบนพื้นฐานของหลักนิยมเดียวกันที่มีความเหมาะสมกับประเทศไทย สามารถใช้ในการป้องกันเอกราชอธิปไตย และความอยู่รอดของประเทศชาติ และประชาชนได้อย่างแท้จริง

๓. แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ ในเรื่องของภัยทางอากาศ ไม่มีรายละเอียดในการปฏิบัติ ซึ่งแตกต่างจากภัยอื่น ๆ ที่มีกฎหมาย ระเบียบคำสั่งต่าง ๆ รองรับไว้อย่างชัดเจน แผนป้องกันภัยทางอากาศ (ทปอ. ๖๐) กองบัญชาการ

กองทัพไทย ทั้งกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ต่างมีภารกิจในการประสานการปฏิบัติ กับกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (กอ.ปภ.) ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบโดยใกล้ชิด ในส่วนของกองทัพบก ภารกิจดังกล่าวเป็นความรับผิดชอบของหน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศ กองทัพบก ในฐานะหน่วยที่รับผิดชอบในการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบก โดยมีศูนย์ต่อสู้ ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกเป็นหน่วยปฏิบัติ ในการประสานกับกองอำนาจการป้องกัน และ บรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ ซึ่งการจัดของศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกจะมี จำนวน ๔ ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกประจำพื้นที่ ประจำอยู่ในพื้นที่ของกองทัพภาค ทั้งพื้นที่ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ หน้าที่ประการหนึ่งของ ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกประจำพื้นที่ คือ แจ่งเตือนให้กับหน่วยทหารและ ส่วนราชการพลเรือนในพื้นที่ที่รับผิดชอบ ซึ่งในอัตราการจัดและยุทธโศปกรณ์มีนายทหารแจ่งเตือนภัย อยู่ในส่วนปฏิบัติการของศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกประจำพื้นที่ มีหน้าที่ในการปฏิบัติ ภารกิจดังกล่าว แต่ที่ผ่านมายังไม่มีการปฏิบัติภารกิจดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งศูนย์ต่อสู้ป้องกัน ภัยทางอากาศกองทัพบกประจำพื้นที่ ได้เคยจัดเจ้าหน้าที่ไปประสานกับกองอำนาจการป้องกัน และ บรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และอำเภอ ในการเตรียมการฝึกเป็นหน่วยเบื่องสูง เพื่อเป็น การเตรียมการ และเป็นการประสานขั้นต้นในการปฏิบัติตามแผนป้องกันภัยทางอากาศ และ แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ หากมีเหตุการณ์โจมตีทางอากาศเกิดขึ้น ในการที่จะลด ผลกระทบกับพลเรือนในพื้นที่เขตหลังและเขตภายใน ซึ่งผลการประสานทางกองอำนาจการฯ ดังกล่าว ยังไม่มีแนวทางการปฏิบัติอย่างชัดเจนในเรื่องของการป้องกันภัยทางอากาศ ถึงแม้จะ กำหนดอยู่ในแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ ก็ตาม จึงทำให้ภัย ทางอากาศไม่มีการสานต่อในเรื่องของระเบียบปฏิบัติประจำ ในการปฏิบัติร่วมกันกับส่วนราชการ พลเรือน อีกทั้งในเรื่องของระบบการสื่อสารก็ยังไม่มีความชัดเจนว่าจะดำเนินการอย่างไร ดังนั้น จึงควรมีการปรับปรุงแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ให้มีกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งต่าง ๆ รองรับภัยทางอากาศให้ชัดเจน เพื่อให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับภัยทางอากาศ ได้มีแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน

สรุป

แนวทางในการพัฒนาระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศให้มี ประสิทธิภาพ นั้น จะต้องมีการดำเนินการแบบบูรณาการเป็นภาพรวม ตั้งแต่หน่วยระดับสูงที่จะต้อง กำหนดนโยบาย/ยุทธศาสตร์ ให้ชัดเจน จนไปถึงผู้ปฏิบัติในระดับล่าง ปรับปรุงโครงสร้าง จัดทำแผน ร่วมกัน กำหนดระเบียบการปฏิบัติประจำให้เหมาะสม มีการใช้กำลังและการฝึกพร้อมที่ถูกต้อง

เหมาะกับสภาวะการณ์ในปัจจุบัน เพื่อให้กำลังพลทุกคนที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยทางอากาศ มีความรู้ ความสามารถตามตำแหน่งหน้าที่ พร้อมทั้งจะเผชิญกับภัยคุกคามทางอากาศได้อย่างทันท่วงที มีการปฏิบัติงานด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งหมดที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น หากทุกหน่วยงาน ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนพลเรือน จัดทำกรอบและแนวทางในการดำเนินการที่ชัดเจน เพื่อให้สอดคล้องกับแผนของฝ่ายทหาร จะสามารถใช้ทรัพยากรของชาติทุกรูปแบบที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ในการป้องกันประเทศตามแผนของระบบการต่อสู้ เบ็ดเสร็จที่ได้กำหนดไว้ได้อย่างแท้จริง ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานในระบบการป้องกันภัยทางอากาศมีประสิทธิภาพมากขึ้นไปด้วย

บทที่ ๕

สรุป และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศ ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศ และเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศให้มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีความร่วมมือ แผนการป้องกันภัยทางอากาศทั้งทางฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือน รวมทั้ง เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยที่เกี่ยวข้องกับระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศ แต่ละระดับ ประกอบด้วย ฝ่ายเสนาธิการที่เกี่ยวข้องในปฏิบัติการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบก กองบัญชาการกองทัพอากาศ หน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพอากาศ และผู้ที่รับผิดชอบการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนของกระทรวงมหาดไทย รวมทั้งสิ้น ๗ นาย โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) และนำข้อมูลที่ได้มาสรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่กำหนดไว้ ทำการวิเคราะห์ (Analysis) สังเคราะห์ (Synthesis) และตีความ (Interpretation) เพื่อสร้างข้อสรุปเชิงนามธรรม (Analytic induction) ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

สรุป

๑. ปัญหา อุปสรรค และข้อขัดข้อง ของระบบการปฏิบัติในการป้องกันภัยทางอากาศของหน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยทางอากาศฝ่ายพลเรือน

๑.๑ พื้นที่บางส่วนยังไม่มี ความชัดเจนในการแบ่งมอบความรับผิดชอบ ตามแผนป้องกันภัยทางอากาศ (ทปอ. ๖๐) กองบัญชาการกองทัพอากาศ นั้น กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ จะต้องมีการประสานงานกับกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (กอ.ปภ.) ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบโดยใกล้ชิด ซึ่งบางพื้นที่ยังไม่มี ความชัดเจนในความรับผิดชอบ เช่น พื้นที่เขตติดกับฐานทัพเรือ และตำบลสำคัญทางยุทธศาสตร์ตามแนวชายฝั่งทะเลในจังหวัดชลบุรี

และจังหวัดระยอง โดยมีหน่วยบัญชาการต่อสู้อากาศยานและรักษาฝั่งของกองทัพเรือ ทำการป้องกันภัยทางอากาศให้กับที่ตั้งที่กำหนด แต่อยู่ในความรับผิดชอบทางดินแดนของกองทัพบก โดยมีศูนย์ต่อสู้ป้องกันทางอากาศกองทัพบกที่ ๑ ประจำพื้นที่ภาคกลาง รับผิดชอบการแจ้งเตือนภัยในพื้นที่เป็นต้น

๑.๒ ไม่มีการฝึกร่วมกันระหว่างหน่วยทหารกับภาคพลเรือนที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยทางอากาศ ในระดับกองบัญชาการกองทัพไทยมีการฝึกอยู่ในงานการฝึกประจำปี (กฝร.) แต่ไม่มีกิจกรรมของงานการป้องกันภัยทางอากาศในการพิทักษ์พื้นที่ส่วนหลัง เพียงมีกิจกรรมในการป้องกันภัยทางอากาศในการป้องกันตำบลสำคัญทางยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นภารกิจทางทหารเป็นหลัก ไม่มีการเชื่อมประสานในเรื่องของการป้องกันเชิงรับกับส่วนราชการพลเรือน ในระดับกองทัพบก คือการฝึกของกองทัพภาคในการฝึกพิทักษ์พื้นที่ส่วนหลังของกองทัพภาค ก็ไม่มีกิจกรรมการฝึกในเรื่องของการป้องกันภัยทางอากาศเชิงรับในการลดอันตราย และสูญเสียจากการโจมตีทางอากาศกับส่วนราชการพลเรือน คงมีแต่การจัดกำลังหน่วยป้องกันภัยทางอากาศไปสนับสนุนการป้องกันภัยทางอากาศให้กับตำบลสำคัญทางยุทธศาสตร์ และหน่วยดำเนินกลยุทธ์ในพื้นที่กองทัพภาคเท่านั้น จะเห็นได้ว่า งานการฝึกที่สำคัญทั้งสองงานที่ต้องประสานกับส่วนราชการพลเรือน ไม่มีงานการฝึกการป้องกันภัยทางอากาศในการป้องกันเชิงรับอยู่เลย จึงทำให้การประสานการปฏิบัติในการป้องกันภัยอากาศกับกองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนไม่เป็นผลอย่างเป็นทางการ

๑.๓ แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ ในเรื่องของภัยทางอากาศไม่มีรายละเอียดในการปฏิบัติ ซึ่งแตกต่างจากภัยอื่น ๆ ที่มีกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งต่าง ๆ รองรับไว้อย่างชัดเจน จึงทำให้ภัยทางอากาศไม่มีการสานต่อในเรื่องของระเบียบปฏิบัติประจำในการปฏิบัติร่วมกันกับส่วนราชการพลเรือน อีกทั้งในเรื่องของระบบการสื่อสารก็ยังไม่มีความชัดเจนว่าจะดำเนินการอย่างไร

๒. แนวทางการพัฒนาระบบการปฏิบัติในการป้องกันภัยทางอากาศร่วมระหว่างหน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยทางอากาศฝ่ายพลเรือน

๒.๑ จัดให้มีการวางแผน ประสานงาน และดำเนินการร่วมกันทุกภาคส่วนราชการภาคเอกชน และกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ (บกปก.ช.) ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการป้องกันภัยทางอากาศ ตั้งแต่ยามปกติ รวมไปถึงการประสานและจัดทำแผนร่วมกับกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด (กอปก.จ.) กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ (กอปก.อ.) อีกด้วย

๒.๒ กรมยุทธทางทหาร ควรจัดให้มีการฝึกร่วมกันระหว่างหน่วยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยทางอากาศ ทั้งฝ่ายทหารและพลเรือน โดยกำหนดเป็นงานประการหนึ่งในการฝึกพร้อมกองทัพอากาศ สำหรับกองทัพบก การฝึกพิทักษ์พื้นที่ส่วนหลัง กรมยุทธศึกษาทหารบกควรกำหนดกิจดังกล่าวให้อยู่ในงานการฝึกของกองทัพอากาศด้วย เพื่อให้เกิดการปฏิบัติร่วมกัน และนำมาซึ่งการปรับปรุงแผนให้มีความสมบูรณ์ขึ้น

๒.๓ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยควรปรับปรุงแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ให้มีกฎหมาย ระเบียบ คำสั่งต่าง ๆ รองรับภัยทางอากาศให้ชัดเจน เพื่อให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับภัยทางอากาศ ได้มีแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑.๑ กองบัญชาการกองทัพอากาศ ควรกำหนดยุทธศาสตร์การปฏิบัติงาน

๑.๑.๒ ควรปรับปรุงแผน นโยบาย คำสั่ง และโครงสร้างต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศร่วมกันให้มีความทันสมัย เช่น แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ระเบียบปฏิบัติประจำในการป้องกันภัยทางอากาศร่วม เป็นต้น

๑.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ควรนำแนวทางการพัฒนาระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศตามข้อเสนอข้างต้น ไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง

๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ควรมีการวิจัยแนวทางการพัฒนาระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศในเชิงปริมาณ ซึ่งอาจทำให้ได้รายละเอียดเพิ่มมากขึ้น

๒.๒ ควรมีการศึกษาขยายผลในด้านการฝึกการป้องกันภัยทางอากาศ ระบบการติดต่อสื่อสารในการป้องกันภัยทางอากาศ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนในแต่ละด้าน

๒.๓ ควรมีการศึกษาตัวแปร เช่น ภัยคุกคามทางอากาศ เทคโนโลยีการสื่อสาร ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบ การปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศ

๒.๔ กองทัพบก ควรมีแผนการใช้สถานีวิทยุกระจายเสียงที่อยู่ในความรับผิดชอบหรือสถานีวิทยุกระจายเสียงในพื้นที่ ในการใช้ประโยชน์แจ้งเตือนภัยทางอากาศที่จะส่งผลกระทบต่อพลเรือนในเขตพื้นที่

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างภาครัฐ NGOs และองค์กร ประชาชน ในการนำนโยบายการสาธารณสุขมูลฐานไปสู่การปฏิบัติระดับจังหวัด. ขอนแก่น : ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาการสาธารณสุขมูลฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ๒๕๔๒.

เรวัตร์ ชาตรีวิศิษฐ์. การบริหารองค์กรยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร : ธรรมนิติ. ๒๕๓๙.

วารสารและหนังสือพิมพ์

กฤษณ์ส กาญจนกุล. “การปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง”. วารสารการสงครามทางอากาศ. ๑๖ (๖๐), ๒๕๕๙. หน้า ๒๔ - ๒๖.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

กฤษณ์ส ภู่วาสดี. “รูปแบบการสร้างความเป็นหุ้นส่วนดำเนินงานขององค์กร เพื่อพัฒนากำลังคนระดับกลางของประเทศไทย”. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาบริหารอาชีพและเทคนิคศึกษา, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, ๒๕๕๑.

ธีระ สุทธิพันธ์. “แนวทางการบูรณาการระบบเชื่อมโยงข้อมูลทางยุทธวิธีของกองทัพไทย”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยการทัพอากาศ, ๒๕๕๖.

พจนเจตน์ มีปิ่น, พันเอก. “กระบวนการพัฒนาระบบควบคุมบังคับบัญชาของ กองทัพบก : ศึกษากรณีการสร้างระบบการสื่อสารเพื่อการควบคุมบังคับบัญชา C4I”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑.

- วัชรินทร์ เข้มทอง. “ระบบสนับสนุนการตัดสินใจในการจัดการข้อมูลอากาศยานของศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก”. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการทางวิศวกรรม, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๔.
- วีรยุทธ วุฒิศิริ, พันเอก. “การพัฒนาระบบควบคุมบังคับบัญชาในการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบก”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยการทัพบก, ๒๕๖๐.
- ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ. การพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาอุดมศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- สุรใจ จิตต์แจ้, พลตรี. “แนวทางการพัฒนาระบบเชื่อมต่อข้อมูลและสั่งการในการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบกเพื่อมุ่งไปสู่การปฏิบัติการป้องกันภัยทางอากาศร่วมที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๘.
- ไสยสิทธิ์ บุญยรัตพันธุ์, พลตรี, พันเอก สุรศักดิ์ แพน้อย, พันเอก ปริญา สุจริตตานันท์, และ พันเอก เทวัญ สมบุญโต. “แนวทางการพัฒนาระบบควบคุมบังคับบัญชาของกองทัพบกไทย (C⁴I) และระบบอาวุธภาคพื้นของกองทัพบกเพื่อมุ่งไปสู่การปฏิบัติการที่ใช้เครือข่ายเป็นศูนย์กลาง”. เอกสารวิจัย, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๖.

กฎหมาย

- “พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑”, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๑๒๕ ตอนที่ ๒๖ ก, ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑.
- “พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๓๔”, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๑๐๘ ตอนที่ ๑๕๖, ๒๑ สิงหาคม ๒๕๓๔.
- “ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐”, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๑๓๕ ตอนที่ ๘๒ ก, ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑, หน้า ๑๑ – ๑๙.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

- กลาโหม, กระทรวง. และสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. “แผนพนักกำลังและทรัพยากรเพื่อการป้องกันประเทศ”. ๒๕๕๙.
- กองทัพบก. “คู่มือราชการสนาม ว่าด้วย การปฏิบัติการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบก รส. ๔๔ - ๑๐๐”. ๒๕๕๑.

- กองทัพบก. “คู่มือราชการสนาม ว่าด้วย การปฏิบัติการป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพบก รส.๔๔ - ๑๐๐ - ๑”. ๒๕๕๔.
- กองทัพบก. “คู่มือราชการสนาม ว่าด้วย แนวทางการปฏิบัติงานของหน่วยในระบบควบคุมและแจ้งเตือน รส. ๔๔ - ๒๐๐”. ๒๕๕๕.
- กองทัพบก. “นโยบายการปฏิบัติงานกองทัพบก ประจำปี ๒๕๖๑”. ๒๕๖๐.
- กองทัพบก. “แผนพัฒนากองทัพบก ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔”. ๒๕๖๐.
- กองทัพบก. “ยุทธศาสตร์กองทัพบก พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙”. ๒๕๕๙.
- กองทัพอากาศ. “ยุทธศาสตร์กองทัพอากาศ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙)”. ๒๕๖๐.
- กองบัญชาการกองทัพไทย. “แผนป้องกันภัยทางอากาศ (ทปอ. ๖๐)”. ๒๕๖๐.
- กองบัญชาการทหารสูงสุด. “หลักนิยมกองทัพไทยด้านยุทธการร่วม พ.ศ.๒๕๔๒”. ๒๕๔๒.
- เทคโนโลยีป้องกันประเทศ (องค์การมหาชน), สถาบัน. กระทรวงกลาโหม. “การวิจัยและพัฒนา ระบบแสดงภาพสถานการณ์ร่วมทางทหารเพื่ออนาคต”. ๒๕๕๕.
- ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, กรม. “แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘”. ๒๕๕๘.
- ยุทธการทหาร, กรม. กองบัญชาการกองทัพไทย. “แผนแนวทาง (Roadmap) การบูรณาการระบบ ควบคุมบังคับบัญชา กองทัพไทย ปี ๒๕๕๗ - ๒๕๖๕”. ๒๕๕๖.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

- โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. “ภารกิจและการจัดหน่วย ปตอ. ทบ.ไทย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.crma.ac.th/msdept/e_bookmsd2012/ms2554/ms2004/datams2004/artillery_pdf/chapter_1.pdf, ๒๕๖๑.
- โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. “สงครามทางอากาศ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.crma.ac.th/msdept/e_bookmsd2012/ms2003/datams2003/ms2003_1-9.pdf, ๒๕๖๑.
- “แผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2016/2/2164_5706.pdf, ๒๕๕๘.
- “พระราชบัญญัติการเกณฑ์ช่วยราชการทหาร พ.ศ.๒๕๓๐”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.law.moi.go.th/law/group1/group1_law2.pdf, ๒๕๓๐.
- “พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ.๒๕๔๐”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : https://www.ipthailand.go.th/images/633/law_info2540.pdf, ๒๕๔๐.

เศรษฐพงศ์ มะลิสวรรณ, พันเอก. “เทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคมเพื่อสนับสนุนภารกิจของกองทัพเพื่อตอบโต้ภัยคุกคามรูปแบบใหม่”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.consumersongkhla.org/paper/380>, ๒๕๖๑.

Leedom, Dennis K. . “ Functional Analysis of the Next Generation Common Operating Picture”. (Online). Available : <https://bootcampmilitaryfitnessinstitute.com/wp-content/uploads/2015/09/functional-analysis-of-the-next-generation-common-operating-picture-leedom-n-d.pdf>, 2561.

ภาษาอังกฤษ

Bardach, Eugene. “Creating Value Through Collaboration.” In Getting Agencies To Work Together. The Practice and Theory Of Managerial Craftsmanship. Washington, D.C. 1998.

Dubrion, Michae & Ireland, G.D. Management and Organization. 2nd ed.. Ohio : South Western Publishing. 1993.

Kisner, M.K.; Mazza, M.J. & Liggett. Building Partnerships. New Directions for Community Colleges. 1997. P. 23 – 28.

K.J.Holsti. International Politics A Framework Analysis. (7th ed.). Engle wood. Clill : New Jersey Prentice Hall. 1995.

ภาคผนวก

ผนวก ก

แบบสอบถาม

การพัฒนาระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศ

แบบสัมภาษณ์นี้ใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องหรือปฏิบัติงาน
ในระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศ โดยมี 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ยศ-ชื่อ-สกุล วัน-เวลา สัมภาษณ์.....

ตำแหน่ง หน่วย

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันของระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศ
ระหว่างหน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัย
ทางอากาศฝ่ายพลเรือน ท่านคิดว่าระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศในปัจจุบันเป็น
อย่างไร

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาระบบการปฏิบัติงานในการป้องกันภัยทางอากาศร่วม
ระหว่างหน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบกกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัย
ทางอากาศฝ่ายพลเรือน ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ :

.....
.....
.....
.....

ผนวก ข
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑. กองบัญชาการกองทัพไทย

พลโท ชิตชนก นุชฉายา เจ้ากรมยุทธการทหาร

๒. กองบัญชาการกองทัพบก

พันเอก วิทยา เสมาทอง ผู้อำนวยการกองยุทธการ กรมยุทธการทหารบก

๓. หน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศกองทัพบก

พันเอก ลิขิต อุ้นประดิษฐ์ ผู้อำนวยการกองยุทธการ หน่วยบัญชาการป้องกันภัยทาง
อากาศกองทัพบก

พันโท พิเชฐ ยิ้มประเสริฐ หัวหน้าฝ่ายยุทธการ ศูนย์ต่อสู้ป้องกันภัยทางอากาศ
กองทัพบก

พันโท เอกศิษฐ์ พุทธิกุล หัวหน้าฝ่ายยุทธการ กองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน

๔. กระทรวงมหาดไทย

นาย ธีรยุทธ์ ภูมิภักดิ์ รองผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
กรุงเทพมหานคร

นาย สมชาย ลีหล้าน้อย

ผู้อำนวยการศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต ๑
ปทุมธานี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ พันเอก นวกร สงวนศักดิ์โยธิน
 วัน เดือน ปีเกิด ๘ มิถุนายน ๒๕๐๗
 การศึกษา
 โรงเรียนสาธิตเกษตร (มศ.๓)
 โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ ๒๓
 โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รุ่นที่ ๓๔
 โรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำ ชุดที่ ๗๔
 วิทยาลัยเสนาธิการทหาร รุ่นที่ ๕๐
 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ – นิด้า (การจัดการภาครัฐและภาคเอกชน
 มหาลัย)

ประวัติการทำงานโดยย่อ

พ.ศ.๒๕๓๐ นายทหารอตุณิยม กองร้อยกองบังคับการกรมทหารปืนใหญ่ที่ ๒๑
 พ.ศ.๒๕๓๖ ผู้บังคับกองร้อยที่ ๒ กองพันทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานที่ ๗
 พ.ศ.๒๕๔๓ หัวหน้าฝ่ายยุทธการ กองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน
 พ.ศ.๒๕๔๔ ผู้บังคับกองพันทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานที่ ๑ รักษาพระองค์
 พ.ศ.๒๕๔๘ เสนาธิการกรมทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานที่ ๒
 พ.ศ.๒๕๕๐ รองผู้บังคับการกรมทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานที่ ๒
 พ.ศ.๒๕๕๓ รองผู้บังคับการกรมทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานที่ ๑
 พ.ศ.๒๕๕๕ ผู้อำนวยการกองยุทธการ หน่วยป้องกันภัยทางอากาศ กองทัพบก
 พ.ศ.๒๕๕๗ ผู้บังคับการกรมทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานที่ ๑
 พ.ศ.๒๕๕๙ เสนาธิการการกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน
 พ.ศ.๒๕๖๐ รองผู้บัญชาการกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน

ตำแหน่งปัจจุบัน รองผู้บัญชาการกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน